הצופה

ב"ה, יום שישי כ"ג במרחשון תשנ"ה (28.10.1994) • שנה נ"ז • גליון 16662 • המחיר: 4.85 ש"ח, כולל מע"מ ★ מייסד ועורך ראשון: הרב מאיר בר־אילן ז"ל ★ עתון התנועה העולמית של המזרחי והפועל־המזרחי

היום	שישי	שבת
		פרשת חיי שרה
הפרק	שמואל א, יז־יח	שמואל א, יט־כ
המשנה	סוכה ג, ט־י	סוכה ג, יא־יב
הדף - בבלי	בבא בתרא יא	בבא בתרא יב
ירושלמי	יומא כז	יומא כח
ההלכה	שו"ע עג, ב־ד	שו"ע עד, א־ג
רמב"ם	שבועות ד־ו	שבועות ז־ט
זריחה	5.48	5.49
שקיעה	5.57	5.56
סוף זמן ק"ש	7.51	7.51

אולם ניסל
מבצע בר מצוה
למזמינים עד ר"ח טבת תשנ"ה 4/12/94*
שני הינם: ש"ס או אופנים
יכפוף לתקנון
ד' מתפוף 1 בני ברק טל. 5707276. בית 5793520
פרסומות 03-5704587

תחזית מזג האוויר

בהיר
עד מעונן חלקית
ירושלים 14־25 גולן 13־24 הר הגליל 13־24 חיפה 19־27 רביה א' 19־30 עפולה 17־30 תל אביב 20־29 שכם 17־26 אריאל 17־26 נתבג 18־30 עזה 20־28 באר שבע 17־29 אילת 21־33 מעלה אדומים 17־26 סדום 25־33.

קלינטון דיווח לרבין על "התקדמות" מצד אסד – אבל ללא "פריצת דרך"

פקידים אמריקניים שאבו עידוד מהעובדה שבדבריו לא כלל אסד במפורש את יהודה־ושומרון ורצועת עזה כנושאים שיש לפתור אותם בטרם ייכרת שלום ● גורמים מדיניים בירושלים מעריכים כי עיקר ההתקדמות חלה כנראה בלוחות הזמנים ● כריסטופר ימשיך במסעות הדילוגים בין הבירות

מאת סופרנו המדיני בירושלים

נשיא ארה"ב ביל קלינטון דיווח לרבין במגישתם על התקדמות בנושאים מסויימים במגעים עם סוריה, אך לא ביישר על פריצת דרך היסטורית. כריסטופר ימשיך במסעות הדילוגים בין הבירות.

דבריו של הנשיא אסד במסיבת עיתונאים בדמשק עם הנשיא קלינטון אינם מעידים על שינוי כלשהו בעמדת סוריה ביחס לשלום, לעומת דבריו בג'נבאה לפני שנה בפגישתו עם הנשיא קלינטון – אמרו חוגים מדיניים.

קלינטון לא הצליח לשכנע את אסד שיסכים לפגישה רמת דרג בין נציג סורי לבין נציג ישראלי. עם זאת אמר הנשיא קלינטון לכתבים שיש התקדמות בשיחה בינו לבין אסד בדבר עמדת סוריה העוסקת בהסכם השלום.

המפלייה שמלווה את קלינטון התרשמה אתמול כי התמונה טובה יותר מאשר מה שאמר אסד במסיבת העיתונאים.

סיבות רדיפור מוסרת כי פקידים אמריקניים שאבו עידוד מן העובדה שבדבריו לא כלל אסאד במפורש את יהודה־ושומרון ורצועת עזה, כנושאים שיש לפתור אותם בטרם ייכרת שלום. הפקידים העידו כי הדרות לכך צומצמה ההגדרה של "שלום כולל" במזה"ת.

אסר כי דבריו לא הוכיד את הנסיגה מיו"ש כתנאי להסדר זו הפעם הראשונה.

גורמים מדיניים בירושלים העריכו, כי עיקר ההתקדמות חלה כנראה בלוח הזמנים של הנסיגה הישראלית מרמת הגולן ושל תהליך השלום כולו. הגורמים אמרו גם, כי יתכן הנשיא אסד הסכים להאריך את משך הנסיגה על מנת להגמיש עצמו, ובכך לעודד את דעת הקהל בישראל לתמוך במו"מ עם סוריה ובעיקרי ההסכם שמתבססים על "שלום תמורת שטחים".

(סוף בעמוד 2)

נשיאים בישראל

נשיא ארה"ב מתקבל בנמל התעופה בן־גוריון בידי נשיא מדינת ישראל עזר ויצמן צילום: איי.אף.פי

נשיאים בדמשק

נשיאי ארה"ב וסוריה במסיבת העיתונאים בדמשק אחרי פגישתם צילום: איי.אף.פי

אסד איכזב את קלינטון כשלא גינה הטרור בפומבי

מאת סופרנו המדיני בירושלים וסוכנויות הידיעות

דבריו הדו־משמעיים של אסד על הטרור, איכזבו בעליל את האמריקנים.

אסד אמר כי הנושא לא הועלה בשיחותיו עם קלינטון. אך מקור אמריקני בכיר, שרצה בעילום שם, הדגיש כי האמת שונה לחלוטין.

"היינו רוצים כי יאמר בפומבי את מה שאמר באופן פרטי לנשיא", הוסיף מקור זה, בהדגישו כי אסד "הזעיק את רציחתם של חפים מפשע", הן הפיגוע באוטובוס שגרם בתל־אביב למותם של 23 איש והן הטבח במערת המכפלה בחברון, שעלה בחייהם של 29 פלשתינים.

"הוא התכוון לומר זאת במסיבת עיתונאים", המשיך המקור האמריקני. "כצפינו כי אין הוא יודע מדוע אסד לא עשה זאת.

דובר משרד החוץ האמריקני אמר כי בשיחה עם קלינטון גינה אסד את מעשי הטרור, אך לא בפומבי. בפמלייה שמלווה את קלינטון אמרו כי הוא נכשל בכך שהוא לא גינה את הטרור בפומבי.

קלינטון אמר במסיבת העיתונאים כי בשיחה פרטית עם אסד הביע הלה את התנגדותו ל"הריגת חפים מפשע".

סוריה כלולה ברשימה האמריקנית של המדינות התומכות בטרור, וכריסטופר ציין כי ארה"ב תמשיך ללחוץ בנושא זה על דמשק.

יצויין כי לארגוני מחבלים קיצוניים, המתנגדים לתהליך השלום, יש משרדים בדמשק.

כריסטופר העיד כי ברור שהסורים "מעניקים הסבות מסויימות" לארגונים כאלה "על ידי עצם מתן המחסה להם".

"ארה"ב לצידכם היום ולתמיד" – הכריז קלינטון מעל במת הכנסת

מאת יונה כהן סופר הצופה

בהבעת הבטחה הצינית ומלהיבה יארצות־הברית לצידכם היום ולתמיד" סיים אמש נשיא ארצות־הברית ביל קלינטון את נאומו בישיבתה החגיגית בכנסת. כל החיכים הקהל הרב והמצוין שמילא את האולם ביציעיו קמו על רגליהם והריעו לו ממושכות.

באיחור של כארבעים דקות התחילה הישיבה החגיגית עם כניסת שני הנשיאים, שלוש דפיקות בפטיש, והודעת הפתיחה הרשמית.

נשיא ארה"ב קם לנאום כשכל הקהל מריע לו. פתח בדברי תודה לרה"מ ותושבי המדינה על קבלת הפנים הלבבית ואמר: כן, אני כאן בבית. (תשואות חוזרות).

"חייך מסמלים חיי ישראלים רבים: עובד אדמה, הפך לוחם עז להגנת ארצו. לוחם מלוחמות רבות. ארצכם בארצי קלטה עולים רבים, מארצות רבות ושונות. גם ערבים בתוככם והבטחתם להם זכויות דמוקרטיות.

"המשך קיומה של ישראל הוא ערך חשוב לכולנו. תפקידנו לסייע לכם בהקטנת הסיכונים. נסייע לכם בכלכלה ובביתה. נקטתי צעדים לזווק את צבאכם. יחד אנו עובדים בפיתוח טיל ה"חץ", שתוכלו לבנות שלום ובטחון. ישראל צריכה להיות

(סוף בעמוד 2)

העימות הירדני־פלשתיני גרם לביטול הביקור במזרח־ירושלים

הערבים לא יכלו להסכים ביניהם מי משני המופתים – הירדני או הפלשתיני – יתלווה לקלינטון בסיורו כ"משקל נגד" לראש העיר

מאת סופרנו המדיני בירושלים

הנשיא ביל קלינטון ביטל את ביקורו בהר הבית.

הכל נשמו לרווחה: משנודע על ביטול הביקור של קלינטון במזרח ירושלים כאשר הערבים לא יכלו להסכים ביניהם מי משני המופתים (הירדני או הפלשתיני) יתלווה לקלינטון בסיורו, כ"משקל נגד" לראש העיר אהוד אולמרט. רעיית נשיא ארה"ב, הילרי קלינטון, ורעייתו של ראש העיר אולמרט, סיירו במשותף ברחבת הכותל המערבי.

משרד החוץ עשה מאמץ לשכנע את אמריקאים לקבל את הליווי של אולמרט אבל המאמץ לא הצליח. בכך תחרות ארה"ב אל מדיניותה הקודמת בדבר אי הכרה בריבונות ישראל במזרח העיר. הפלשתינים הביעו שביעות רצון מביטול הביקור במזרח העיר משום שזה תומך בעמדתם שישראל אינה ריבונית במזרח העיר.

לאחר שקלינטון הגיע ארצה, אמר אתר מעוזרי כי הנשיא ביטל סיור לילי בעיר העתיקה, שכן הוא שרוי באפיסת כוחות.

ראש עיריית ירושלים אהוד אולמרט רצה ללוות את קלינטון בעיר העתיקה, ואילו אש"ף רצה כי פלשתיני ילווה אותו לאתרים איסלאמיים, ולא – יחרים את הביקור.

הכנסת אישרה בקריאה ראשונה תקציב 1995

כמו־כן אושר חוק ההסדרים במשק

מאת יונה כהן סופרנו בכנסת

הכנסת אישרה אתמול בקריאה ראשונה את הצעת תקציב המדינה לשנת 1995, המסתכם במאה ארבעים ושבעה מליארדים ש"ח. בעד אישור התקציב הצביעו 52 חיכים מהקואליציה; 32 מהאופוזיציה הצביעו נגד. 6 חיכים נמנעו.

גם חוק ההסדרים במשק המדינה אושר ב־52 קולות. 31 הצביעו נגד ו־7 נמנעו.

שני החוקים הנ"ל הועברו לטיפולה של ועדת הכספים שתכין אותו לקריאה שנייה־שלישית. כן אושר "חוק הליכי תיכנון ובנייה".

לדברי שר האוצר, בסיכום הדיון, התקציב המוצע מבשר הורדת שיעור האינפלציה; המשך מגמת ירידה באבטלה ודאגה לדיור זול לעולים חדשים ועוד.

שר האוצר הגן על תכנית סיוע הבריאה לקופת החולים.

ביבי: הממשלה לא עושה דבר בתחום החברתי

בנאום במליאת הכנסת, על הצעת התקציב, הרגיש חה"כ יגאל ביבי שלמרות הכרזותיה והבטחותיה של הממשלה לפעול בתחום החברתי, אין היא עושה די בכיוון זה.

תושבי הערים משלמים סכומים ניכרים לארנונה ואין הם זוכים לשירותים חיוניים הדרושים להם. גרעונות הרשויות המקומיות מגיעים ליותר משלושה מליארד ש"ח.

ח"כ ביבי הרגיש שבנושא המשכנתאות, נעשה עוול משווע לאלפי זוגות צעירים, הנאלצים לקחת משכנתאות משלימות, במקום שהממשלה תעדכן את גובה המשכנתאות לזוכאים. בקריית ארבע, למשל, משלמים ההורים שכר לימוד בגני ילדים, בעוד שבמאתיים קיבוצים ההורים פטורים משכר לימוד, וזה מוכיח עריפות מעוותת ובלתי צודקת.

לבסוף העיד הנאם גם על קיפוחם של שירותים דתיים, ישיבות ומוסדות דת בתקציב המוצע.

חה"כ אברהם ספירא הצביע על קיפוח ישיבות ומוסדות דת אחרים, בייחוד מקופאות טהרה, בתקציב של אשתקד ובתקציב החדש. שכונות שלימות מצויות ללא בית כנסת.

נציגי הליכוד הודיעו כי יתנגדו לתכנית הסיוע הממשלתית לקופ"ח הכללית "תרגיל הנבאה": תמורת סיוע ניכר תעביר קופ"ח לממשלה נכסים, וזו תשכיר אותם חזרה לקופ"ח.

ח. דיין (צומת) הצביע על ייקור מחירי הדירות, ייקור מחירים של מיצרכי יסוד, תעריפי התחבורה הציבורית, הדלק ועוד.

חוסיין התקשר לנתניהו

חוסיין מלך ירדן התקשר אתמול בבוקר אל יו"ר הליכוד ח"כ בנימין נתניהו והביע את שמחתו בהיבחנת הליכוד, בראשותו של נתניהו, בהסכם השלום עם ממלכתו.

ח"כ נתניהו אמר למלך חוסיין, כי דבריו הנרגשים ביום ד' בטקס חתימת הסכם השלום בערבה, יצאו מהלב ונכנסו ללב רבים בישראל שמאמינים, כי השלום עם ירדן הינו אמיתי ובכנות.

במהלך השיחה, שנמשכה מספר דקות, הביע המלך חוסיין תקווה שהשניים יתראו בקרוב מאוד.

נתניהו נפגש אמש ב־10 בערב עם נשיא ארה"ב ביל קלינטון לשיחה בת 20 דקות. השניים שוחחו על פגישותיו של קלינטון בסוריה עם הנשיא אסד, והחליפו רעות על תהליך הכו"מ במזה"ת. אל הנשיא קלינטון נילווה יועצו לעניני המזה"ת מרטין אינדיק, ואל נתניהו נילווה שגריר ישראל בארה"ב לשעבר זלמן שובל.

נתניהו הגדיר את הפגישה כטובה, בינוחה וחמה, אך סירב למסור פרטים נוספים.

החמאס "מוריד פרופיל" בעזה

עזה (עתי־סי־איי.אף.פי.) – תנועת החמאס המחזיקה במקבצ את המתח בעזה ביטים האחרונים, ומנסה מסעליה לצאת להפגין ברחובות. כן הפסק פירסומם של ביווים שנועדו להציח מהומות ברצועת עזה.

תנועת החמאס פרסמה הודעה

(סוף בעמוד 2)

קלינטון כאן – עבדתי ארה"ב "מתחממת" מערכת הבחירות

וושינגטון (עתי־רויטר) – הרפובליקנים פתחו אתמול במסע של תשדירי טלוויזיה בסכום של 2 מליוני דולרים נגד הדמוקרטים, בשעה שמערכת הבחירות לקונגרס התקרבה לשבוע הסופי שלה – אך הבית הלבן פתח במאמצים נגדיים נמרצים כדי לגבור על המפלגה היריבה.

יו"ר המפלגה הרפובליקנית היילי בארבור חשף מסע של תשדירי טלוויזיה שבהם מאשמת מפלגתו של הנשיא ביל קלינטון בכזבים, דברי פיפיות ותוכניות לקצץ בפנסיות של הביטוח הלאומי – בעיה רגישה מאוד מבחינה פוליטית.

התשדירים ישודרו ביותר מ־25 מדינות.

בעוד הנשיא קלינטון פעל במזה"ת לקידום השלום, אירגן הבית הלבן מסע־נגד נגד יריביו הפוליטיים, והזעיק כתבים לתדריך, שעה אחת לפני מסיבת העיתונאים של הרפובליקנים.

השר שטרית התלונן על זלזול בכבוד השרים בטקס חתימת השלום

מאת סופרנו המדיני בירושלים

בישיבת הממשלה אתמול התלונן השר שמעון שיטרית על זלזול בכבוד השרים בזמן טקס החתימה על ההסכם עם ירדן בערבה. השרים לא הוזמנו כלל לאוהל המכובדים, ובמקומם הוזמנו אנשים אחרים ביניהם קצינים בכירים.

נודע שהירדנים קיבלו על עצמם להזמין את נשיא מצרים חוסני מובראק, אך הם לא העבירו לו את ההזמנה משיקולים שלהם. במקום זה שלחו הזמנה לשר החוץ המצרי.

שר החוץ הרוסי אנדרי קוזירב, דרש לחתום על ההסכם יחד עם קלינטון, במקום ילצין. כן דרש להיות בין הנואמים. כתוצאה מכך נאלצו ברגע האחרון לשנות את התכנית.

ההדלקת נרות

	עריש	מוצ"ש
ירושלים	4.18	5.30
תל־אביב	4.36	5.32
חיפה	4.27	5.30
באר־שבע	4.34	5.31
אילת	4.35	5.34

מוסף החינוך מס' 32
יופיע אי"ה
ביום רביעי
כ"ח חשוון תשנ"ה
2.11.94

שימו לב חושבי הצפון
הננו מתכבדים להזמין את ציבור אוהדינו וידידינו
לערב הצדעה
לישיבת "שבי - חברון"
השוכנת בתוככי עיר האבות -בית רומנו, חברון
הארוע יתקיים אי"ה ביום שני, כ"ו חשון (31.10.94) בשעה 20:00.
באולם אלגנט - הקניון לב־חדרה, רח' רוטשילד 40 חדרה
במעמד:
הרב משה בלייכר - ראש הישיבה
מר נחמן להב - ראש עיריית חדרה
מר ברוך בוארון - ס' ראש העיר
ח"כ הרב חנן פורת
ח"כ הרב יצחק לוי
ח"כ אריאל שרון
אל"מ (מיל) משה בבעני - לשעבר מפקד חברון
בתוכנית:
מופע אומנים
הקרנת הסרטון: "נתיב התורה בחברון"
לתיאום והזמנות: 02-920111, 02-961543
תרומות ניתן לשלוח ל: ישיבת שבי חברון, ת.ד. 72 קרית־ארבע 90150

לביה"ס הממ"ד תורני
פ. זאב מזרח־ירושלים
דרוש/ה מחנך/ת
לכיתה ז' בנות
טל' 02-850932

מאיר בן דב
בן הר"ר שמואל
ישיבת אתרי – בני־ברק
בס"ד
רעיה בא"גד
בת הרב יוסף
פתח־תקווה – נחלים
מאורשים
אור לכ"ב מר חשוון תשנ"ה

פותח עסק פרטי?
קורס חובה לבעלי עסק
הקורס היחיד בארץ המותאם לצרכי המגזר הדתי
"ניהול העסק הקטן"
של מרכז הלמידה דף חדש
טובי המרצים ילמדו את הנושאים הבאים:
מינהל וכלכלה, סוד ההצלחה בעסקים, קבלת החלטות, ניהול צוות, מו"מ עם ספקים, אמנות השכנוע, רישוי ומיסוי, בטחון עצמי ועוד.
● משך הקורס 6 חודשים בפגישות שבועיות.
● קבוצות נפרדות לנשים וגברים
במקום ~~1300~~ ש"ח רק 1200 ש"ח
(ב 4 תשלומים) ל50 הנרשמים הראשונים
פרטים נוספים בטלמסר 02-294450 או:
דף חדש
מרכז למידה
פיתוח וקידום
טל' 02-820242

בס"ד
אור חדש מפציע בירושלים
אור ציון
פרוייקט מגורים יחודי למשפחה הדתית
לבחירתכם דירות 3, 4, ו־5 חדרים, דירות גן ופנטהאוזים.
החל מ־180,000 דולר כולל מע"מ.
• תוספות מיוחדות בכל דירה: שעון שבת, כיורים נפרדים לבשר ולחלב, ארונות נוספים למטבח הכשר, מרפסת סוכה, כיור לנטילת ידיים, מעלית שבת ועוד.
• חיי קהילה ושכנות עשירים וחמים.
• אור ציון ממוקמת בין קרית־משה להר־נוף ומרחק דקות ספורות ממרכז העיר. סמוך לבתי־ספר דתיים ולמרכזי הקניות של גבעת שאול.
משרד מכירות באתר: 02-6540232
משווק בלעדי: אימפקט - פיתוח נכסים בע"מ. משרד ראשי טל: 02-376976 פקס: 02-376977

לברוך ושרה הופמן הי"ו
מנכ"ל קרית חינוך מעלות
ברכות ואיחולים לבביים
לרגל הולדת הנכד בשעטו"מ
תזכו לגדלו ביחד עם ההורים היקרים לתורה לחופה ולמעשים טובים אכי"ר
המאחלים
עובדי קרית חינוך מעלות

אמונה – סניף ירושלים
חוג אד"ן
תצוגת אופנה חגיגית
קולקציית החורף של מעצבת הצמרת שושנה ברקוביץ
דוד צירלס מלונדון – בגדי ילדים
סטייל לכלה – שמלות חופה יוקרתיות
יום ב', ד' כסלו תשנ"ה 7.11.94 בשעה 19.30 מלון לרום, רח' זבוטינסקי 3, ירושלים
כרטיסים: 02-619939 (בערב) 02-864791

★ ביקור נשיאותי ★ ביקור נשיאותי ★ ביקור נשיאותי ★ ביקור נשיאותי ★ ביקור נ

על המצפה

אין חדש בדמשק

נשיא ארה"ב ביל קלינטון שהגיע אתמול לישראל בתום ביקורו החטוף בדמשק לא הביא עימו "בשורות חדשות" על התקדמות בעמדתה של סוריה בדרך לשלום עם מדינת ישראל. בשיחתו הממושכת עם הנשיא חאפז אל אסאד חזר הנשיא הסורי על עמדותיו הידועות בכל הקשור במהות השלום ובמחיר שעל ישראל לשלם בתמורה להסכמתה של סוריה לכונן "יחסים נורמליים" איתה. גם במסיבת העיתונאים המשותפת חזר חאפז אל אסאד על העמדות הידועות, לפיהן על ישראל לסגת מכל "השטחים הכבושים" עד לקו הגבול של ה־4 ביוני 1967. הוא אף הוסיף כי על ישראל לקיים את החלטת מועצת הביטחון המחייבת אותה לסגת מדרום לבנון.

חאפז אל אסאד התחמק מלהשיב על שאלות עיתונאים בעניין מעורבותה הישירה או העקיפה של סוריה בפעילות טרוריסטית נגד מדינת ישראל. לדבריו, אין איש המסוגל להצביע על השתתפותה של סוריה בפעולות טירור. נשיא סוריה ככל הנראה שכח כבר כי אנשי השגרירות שלו בלונדון היו מעורבים בנסיון להטמין פצצה במטוס אל־על בדרכו מתל־אביב דרך לונדון לניו־יורק. אולם אין זו הפעם הראשונה שאסאד אינו מקפיד לדבר אמת. הוא משתדל להתאים דברים לצרכיו, מתוך תקווה שיעוררו אמון גם אצל אחרים.

נשיא סוריה אף התחמק מלגנות את הטרור ומעשי הרצח שבוצעו בזמן האחרון בישראל. לא זו בלבד, הוא נמנע להשיב על שאלות עיתונאים מה תגובתו לחששות של מדינת ישראל לגבי הסדרי שלום שאינם מבוססים על התחשבות בצרכיה המיוחדים כמדינה מותקפת. הוא אמר, כי החששות של ישראל אינן מקנות לה זכות על שטחים של הערבים.

הנשיא ביל קלינטון שהופיע באותה מסיבת עיתונאים לצידו של חאפז אל אסאד אמנם הזכיר את חששותיה של ישראל ואמר כי מן הדין ליצור תנאים אשר יבטיחו ביטחון לישראל. אולם הדברים הללו ספק אם נקלטו על־ידי אסאד. הוא נשאר תקיף בדעתו כי על ישראל לסגת מכל "השטחים הכבושים" בלא לרמוז בצורה כלשהי ולו הקלה ביותר כי בדעתו להושיט יד כדי לכונן שלום־אמת והוא גם בר־קיימא עם מדינת ישראל.

למרות שהנשיא קלינטון אמר כי הוא נושא עימו מסר מיוחד מדמשק אל ראש הממשלה אבל אין בדעתו לחשוף את פרטיו, בכל זאת לא נראה כי עלה בידו של נשיא ארה"ב לרכך את הסורים ולקרם אותם בדרך לשלום עם ישראל. קלינטון הודה כי בביקורו בדמשק נפתח בסך הכל פתח קטן מאוד שיש בו כדי להוביל להתקדמות בשיחות בין ישראל לסוריה, אולם נכון לעכשיו לא מדובר בפריצת דרך.

לאור האמור ניתן לקבוע כי בנושא הסורי מפטירין כראתמול. לא חל שינוי משמעותי בין הדברים שהשמיע אסאד במסיבת העיתונאים המשותפת בינואר בז'נבה, לבין הדברים שאמר אתמול בדמשק בשיחתו עם נשיא ארה"ב. הקו המנחה את הסורים הוא אחד: להוציא מידי ישראל את כל "השטחים הכבושים" מימי מלחמת ששת הימים. דרישתו מתבססת בין היתר על החלטות מועצת הביטחון 242 ו־338. אם כי חשוב להדגיש כי החלטת מועצת הביטחון 242 אינה מדברת על החזרת כל השטחים, אלא על החזרת שטחים, תוך הבטחת גבולות ביטחון יציבים למדינת ישראל.

עם זאת יש יסוד להניח כי השיחות בין ישראל לסוריה יימשכו, כאשר ארה"ב תמשיך במאמציה כדי לקרב בין העמדות של שני הצדדים. הגם שהדברים אינם קלים, בפרט כאשר לא נראית תזוזה בעמדה הסורית, בכל זאת העוסקים במלאכה הדיפלומטית מציעים להמשיך בשיחות בתקוה כי חרף הקשיים אשר בדרך יצליחו לגשר על פני חילוקי הדעות.

מובן שלא קל הדבר, כל עוד סוריה מוסיפה בדיבוק בעמדתה החד־משמעית כי על ישראל לסגת מכל "השטחים הכבושים" עד הסנטימטר האחרון. ממשלת רבין, חרף נטייתה לוויתורים מפליגים בגולן, לא תוכל להסכים לנסיגה מלאה מהגולן עד לגבולות יוני '67.

כידוע, הגבולות הנ"ל גם אינם עולים בקנה אחד עם הגבול הבינלאומי בין ישראל לסוריה. כך, למשל, לפי קווי הגבול הבינלאומי איזור אל־חמה הוא בתוך גבולות מדינת ישראל.

יתר על כן, הסורים לא הבהירו עד כה על איזה שלום הם מדברים. אמנם אסאד נידב הפעם איזה מלה טובה באומרו כי פניו לשלום "נורמלי" עם מדינת ישראל. אולם לא תמיד מה שנראה נורמלי בעיניו אכן בא לבטא את רצוננו לשלום אמת עם מדינת ישראל על־פי כל הכללים המקובלים בזירה הבינלאומית. השלום של אסאד אינו מוביל לשלום אמיתי המתבסס על אמון הדדי בין דמשק לירושלים. מדובר במקרה הטוב ביותר בשלום קר מאוד שכל מטרתו להשיג בחזרה את השטחים מידי מדינת ישראל. מטרתו של אסאד היא שטחים ולאו דווקא שלום עם מדינת ישראל.

הנשיא קלינטון שחגג יחד עם ראשי מדינת ישראל את החתימה על הסכם השלום בין ישראל לירדן לא הביא מדמשק בשורה של שלום.

אין חדש בדמשק.

"מוצב הפיקוד המעופף" של נשיא ארה"ב הביא את קלינטון לנתב"ג

מאת דני שלום
כתבנו הצבאי

בשעה 3.30 לאחר אחה"צ של מכונית השעה, נראה בשמים מטוס יחיד האחד מס' 1 – מטוס בואינג 747 מיוחד, המשמש כמוצב הפיקוד המעופף של נשיא ארה"ב. מטוס זה, המצויד בכל מערכות התקשורת, מאפשר לנשיא ארה"ב שליטה על כל הכוחות המזוינים, בעיתות חירום [illegible] משמש את הנשיא [illegible].

כשהמטוס נחת כבר המטוס בו הגיעה הילרי קלינטון, רעיית הנשיא האמריקני השרויה ביוזמה, [illegible] נערכו שורות של חיילים, נגני כל תזמורת צה"ל, [illegible] התזמורת, מספר דקות לאחר נחיתת המטוס, הוא הסיע לאיזור [illegible]

[illegible] הנשיא ביל קלינטון, [illegible] הנשיא ארה"ב [illegible]

[illegible] הנשיא יצחק רבין [illegible]

הנשיא קלינטון אמר, בין שאר דבריו, "כמו כל האמריקנים, אני [illegible] במאבקה הארוך של ישראל להשרד ולפרוח, היום ישראל חזקה והיא תהיה חזקה יותר. אתם עומדים על סיפו של עידן חדש של שלום וביטחון. אמריקה, כמו תמיד, גאה להיות לצידכם. אנו מתכוונים להיות לצידכם גם בשנים הבאות."

זמן קצר לאחר הטקס הרשמי, יצאה שיירת המכובדים הארוכה את שדה התעופה, מלווה בעשרות כלי רכב של אנשי בטחון, רכב משטרה חירום, בדרכה לירושלים.

בשעה 5 לערך נחת בישראל גם מטוס חיל האוויר מס' 2, אשר הביא עימו את מערך התקשורת לצבאי הירום של נשיא ארה"ב ועשרות אחרים, המלווים את ביקורו של הנשיא.

מי באמת "נטורי קרתא"?

שלושה אברכים צופים בחלק מכוח השוטרים שגויס למשימת אבטחת ביקורו של נשיא ארה"ב בירושלים. צילום: איי.אף.פי

לקול תרועת חצוצרות נכנס קלינטון לאולם המליאה בכנסת

מאת יהודה בזק
סופרנו בכנסת

הנשיא האמריקני קלינטון והילרי רעייתו הגיעו לכנסת וקבלום אמלייה של 120, ביניהם מזכיר המדינה וורן כריסטופר ואורחים רמי מעלה – 90 במספר ו־30 אנשי תקשורת. בטקס ההקבלה ע"י יו"ר הכנסת [illegible]. הנשיא עזר וייצמן ורעייתו, ושופטי כבוד של משפטי הכנסת.

נשיא ארה"ב הגיע זר למרגלות הגלעד. כלשכתו של יו"ר הכנסת חתם הנשיא והאורח את שמו ב"ספר האורחים" של הכנסת. בחדרו של מזכיר הכנסת פגש הנשיא את יו"ר בנימין נתניהו, יו"ר הליכוד, והחזו ידיים בידידות.

ביציע האורחים המכובדים, בין היושבים שם, נראו הרבנים הראשיים, 6 הרבנים ראשיים לשעבר: חברי בית־הדין הרבני הגדול: 26 שופטי בית־המשפט העליון, שגרירי המדינה לשעבר, מבקרת המדינה, הסגל הדיפלומטי ונשיאת ההסתדרות הלאומית הסוציאליסטית והסגנים; הרמטכ"ל, המפכ"ל: 16 אלופי צה"ל: 60 אורחיו של נשיא ארה"ב: אנשי בטחון ישראלים ואמריקאים: 213 ח"כים לשעבר: הוריו של נחשון וקסמן ז"ל, 114 נשות ח"כים ושרים: 21 ראשי ערים וראשי מועצות; מנכ"לים של משרדי הממשלה; חברי הנהלת הסוכנות וההסתדרות הציונית; עורכי עיתונים ועשרות אנשי תקשורת מהארץ ומחו"ל: עובדי כנסת נכבדים ועוד.

לקול תרועת החצוצרות, עם הכרזת מזכיר הכנסת: כבוד נשיא ארצות הברית, נשיא מדינת ישראל, נכנסו שני הנשיאים וישבו במקומם על בימת הנשיאות.

הקהל הרב, שמילא את האולם ויציעיו, קם על רגליו. יו"ר הכנסת אמר דברי פתיחה קצרים ובירך את האורחים. אחרי כן הזמין הפרופ' וייס את רה"מ, יצחק רבין, לשאת את דברו. כמסיים, הזמין היו"ר את ח"כ ב. נתניהו לשאת את דברו. אחרון הזמין נשיא ארה"ב לשאת את דברו.

מזכיר הכנסת הכריז: "כבוד הנשיאים", הנוכחים קמים על רגליהם, תלייית החצוצרים השמיעה תרועת כבוד, נשיאי ארה"ב וישראל, ועמהם יו"ר הכנסת, יוצאים מהאולם.

תמונה שלפני המסך

מצודרי יום אתמול הפסיקה מליאת הכנסת את דיוניה. העובדים המשיכו בהכנות קדחתניות של האולם לקליטתם של כ־1200 אורחים רמי מעלה מהארץ ומארה"ב.

לשאת התוכן הח"כ הרב כהנא(?) המציר ביו"ר הכנסת כאיפשר לו לברך, במהלך הישיבה, את הנשיא האורח בברכת "ברוך – – – שנתן מכבודו לבשר ודם", בעברית ובאנגלית, ולא הורשה.

מצבו של הרב גורן ממשיך להתייצב

מצבו של הרב שלמה גורן, המאושפז ביחידה לטיפול נמרץ לב בבית החולים איכילוב בתל אביב, ממשיך להתייצב, כך מסרה אתמול בבוקר לכתב עתים הרבנית צביה גורן.

הרב גורן, לשעבר הרב הראשי לישראל, מאושפז מזה כימים ביחידה לטיפול נמרץ, לאחר שלקה בהתקף לב. הרבנית גורן השוהה ליד מיטתו של בעלה, אמרה גם שמצב רוחו של הרב גורן השתפר בהרבה, לאחר שהוסר המכשור שחובר לפיו.

הרב גורן נמצא כל הזמן בהכרה מלאה ויכול כעת לא רק לכתוב, אלא גם לדבר. לדברי הרבנית גורן, מספרים המוני מבקרים להגיע לחדרו של הרב, אך הרופאים אינם מאפשרים לרב, בשלב זה, לקבל מבקרים. טרם ידוע מתי יועבר הרב גורן מהיחידה לטיפול נמרץ למחלקה רגילה.

ארה"ב לצידכם

(המשך מעמוד ראשון)

תמיד מסוגלת להגן על עצמה, ועד שהטרור הערבי יבוטל (תשואות). נמשיך עד שגם סוריה ולבנון ייכנסו למעגל השלום. סוריה מוכנה לעשות שלום, אמר הנשיא אסאד. היום התחיל לדבר על כך. המנהיגים כבר מתחילים מבינים שזו הדרך. עכשיו נלך בדרך לדמשק, לשלום ובטחון. אנו מלאי הערכה להורי נחשון וקסמן ז"ל שאוהדי ארה"ב הם (תשואות).

"נפעל יחד נגד הטרור והפאירים על כולנו כאילו בשם האל, לבעצה הם כבלים את דתם, האיסלאם. לאנשי הטרור נבנה אותו להרוג אנשים ולמנוע בשלום. גם ניצולים מהטרור אומרים שרצונם בהמשך השלום. עושי השלום אנשי עתיד הם. (תשואות).

"מעגל האיבה מצטמצם. אתם מתחילים בבואים שפת השלום עם רבים משכניכם, חיים תושבים בזהלים להיכם כאן. בשבתות ובכיפור תוכלו להתפלל בשלווה "תפילה זכה" ובני אברהם, יצחק וישמעאל, יחיו יחדיו בשלום. הארץ הנביאים, בשם, אמר בשם ה' שהוא נותן לפניכם חיים ומוות, ברכה וקללה, והבו של "ובחרת בחיים".

"באו סיפר שלפני 13 שנה בא עם אשתו לארה"ב, מושל צעיר מארה"ב. למדנו חיינו את ספר התנ"ך ואביו אמר לו מי יודע, יום אחד תהיה נשיא. אם תנטוש את ישראל, לא יסלח לך האל". (תשואות) לכן נפעל יחד שבית ישראל יעמוד ויתקיים. ארה"ב לצידכם, היום ולתמיד" (הכל קמים ופורצים בתשואות רמות).

בדברי פתיחה הזכיר יו"ר הכנסת, שבח וייס, את הכנסת נשיא ארה"ב במבצע הבחירות שלו לנשיאות, כי: "ארה"ב תשתף פעולה עם מה' ישראל לקידום השלום, בלא לכפות שלום על אף אחד מן הצדדים". הסכם השלום עם ירדן והסכמים אחרים מוכיחים שגישתו של קלינטון נכונה. השילוב ההיסטורי בין המלחמה לעצמאות מדינית לבין כינון הדמוקרטיה משותף לארה"ב ולישראל, אמר היו"ר וייס. שלוש שנים בלבד אחרי השואה האיומה, עמסו על שכמם 600 אלף יהודים בא"י שיקום בית לאומי ריבוני במולדתו ההיסטורית. הבית הזה, נושא שמו של בית מפוקקים עתיק של עמנו, ומספר נבחריו 120 – כמספר חברי כנסת ישראל הגדולה בתקופת הבית השני. הדת היהודית מושתתת על ערכים הומניים עתיקים, ובהם יסודות מובהקים של דמוקרטיה.

אנחנו בנים של עם המסמם לפסגות, אך ידע גם תהומות של יגון. רוצים אנו בחיים נורמליים, חיים בשכנות טובה עם סביבתנו מקיים חברה צודקת ומורשתו הדתית והתרבותית.

רה"מ פתח ב"ברוך הבא" לקלינטון: ברוך בואך לירושלים בירת הנצח של מדינת ישראל ולבו של העם היהודי", אין שיעור לתוב שאנו חבים לארה"ב ולך. מדינת ישראל אומרת לכם מעומק הלב: תודה. אתם מעצמה של יותר מ־250 מליון ואנו מדינה קטנה, כחמישה מליון בלבד. מה קושר אותנו? – היזיקה למורשת "ספר הספרים", גם אם הדתות שונות, וגם אינטרסים מדיניים וכלכליים. ראגותינו הכנות לשלום ולבטחון, הן גם דאגותיה של ארה"ב, אמר רבין.

רה"מ הפתיע בברכה אישית ליום הולדתו של וורן כריסטופר (ובכינוד לנוהג בכנסת – פרצו כולם בתשואות רמות, כולל הנשיאים, היו"ר והשרים).

בהמשך דבריו ציין רבין גבורות ממשלתו לפשרות, אולם יודע שותפנו לטר"ב שלא יקבלו כל מה שהם רוצים, וכי יש חילוקי דעות בינינו על מדיניות הפשרות.

מירושלים זו, עיר השלום, ממכורו של עולם, שלוחות ברכותינו, אמר רה"מ בסיום נאומו, בדברי הכתוב: "יברכך השם מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חייך – וראה בנים לבניך, שלום על ישראל".

(תשואות רמות באולם וביציעים).

הסכם עם ירדן, אמר יו"ר בנימין נתניהו, הוא התגשמות חלום ישן. וכאן פנה הנואם באנגלית לאורח הנכבד. ההסכם שלפנינו נראה הסכם המבטיח שלום אמיתי.

כאחורנו, כוונת שלום הן תנאי הכרחי, אך לא מספיק לביסוס שלום אמת. התנאי השני להבטחת שלום אמת, הוא תנאי בטחון שיאפשר לנו להרתיע את אלה שירצו להפר את השלום. בירדן אין עוד מקלט למחבלים, אין שם מי שירד האוחז משימה עלה זית ויד השנייה מחזקת כלי חמס. רק כוחות צה"ל בגולן יבטיחו שלא נותקף משם.

ראש הסכם זה, שישמש דגם להסכמים שייחתמו עם מדינות ערב נוספות, שלום מתוך כוונות טובות ומתוך אחדות כל חלקי העם.

ההבדה שאין אנו אפיזודה חולפת, היא המפתח האמיתי לשלום עם שכנינו. ראייתנו של שכנינו אותנו "כפולשים זרים" היא שורש הסכסוך. התלקחות של חלק מהערבים מתפישה זו, והכרתם שלא ניתן להתגבר עלינו, יחד עם נצחונותינו במלחמות, מסייעת להשגת שלום אמת.

הדרך והיהודה בפנינו חיזוק הציונות, שמורה על עמדות המגן שלנו בגולן: בשומרון וביהודה: הגברת העלייה וחיזוק ההתיישבות היהודית; חיזוק אחדותנו בבירה הנצחית – ירושלים השלימה: ומלחמת חרמה בטרור. נתניהו סיים בדברי יחזקאל הנביא: "וקבצתי אותם מסביב והבאתי אותם על אדמתם, וישבו על הארץ אשר ישבו בה אבותיכם, וכרתי להם ברית שלום, ברית עולם יהיה אותם". (את המשפטים האחרונים תרגם הנואם עצמו לאנגלית). נתניהו סיים בברכה לבבית לרה"מ, ולחיילי צה"ל. (תשואות רמות).

קלינטון נאם בהבשר מלא:
הנקרא: ימלהתרגמממורי

סקירות רבה עורר מכשיר יחיד במינו שהוצב על בימה קטנה מיוחדת, מול הנואם הנשיא קלינטון. רברי הנואם הוקרנו על גבי מסך מיוחד הנ"ל והנואם קרא את הכתוב במסך שלנגד עיניו (והדברים הוכנו בו מבעוד מועד) וכל הקהל ראה כי הנשיא נואם "שלא מעל גבי הנייר". (שרים וח"כים גילו סקרנות רבה לראות כיצד פועל המכשיר).

החמאס מוריד

(המשך מעמוד ראשון)

ברמשק, ביירות ורבת עמון בתן היא מברכת על הפיגוע שנעשה בתל־אביב, מגנה את הסכם השלום בין ישראל לירדן ותוקפת את מדיניותו של ראש אש"ף יאסר ערפאת.

אולם בעזה לא פורסם דבר, למרות "שהתנועה שוטרת לעצמה את הזכות להודיע על שינוי במדיניותה העוכחית".

התנועה לא אירגנה הפגנות נגד הסכם השלום שנחתם ביום רביעי על גבול ישראל־ירדן.

פעילי החמאס פרסמו את דעותיהם בכתיבת סיסמאות כ"מוות לקלינטון" או "סלקו את ארה"ב" על קירות הבתים ברפיח שברחוב הרצועה.

"לא הודענו דבר מכאן", אמר אזמר כאחר, כביר בחמאס, הנחשב לאחד המתנגדים הנמרצים ביותר להסכם האוטונומיה.

מרגם התנועה הגיב בזעם רב, כאשר מוכנויות הידיעות הזרות הודיעו כי פעילים קיצוניים מסרו כי הודע הצבאית של התנועה, עז א־דין אל קאסם, היא האחראית לפיגוע באוטובוס בתל־אביב.

בכירים בתנועה ציינו כי לא פורסמה כל הודעה רישמית ברוח ברצועת עזה, למרות שלא הוכחש כי פיגוע ההתאבדות אכן נעשה בידי איש עז אדין אל קאסם.

ערפאת מצידו הפחית מעט את הלחץ שהפעיל על החמאס, ושחרר כמעט את כל 350 הפעילים שנעצרו ברצועת עזה לאחר שנחטף בירע באוקטובר חייל ישראלי ליד תל־אביב.

1,800 עובדי עיריית ב"ש פתחו בשביתה

1,800 עובדי עיריית באר שבע פתחו אתמול בשביתה כללית, בטענה שהעירייה הפרה התחייבות ותמיכה שלה לשלם את השכר בהעברת כספי הזכויות הסוציאליות של העובדים בקרנות. התחייבות זו ניתנה רק 10 ימים קודם לכן, בתמורה להפסקת שביתת עובדים קודמת שנמשכה 6 ימים. ביום השביתה הנוכחית ישופעלו שירותי חירום בלבד.

השביתה כוללת גם השבתת כל גני הילדים העירוניים, בהם לומדים כששת אלפים ילדים.

יהודה וקסמן: נאומו של קלינטון בכנסת ריגש אותי

יהודה וקסמן זהה אביו של החטוף שהנשיא קלינטון נקב בשמו בנאומו בכנסת מכיוון כי לא מבינות מנהלות את ארה"ב אלא אנשים בשר ודם", כך אמר ביום ה' בערב יהודה וקסמן אביו של נחשון ז"ל.

הוא אמר את הדברים לאחר שנפגש עם נשיא ארה"ב ביל קלינטון ולחץ את ידו, במסגרת ביקורו של קלינטון בכנסת.

וקסמן הוסיף כי נאומו של קלינטון, בהמשך להתימה אתמול על הסכם השלום עם ירדן, גרם לו להתרגשות.

"בעיקה ראיתי אנשים ששינו את צורת החשיבה שלהם מחשיבה אטומה לחשיבה פתוחה ויוצרת ובך גם נשמעו הנאומים", סיים וקסמן.

אולמרט: נצטרך להחזיר את חוסייני לממדיו הטבעיים

"ממשלת ישראל לא מבינה במיתוי של אישיו לגבי המשפתי, היא לא מבינה בזה שלאמשיו יש איזה שהוא מעמד בהר הבית, ואנחנו נצטרך לטפל בתנובה האלימה והמתגרה של פייצל חוסייני ביומים האחרונים, בשנוגה לאיים. פייצל חוסייני לא מהוה דולחת ולא כוזר דולתות בהר הבית, אין לו שום מעמד בהר הבית, אין לו שום זכות לייצג שום גורם בירושלים, ואנחנו נצטרך להשיב אותו לממדיו הטבעיים" – אמר ביום ה' בערב ראש עיריית ירושלים אהוד אולמרט בראיון בתכנית "מבט" בטלוויזיה.

ראש עיריית ירושלים אמר, כי ממשלת ישראל חתמה על הסכם שלום עם ירדן: "הסכם שאני תומך בו") והוא אמנם שהוא מבוזה במעמד המועדף שיש לירדן, "והוואקף, שאני עובר אתו הרבה זמן, זה הוואקף שמוכר על ידי ממשלת ירדן".

להלן אמר, כי קלינטון עצמו התקשר והודיע לו שהוא מאד מעוניין לבקר יחד אתו בכותל, בכנסיית הקבר ובמקומות אחרים בירושלים. "במפורש וזה משמעית בכמה וכמה שיחות טלפון אתו מהבית הלבן, מהמטוס שלו, מדמשק, מעמאן, בכל הימים האלה, אבל כל הקשיים נוצרו סביב ההתנגשויות בין הפלשתינאים לירדנים לפי הערכתי", אמר.

אולמרט אמר כי קלינטון הוא זה שביקש לבקר במקומות אלה ולא הוא שהציע לו. "כשהוא ביקש את זה אמרו לו משרד החוץ ומשרד ראש הממשלה, כי ילווה אותו ראש העיר. הוא אמר "בשמחה", וגם כל עוזריו מהמועצה לבטחון לאומי, שריבים אתי, אמרו: כמובן, שאתה תלווה אותו. התעורר ספק לגבי מקום אחד, ואני יכול לגלות עכשיו שהכוונה לגבי המקום הזה, הר הבית, לא היתה רק כבללנו. יש שם מחלוקת קשה בין הפלשתינאים ובין ירדן: מי המוסמך, שישאי להופיע שמה וסביב מריבות המופתים נוצרה מבוכה קשה, שלפי דעתי האמריקאים העדיפו לא להכנס בה, וזה מה שגרם לכך שהנשיא לא ילך לשם. זו דעתי", אמר.

בגולן עוקבים בדריכות אחר ביקורו של קלינטון

מתיישבי ההתיישבות בגולן עוקבים בדריכות ובדאגה אחר מגעו של נשיא ארה"ב ביל קלינטון.

ראשי המאבק נגד הנסיגה, בחתנים כל כילה ובגנים למצוא נקודת הרגעה ותקוה כאסאד מבהיר להתעקש. "אנחנו ממשיכים לבנות ולהתקדם. ביום ראשון יגיע לגולן יו"ר הליכוד, ביבי נתניהו, ויתנוך בוק' של הליכוד בקצרין", נמסר לכתב עת"ם.

"חגבנו השבוע תהנה פיס לבריאה והן ביקוב גוייהודה ואנחנו לקראת חנוכת פרוייקטים רבים בגב הגולן", אמר סמי ברלב, ראש מועצת קצרין.

ועד ישובי הגולן פרסם הודעה ובה נאמר: "ישיבת ישראל בגולן עשויה להוביל לשלום אמת. על ישראל להציע שלום של אמיצים על בסיס הגבול הקיים", נאמר בהודעה.

מאות מתושבי רמת הגולן הפגינו אתמול בצומת חספין שבגולן. "אנחנו רוצים להעביר מסר לקלינטון ולאסאד שהכל להם על הזמן. אנחנו לא מוותרים על הגולן", אמר לכתב עת"ם מיכאל בן חורין מיוזמי ההפגנה.

המפגינים נשאו שלטים ובהם מסר לנשיא ארה"ב, כי שלום אמיתי יתכן רק ע"י השארת הגולן בידי ישראל.

פרוט שערים לקרנות — בנק המזרחי

שם קרן	מספר קרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	אחוז שינוי
הבורה	5120274	888.52	878.71	0.33
תלפיוני	5120050	247.78	244.97	0.24
לשם	5120076	1,082.37	1,707.17	0.07
מזרחי אייל אג"ח	5120654	80.08	79.62	0.18
מזרחי אייל מניות	5120555	84.79	84.28	0.76
סלע	5120134	993.45	984.69	0.22
עדית	5120175	3,161.37	3,125.32	0.83
עמדה משולבת	5120159	218.91	217.29	0.60
עמדה משתנים	5120118	1,533.59	1,516.18	1.34
עמדה אג"ח מדינה	5120092	872.69	864.99	-0.07
עמדה ב־ס	5120035	1,823.84	1,803.52	0.76
עמדה 10	5120431	139.30	137.72	0.66
עמדה מנוף	5120498	149.81	148.50	1.66
עמדה יצוא	5120597	68.92	68.10	0.85
עמדה סלולה	5120019	167.03	165.17	0.57
צוק	5120373	269.26	267.93	0.17

שערי הדולר בעולם

השערים נכונים לאתמול שעה 20.00 שעון ישראל

	נמוך	גבוה	אחרון	שינוי יומי באחוזים
לירה שטרלינג*	1.6345	1.6410	1.6370	-0.0004
מארק גרמני	1.4905	1.4990	1.4963	+0.0026
פרנק שוויצרי	1.2425	1.2510	1.2495	+0.0066
פרנק צרפתי	5.1050	5.1320	5.1211	+0.0186
יאן יפני	96.55	97.11	96.86	+0.0400
אונקית זהב*	388.70	390.60	389.05	+0.0500
אונקית כסף*	5.3600	5.4300	5.4000	+0.0100
מדד דאו ג'ונס	3,858.66	3,866.40	3,848.23	+10.43

* בדולרים

הנתונים נמסרו באדיבות חברת קומסטוק טריידינג בע"מ
מתחרים מורשים בחוזים עתידיים ואופציות וניירות ערך. טל' 02־244963, פקס 02־244876. תל אביב 03־5758826, פקס 03־5758890

נשיא פיג'י אושפז בהדסה עין־כרם

נשיא פיג'י, קמיססה מרה, אושפז אתמול בצהריים בביה"ח הדסה עין כרם בירושלים, לאחר שלקה בהתקף לב בעת סיור אצל חיילי פיג'י, המוצבים בידום לבנון, במסגרת כוחות האו"ם.

בימים האחרונים סייר מרה בדרום לבנון. אתמול בצהריים חש ברע ולאחר אבחנה ראשונית, הוזעק מסוק שפינה אותו לביה"ח הדסה עין־כרם.

קלינטון דיווח

(המשך מעמוד ראשון)

עמדות הפתיחה של אסד במשא ומתן לא השתנו, אבל יש התקדמות מסויימת – אמר אתמול שר החוץ שמעון פרס בתום שיחתו עם שר החוץ האמריקני וורן כריסטופר.

שגריר ישראל בארה"ב, פרופ' איתמר רבינוביץ אמר שההתקדמות עם סוריה היא בקצב של סנטימטרים ויש להתרגל לכך.

לדבריו של אסד שסוריה מעולם לא עסקה בטרור, מופרכים, נוכח התקרית בלונדון שבה נתפס סוכן סורי כשהוא מנסה להעביר פצצה למטוס אל־על בלונדון, בעזרת אנשי השגרירות הסורית באנגליה. כתוצאה מזה נתקה אנגליה את היחסים עם סוריה וגירשה את השגריר. בדמשק נמצאים גם המשרדים של רוב ארגוני הטרור וסוריה גם אירחה את הטרוריסט הידוע קרלוס בדמשק במשך הרבה שנים. כיום מתברר גם ששגריר סוריה בגרמניה סיפק לקרלוס חומרי נפץ כדי להביה אותם במרכז תרבות צרפתי.

נשיא ארה"ב ביל קלינטון אמר לאחר פגישתו עם חאפז אסאד, כי המנהיג הסורי הוא קשה, אך אפשר לתת אמון בהבטחותיו.

קלינטון ציין כי ארה"ב וסוריה הגיעו לנקודה שבה אין לאף אחד מהצדדים סיבה כלשהי להטיל ספק באמינות של הצד שכנגד, כאשר מושמעת הבטחה "לעשות משהו".

"כל מה שאמר הוא יעשה, הוא עשה. אתם יודעים, הוא מנהל משא ומתן בצורה קשוחה. הוא אדם קשוח", אמר קלינטון לכתבים בטיסתו מדמשק לנתב"ג.

דבריו הכוונו הצהרות שהשמיעו חבורות אישים ישראליים, שלדעתם דבק אסאד בצורה קפדנית בהסכמי הפסקת אש והפרדת כוחות, שגובשו אחרי מלחמת יום כיפור.

קלינטון אמר כי הסורים "בהחלט רוצים לעשות שלום. הם רק מתקשים במידה מסויימת להגשים זאת".

אסאד אמר לכתבים: "אנו נפעל למען שלום. פעלנו בדרכים מסויימות וננסה למצוא דרכים אחרות, אם יתאפשר הדבר, כדי לזרז את מצעד השלום".

על הסכם שלום בתוך פחות משישה חודשים, הכריז אתמול מקור אמריקני בכיר, בעקבות שיחותיו בדמשק של הנשיא ביל קלינטון עם עמיתו הסורי חאפז אסאד.

ההתקדמות שהושגה בשלוש שעות השיחות בין קלינטון ואסאד הניעה גורם בכיר זה, המלווה את קלינטון בסיורו במזרח התיכון, להגיע למסקנה כי הוזה שלום סורי־ישראלי עשוי להיחתם "בתוך ארבעה עד שישה חודשים".

קלינטון הסכיר כשבוע שעבר את החלטתו השנויה במחלוקת לבקר בדמשק, ברצונו לזרז את השיחות בין ישראל וסוריה.

אם להאמין לקלינטון ולפמלייתו, השגה מטרה זו, אם כי נשיא ארה"ב סירב ביום חמישי לגלות פרטים מדוייקים על "ההתקדמות" שהושגה. קלינטון גם אמר בדמשק כי הוא מקווה "להשיג התקדמות מסויימת" בשיחותיו עם ישראל.

שר החוץ וורן כריסטופר, שבא יחד עם קלינטון לירושלים, פיזר את התקוות הישראליות בדבר שיחות ישירות רמות הדרג עם ישראל בעתיד הקרוב.

כריסטופר אמר לכתבים כי קלינטון השיג "התקדמות משמעותית" בפגישה עם נשיא סוריה חאפז אסאד בדמשק. אך הוא שלל את הסיכוי למשא ומתן רם־דרג ישיר בין סוריה וישראל "בעתיד הקרוב".

קלינטון עצמו אמר במסיבת עיתונאים עם אסאד בדמשק, "השגנו התקדמות מסויימת. אינני חופשי למסור פרטים". אך במטוס לישראל אמר קלינטון לכתבים, כי אסאד התקרב יותר להסכם.

"אני סבור כי הצהרתו (על שלום) הרחיקה בעליל מעבר לכל מה שאמר בעבר... במזרח התיכון, אתם יודעים, לכל משפט יש משמעות מסויימת", ציין קלינטון במטוס "חיל האוויר 1".

כשנשאל במטוס אם הוא מרוצה שעוחח עם אסאד, השיב קלינטון "אני בהחלט משוכנע שעשיתי את הדבר הנכון. אני חושב כי על בסיס השיחות הפרטיות שלנו וההצהרה שאותה השמיע היום, הצלחנו לזרז את התהליך".

● ישראל וסוריה עשויות לחתום

פיס חזק

להלן המספרים והפרסים שהועלו בגורל, בהגרלת פיס חזק מס' 43/94 שנערכה ביום חמישי 27/10/94:

בסך 1,000,000 ש"ח כרטיס מס': 719179

במכונית זכה כרטיס מס': 293984

בסך 5,000 ש"ח כרטיסים מס': 170079 480032 623711 776661 030425 351609 096631 558395 103910 145143 416917 182521 709752 111586 367679 308663 151862 317902 552460 170976 057431 270514 137240 682307 491236 759850

בסך 1,000 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב: (5 ספרות) 21592 87975 73038 58083 51633 25417 80893 35858 30886 10471 91943 03278 55520 83148 19210 25161 31307 66342 64575

בסך 100 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב: (3 ספרות) 514 252 061 277

בסך 20 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב: (2 ספרות) 61 38 11 15

בסך 10 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים ב: (2 ספרות) 48 25 74 53 63 45 11

בסך 7 ש"ח כל הכרטיסים המסתיימים בספרה: 9

פיס צ'אנס

הגרלה מיום 27.10.94

♣	♦	♥	♠
8	K	Q	K

ב"ה

כ"ב במר־חשון תשנ"ה
28.10.94

פגיעה בזכויות היהודים במערת המכפלה

השבוע עתרה המפד"ל לבג"ץ נגד ראש הממשלה ומפקד כוחות צה"ל ביהודה ובשומרון.

המפד"ל מוחה על תוכנית הממשלה וצה"ל לאסור על יהודים להיכנס לאולם יצחק שבמערת המכפלה, לא לאפשר ליהודים להתפלל בו בשבתות ובחגים, כפי שהיה הדבר נהוג עד סגירתה לפני שמונה חודשים, ובכלל לאסור על יהודים להיכנס לאולם יצחק אפילו לביקור בלבד.

המפד"ל טוענת כי הממשלה וצה"ל מתכחשים לדו"ח "ועדת שמגר", שהמליץ על שתי חלופות ששתיהן מאפשרות הסדרי תפילה של יהודים באולם יצחק.

המפד"ל מוחה על תוכנית הממשלה, תאבק לאי מימושה, ומתפללת יחד עם כל אמוני בית ישראל שהמערה תיפתח במהרה, ושזכויות העם היהודי בה ישמרו לפחות כפי שהיה הדבר לפני סגירתה.

התנועה הדתית לאומית, המזכיר המדיני

מכזו מן الاصل

הצופה ★ ★ ★

ברכת השלום

מאת משה אישון

ה שמש הלוהטת שיצאה מנרתיקה הוסיפה חום ללבבות החומים של המשתתפים בטקס ההיסטורי בו נחתם הסכם השלום בין ישראל לממשלת ירדן. זאת לא גוזמה, כך נראו הדברים בלב המדבר כאשר ראש הממשלה, יצחק רבין, המלך חוסיין ונשיא ארה"ב, ביל קלינטון, צירפו את חתימותיהם להסכם הפותח דף חדש ביחסי שתי המדינות – דף של שלום המבשר קץ לעידן המלחמות רוויות הדמים. נפרקו מטעני החבלה המוקשים אשר יצרו חומת ברזל בין ישראל לירדן, ובמקומם נסללו כבישים הפותחים שערים לירושלים ולרבת עמון. מה נאמר: רגע היסטורי. אין זאת מלה שבלונית השלופה מאוצר המלים השיגרתי. כך מצטיירת המציאות החדשה הנוטעת תקוות בלב, כי מעתה ואילך ישרור שלום לאורך הגבול הארוך ביותר של מדינת ישראל החוצה בינה לבין ממלכת ירדן.

תקוות השלום התמוגגה בתפילה לשלום אשר ליוותה אותנו משך כיובל שנים, מאז השיחות החשאיות בין נציגי ישראל למלך עבדאללה, סבו של המלך חוסיין. כל השנים דיברו יהודים וירדנים שלום, אך לא אחת חרבות המלחמה גברו על שיחות השלום. הרבה דם נשפך – דם יהודי רב, וגם דמם של חיילים ירדניים. לגבי הנופלים השלום איחר לבוא. ואילו לגבי החיים – לדור החדש – השלום הפך לחלק בלתי נפרד ממציאות החיים שלהם. לא עוד מלחמות – הם אומרים, אם כי מוקדם עדיין להתת את החרבות לאיתים ואת החניתות למזמרות. דרוש זמן כדי לבחון את השלום בהתגשמותו. דרושות בחינות רבות, הן כלפי פנים והן כלפי חוץ. בצד השמחה הגדולה שאפפה את העם עם בוא בשורת השלום נותרו לא מעט משקעים, בתוספת סימני שאלה לגבי הרבה פרטים הכלולים בהסכם והם לא ברורים די צרכם ואף ניתנים לפירושים שונים. אחת השאלות מתייחסת לריבונות הישראלית על הר הבית – מקום המקדש. שאלה אחרת מדירה שינה מעיניהם של רבים לא רק מהמתיישבים היהודיים בבקעת הירדן, מדוע לא נאמר בהסכם כי הירדן הוא הגבול בין שתי המדינות. אין גבול לסימני שאלה. לרוב לא ניתן להתעלם מהשאלות הנוקבות היוצרות את הרושם כי לפנינו ויכוח קשה בכל הקשור בפירוש נכון של ההסכם בין ירושלים לרבת עמון. אמנם, יש בכוחה של שמחת השלום לגרש מעל פני השטח את חבלי הלידה הקשים הצפויים לנו ביום שלמחרת, לאחר חתימת הסכם השלום.

אמנם כאשר ראינו אותם, זה לצד זה – את ראש הממשלה, יצחק רבין, לצידו של המלך חוסיין, התרשמנו כי מדובר בשני ידידים ותיקים הרוחשים אמון זה לזה הנכונים לצעוד יחדיו בדרך השלום. הם הכריזו בנאומיהם את בשורת השלום לאמתה, לבנים שנולדו ביום חתימת ההסכם, כי לא יצטרכו עוד ללמד את ידיהם לקרב ואת אצבעותיהם למלחמה. גם הפליגו בתיאורים על תוכניות משותפות לפיתוח הערבה השוממה ולהפיכת ארץ ציה למוצאי מים. התוכניות מרובות, אך לא פחות מהן גם הבעיות שטרם ניתן להשיב עליהן בפה מלא כדי לבשר שלום, כמו, למשל, בין ארה"ב לקנדה, או שוויץ ושכנותיה האירופיות הגובלות איתה.

★

לא קל למחוק משקעים מהעבר, וודאי שלא ניתן לעשות זאת בחתימה על הסכם שלום. דרוש זמן כדי לעכל כראוי את משמעותו של השלום, במיוחד אצל הצד שכנגד – אצל בן בריתנו החדש, ממלכת ירדן. אנחנו התפללנו כל השנים לשלום. יד ישראל מושטת לשלום. לא כן אצל שכנינו. עד לשבועות האחרונים שקדמו לחתימת הסכם השלום בין ירושלים לרבת עמון נמנעו מלדבר שלום. ישראל הוצגה כאויב. העם הירדני ראה בכל יהודי את שונא נפשו. לא קל, איפוא, להפוך אויבים לידידים. קשה מאוד לעקור ביום אחד את שורשי השנאה כלפי העם היהודי ומדינתו אשר צמחו במדינות ערב זה למעלה ממאה שנים, מאז חידוש ההתיישבות היהודית בארץ-ישראל. למרות שכולנו צאצאים של אברהם, כפי שהגדיר זאת המלך חוסיין בנאומו הנרגש בעת חתימת הסכם השלום בין ירדן לישראל, אין להתעלם מהעובדה שבניו של יצחק נפרדו זה מזה. יעקב ובניו הלכו לארץ-ישראל, ועשו להר שעיר. לא שרתה אידיליה בין הבנים שנפרדו. לא אחת פרצה שנאה תהומית אשר הפרידה ביניהם. לא נגזים, איפוא, אם נציין כי השורשים של אותה שנאה עתיקה לא נעקרו. נשארו עדיין פה ושם ספיחי שנאה המשביתים את שמחת השלום. כדי להתגבר עליהם דרוש זמן. יש צורך לבנות אמון לא רק בין ההנהגות המדיניות של ישראל וירדן, אלא גם בין שני העמים.

יד ישראל מושטת לירדנים לשלום-אמת. יש להניח שגם יד השלום המושטת לנו על-ידי בית המלוכה הירדני מכוונת לשלום בר-קיימא. אולם קשה להתעלם מהקולות נגד השלום הבוקעים בחוצות רבת עמון. יש בהם כדי להדאיג את שוחרי השלום, אפילו אם מדובר במיעוט קטן, כפי שבית המלוכה הירדני מציג זאת. לרוב די במיעוט כדי להצית את אש השנאה כלפי מדינת היהודים.

ייתכן שבמרוצת הימים תפוג השנאה ובשורת השלום תעלה גם בחוצות רבת-עמון והיא תהיה שלמה ואמיתית, כיאה בין שני עמים ידידותיים. אולם כל עוד תקוות השלום לא נתגשמה במלואה, לא נותר אלא לתת לזמן לעשות את שלו, בתקווה שרוצי השלום שנפגשו לרווחה בעת ובעונה אחת יעקרו את שערי השנאה אשר הפרידו עד כה בין שתי המדינות.

הנשיא ביל קלינטון אמר בטקס המרגש שנערך בלב המדבר, כי המלך חוסיין מגשים את חלום סבו – המלך עבדאללה, אשר נשא עיניו לשלום עם ישראל. ברם קשה להתעלם מה עלה בגורלו של עבדאללה שנחשד בעיני בני עמו כי הוא מתכונן לחתום על הסכם שלום עם מדינת היהודים. הזכרונות הללו מעיבים במקצת על שמחת השלום, מה גם שלא מעטים הם אויבי השלום לא רק בממלכת ירדן אלא גם במדינות הערביות האחרות אשר מסביב למדינת ישראל.

מובן שאין בכך כדי להמעיט מחשיבותו של הסכם השלום שנחתם שלשום בין ישראל לממלכת ירדן. אין ספק שהוא פותח עידן חדש ביחסי שתי מדינות. הגבולות ייפתחו, הקשר יתהדק בין תושבי ישראל וממלכת ירדן. גם יחסי מסחר עשויים להתפתח. ומה שלא עולה על השכל בשל אימת השנאה המוסיפה ללחוש איפה אי-שם, יעשה הזמן את שלו.

ייתכן. אולם אנחנו, היהודים, רגילים לכך שהגיל שלנו – השמחה – מלווה ברעדה. גילו ברעדה. זהו הקוד של השמחה היהודית. לכן עלינו להתייחס להסכם בהתאם, מתוך גיל המלווה לא במעט רעדה מה יביא איתו יום המחר.

★

העיקר, לא לצאת מן הכלים. יש להעריך את הדברים כהוויתם. חובה לזכור כי נכון לעכשיו מדובר בסך הכל בפיסת נייר. אמנם נייר משובח מאוד, התוכן מלבב מאוד ונושא בחובו בשורה לעתיד טוב יותר, לשלום בין שני עמים שרק תמול-שלשום היו אויבים זה לזה. גם החותמים על ההסכם הם ברי סמכא. יש כיסוי לחתימותיהם. אולם חשוב לזכור כי המבחן האמיתי מתחיל רק ביום שלמחרת, אחרי שנדמו קולות התרועה, אחרי שיום החג פינה את מקומו לימים של שיגרה – לימי מעשה אפורים מאוד.

אמנם הרבה ימים ולא מעט לילות הקדישו העמלים משני הצדדים כדי לנסח את הסכם השלום בין ישראל לירדן. גם לא חסכו כסף רב כדי לשוות למעמד החתימה על ההסכם מימד מיוחד שמשק כנפי ההיסטוריה מהדהד בו מסוף העולם ועד סופו. לא נגזים אם נאמר כי כל העולם ראה את הקולות שעלו מהטקס בלב המדבר. דאגו לכך רשתות הטלוויזיה והרדיו שהעבירו בשידור חי את טקס החתימה על הסכם השלום בין ישראל לממלכת ירדן.

המחזה היה מרגש מאוד. ההצגה היתה מושלמת, אפילו אם פה ושם לא הצליחו להקפיד על כל כללי הטקס. השמחה כיסתה על המשקעים. אולם אין לשכוח שהיה זה טקס בלב המדבר. לא בלט בו ירק, בשטח לא נראתה צמחייה. החולות הצהובים להטו מקרני השמש הלוהטת, שהיכו בהם וגם בחמשת אלפים המוזמנים שבאו לברך על השלום.

היה זה טקס להוט מאוד עם הרבה תקווה בלב. היו שהתרגשו יותר והיו שהתרגשו פחות. אבל אלה כן אלה לא יכלו להתעלם כי במעמד זה נפתח דף חדש ביחסים בין ישראל לירדן. נפתחו הגבולות. יש אומרים, גם הלבבות. ברם כל זה מתייחס לאותן השעות אינספור שעשינו בלב המדבר. הלבבות רגשו מאוד. כך גם בדרך חזרה מהטקס. אולם למחרת היום רבים-רבים מאוד העלו שאלות בכל הקשור בתרגום ההסכם מהשפה הטקסית לשפת המעשה. וכאן המלאכה עדיין מרובה מאוד. צריך להתחיל הכל מבראשית, מפתיחת הגבולות, מחתימה על הסכמים לתיירות, לכלכלה וכיבוד הדדי על כל המתחייב מזה.

התקוות, כאמור, מרובות מאוד. לרוב הן מסיטות הצידה את סימני השאלה, כי עז הוא הרצון לשלום.

לא נותר אלא לקוות שברכת השלום שבירכנו עם חתימת הסכם השלום בלב המדבר תביא עימה ברכה ושלום לעם ישראל ולמדינת ישראל עד עולם. יהי שלום!

בין סוריה לירדן

מאת יעקב ארלשטיין

ה אם הסכם השלום הישראלי-ירדני ידרבן את הסורים להאיץ את המו"מ עם ישראל? מומחים לנושא סבורים שכן. ייתכן שסוריה לא תרצה להיראות כנגררת אחרי ירדן, ולכן היא לא תראה התקדמות מהירה. אך לטווח רחוק תהיה לכך השפעה ישירה. העמדה הסורית שגרסה שאין התקדמות בתהליך המדיני בלעדי סוריה, שהיא המובילה את המו"מ המדיני, נתגלתה כמוטעית. אש"ף קרע את הווטו הסורי כשחתם על הסכם העקרונות עם ישראל, ועתה עשתה זאת ירדן, שביטלה את האיסור הסורי שאין לחתום הסכם עם ישראל בלי סוריה. המהלך הירדני ידחוק בסוריה להגיע להסכם עם ישראל, אם כי לא בהכרח יגמיש את העמדות הסוריות. ההסכם הישראלי-ירדני מגביר את הלחץ על סוריה.

אחד הגורמים החשובים שדרבנו את חוסיין הירדני להתקדם לקראת הסכם עם ישראל, מבלי להמתין לסוריה, הוא החשש שתחול התקדמות ממשית במו"מ עם סוריה, וירדן תישאר אחורנה בתור. חוסיין לא רצה להיות הראשון להסכם, אבל גם לא האחרון. עד לפני זמן קצר גרס המלך חוסיין שכל צד ערבי רשאי להתקדם במו"מ עם ישראל לפי הקצב שלו, אבל את הסכמי השלום יש לחתום במקביל בכל הזירות. אבל חישוב שני הניע את ירדן להקדים את ההסכם ולא לחכות עד שגם סוריה תגיע להסכם. ירדן חשה עצמה חפשייה יותר להתקדם ביחסים עם ישראל ממה שהעריכו קודם.

ראש ממשלת ירדן התבטא לפני חודש שחלה התקדמות גדולה בערוץ הסורי. יש לראות כזה תירוץ ירדני להאצת ההסכם עם ישראל. ההערכה הירדנית היתה שתהליך השלום צבר תאוצה גדולה כזו, שגם המסלול הסורי מתקדם לחתימה על הסכם. לכן אם ירדן מקדימה את סוריה זאת לבנה, אין לראות בכך בעיה של ממש בתחום הקונסנזוס הבינערבי, דבר שמנע מירדן כל השנים להתקדם לבד לקראת הסכם עם ישראל.

נימוק נוסף להתקדמות הירדנית העצמאית הוא התרופפות כוח הווטו הסורי. בעבר איימה סוריה על המשטר הירדני ועל מעמדו של חוסיין, אם יחתום על שלום עם ישראל בלי סוריה. איומים אלה כיום אינם אקטואליים. סוריה אינה יכולה כיום לנקוט פעולות טרור נגד ירדן, או לעודד את האופוזיציה הירדנית והפלשתינאית. זה לא יועיל לה ורק יחזק את המעמד הירדני העצמאי.

ההשתחררות מהאיום הסורי החלה בוועידת מדריד בשנת 1991, כאשר ירדן הסכימה להשתתף בערוץ הרב צדדי, בשעה שסוריה החליטה להחרימו. זה היה האות הראשון להרפיית הלחץ הסורי על ירדן, אם כי זו היתה חריגה צדדית. אנו מבחינים בימים אלה בתהליך חדש במדיניות הירדנית. ההשתחררות מהתלות בסוריה וכמה שהיא קובעת כקונסנזוס בינערבי, וגילוי עצמאות במדיניות שטרם נודעה במימדיה עד היום. עלינו לזכור שבמשך כל שנות הסכסוך הישראלי-ערבי היתה ירדן קשורה למדיניות הבינערבית ופחדה לחרוג ממנה. התלות הזו היוותה גורם מרכזי בהחלטתו של חוסיין להצטרף למלחמת ששת הימים, מה שגרם לקריעת הגדה המערבית משליטתה של ירדן. רק במלחמת יום הכיפורים נרתע חוסיין מלהצטרף למלחמה נגד ישראל, לאחר שנכווה במלחמת ששת הימים, בטענה שכוחו הצבאי חלש מדי מלהתמודד נגד כוחה של ישראל. במציאות ניתק עצמו חוסיין מהמדיניות של הצטרפות לכל מהלך מלחמתי ומדיני בינערבי.

התופעה של גילוי מדיניות עצמאית ירדנית היא חדשה בזירה ומנוגדת לכל הקו המדיני הירדני בעבר, כאשר בתור מדינה קטנה נאלצה להסתתר תחת כנפי הקונסנזוס הבינערבי. מהלך זה הוא חדש ומהווה צעד נכון ורצוי מבחינת ישראל, הרגילה מאז ומתמיד בניהול מו"מ נפרד עם כל מדינה ערבית, ולא להיות קשורה בהחלטות בינערביות. שכן החלטות בזירה הבינערבית מקשות על המו"מ ומקצינות את העמדה הערבית.

ערבויות אמריקאניות

הנשיא האמריקאני, ביל קלינטון, חתם כעד על ההסכם בין ישראל לירדן, בכך קבע עובדה מדינית שארה"ב אחראית לקיום ההסכם. אך בירדן לא הועלתה הצעה להציב כוח צבאי אמריקאני בגבול, כחלק מן הערבויות הבטחוניות האמריקאניות. לעומת זה, במו"מ עם סוריה יש רעיון כזה להציב כוחות אמריקאיים ברמת הגולן. מזכיר המדינה האמריקאני, וורן כריסטופר, הצהיר ב-15 ביוני 1993, כי "האפשרות של מתן ערבויות בטחוניות היתה תמיד מהנושאים הקיימים בפני הצדדים: ארה"ב תהיה מוכנה לשקול תפקיד כזה אם זה יהיה אפשרי שהצדדים יגיעו להסכם בעניין רמת הגולן". מאוחר יותר ב-12 בספטמבר 1993, בתכנית "מול פני האומה", נשאל המזכיר האם הוא מכיר בכך כי הצבת כוחות אמריקאניים ברמת הגולן תצטרך להיות חלק מהסכם סורי-ישראלי? תשובתו היתה "בהחלט"! בין סידורי הביטחון הנידונים ברמת הגולן נוכחות ישראלית מסויימת ברמת הגולן, או לקצץ ביכולתו ההתקפית של הצבא הסורי. הצעות אלו נתקלות בעמדה סורית שלילית ביותר.

מצב זה עשוי להוביל את ישראל לשקול אפשרות שנייה, והיא הצבת כוח צבאי אמריקאני. מדובר באפשרות שארה"ב תיקח על עצמה תפקידים צבאיים המבוצעים כיום על ידי צה"ל, והנעים מאיסוף מודיעין ועד יכולת לספוג מתקפה צבאית סורית.

כוח אמריקאני יכול למלא מספר תפקידים ברמת הגולן. האפשרות המינימלית היא הצבת כוח שיעודו שמירת השלום, כדוגמת כוח המשקיפים הרב לאומי בסיני, שמשימתו העיקרית היא פיקוח. מטרתו המוצהרת היא לחזק את סידורי הביטחון בסיני על ידי יצירת צד שלישי, המאמת את ביצוע ההסכם והמהווה ערוץ תקשורת נוסף בין הצדדים במקרה של חילוקי דעות. מקומו של כוח אמריקאני במרכיב הזה משתמע, כי מדיניות הצבת הכוח נהנית מגיבוי מדיני אמריקאני, ולא רק מתמיכת האו"ם.

חוסר היכולת של כוח בינלאומי לבלום התקפה הוכח ערב מלחמת ששת הימים, כאשר הרודן המצרי עבדול נאצר סילק תוך מספר ימים את הכוח הבינלאומי שהוצב בסיני בעקבות מבצע קדש וחסם את מיצרי טיראן לשיט ישראלי, בלי שהכוח הבינלאומי יוכל להתערב או למנוע מהלך מלחמתי כזה.

חוות דעת צבאית על יכולתו של כוח אמריקאני למנוע מתקפה סורית הוברה על ידי צוות מומחים בארה"ב, ולפיה רק הצבת כוח בגודל של דיביזיה יכול להוות גורם הרתעה למתקפה סורית מן היבט הצבאי. לכוח זה יש להעניק סמכות צבאית בהסכם השלום בצורה כזו שסוריה לא תוכל לסלק אותו באמצעות הודעה בלבד, כפי שקרה עם הכוח הבינלאומי בסיני בשנת 1967.

הדוגמא המצרית

הסכם השלום בין ישראל ומצרים קבע הקמתם של ארבעה אזורי דילול כוחות: שלושה אזורים בסיני ואזור צר בישראל. הכוח הרב לאומי המפקח על אזורים אלה מחולק לשני מרכיבים.

הראשון הוא הכוח הרב לאומי עצמו, שמתבסס על שלושה גדודי חי"ר מקולומביה, פיג'י וארה"ב. הגדודים מאיישים נקודות תצפית ובקרה באיזור אחד בלבד, כאשר הכוח האמריקאני אחראי לשתי הגזרות הדרומיות ביותר לאורך מפרץ אילת. המרכיב השני הינו יחידה אזרחית נפרדת שאמורה לאמת את קיומם של סידורי הביטחון על ידי הצדדים לאורך כל אזורי דילול הכוחות. היחידה האזרחית מבוססת על אזרחים אמריקאיים בלבד. תדירות פעולות הפיקוח של היחידה האזרחית אמורה להיות לא פחות מפעמיים לחודש. היחידה האזרחית מבצעת פעולות פיקוח לפי בקשת אחד הצדדים, תוך 48 שעות מקבלת הפנייה.

הערך הבטחוני לישראל של הצבת כוח פיקוח הדומה לכוח בסיני בגולן תלוי בטיבם של סידורי הביטחון שעליהם יסכימו סוריה וישראל במסגרת המו"מ המדיני. אם ישראל תשיג את דרישותיה הבסיסיות לגבי אזורי דילול כוחות מורחבים משטח המריבה ברמת הגולן, אזי כוח פיקוח אמריקאני יכול לשמש כלי יעיל להגברת האמון ההדדי בין הצדדים בשמירה הקפדנית של סידורי הבטחון, אך אין לראות בכוח הפיקוח גורם שמקנה ביטחון לישראל מעבר לסידורי הביטחון שהוא אמור לבסס.

ארה"ב הציבה אמנם כוחות בסיני, במסגרת הכוח הרב לאומי, ולא הסתפקה ביחידת משקיפים אזרחיים, אולם מעולם לא היתה כוונה כי כוח זה יהיה הגנתי באופיו. משימת הכוח הרב לאומי הוגדרה בהסכם השלום המצרי-ישראלי משנת 1979 במשפט כזה: "פיקוח על יישום הנספח (של סידורי הביטחון) תיצול האמצעים הטובים ביותר למנוע הפרה כלשהי של התנאים". משימתו האמיתית של הכוח הזה היא לאמת את קיום הגבלת הכוחות על פי ההסכם, הן על ידי ישראל והן על ידי מצרים. כן הוא משמש כמערכת קישור בין שתי המדינות במקרה שהאשמות תושמנה כי ההסכם הופר.

הכוח הרב לאומי בסיני איננו בנוי להוות כוח הרתעה, אלא כוח פיקוח בלבד. ניתן אמנם להעתיק את הרעיון של הצבת כוח פיקוח אמריקאני לזירת רמת הגולן, אך יש לעמוד על שלושה מאפיינים של הזירה בסיני השונים מרמת הגולן. ראשית, אין אוכלוסייה מצרית משמעותית בסיני. לעומת זאת, סביר להניח שסוריה תשאף להחזיר לרמה את רוב התושבים הסוריים שעזבו בשנת 1967. תושבים אלה יכולים עם הזמן לגדול למספר של 200 אלף איש. שנית, הכוח הרב לאומי בסיני מרוחק

(סוף בעמוד 4)

אחרי הבלונים...

הסכם השלום – בין הרצוי למצוי

מאת ח"כ הרב יצחק לוי

ה סכם השלום עם ירדן חשף את המתח הרוחני הערכי בו נמצא המחנה הדתי לאומי. בין הרצוי למצוי, בין אמונה למציאות, בין הראש המגיע לשמים, לרגלים הניצבות ארצה. החזון שברצוננו להפכו למציאות, הוא הגאולה השלימה, שלטון יהודי בכל ארץ-ישראל וסילוק כל שלטון זר מהר הבית, והמציאות – אתחלתא דגאולה הבאה קמעא קמעא, תוך ייסורים וכאבים פרטיים ולאומיים עליהם אולי נאמר בגמרא "ייתיה ולא אחמיניה" (סנהדרין, פרק חלק).

יש צורך בתחילת הדברים להזכיר ולו בקיצור רב, היות עבר הירדן חלק מארץ-ישראל. נזקק אני לכך כי שמעתי גם משלומי אמוני ישראל כאילו יש פקפוק בדבר. לא מכבר פרסם הרב צבי טאו קובץ מקורות בשם "האנוכי לא אשכחך": – בעניין זה. החזון איש כותב בספרו (שביעית ג' כה) "ועבר הירדן הוא כא"י מן התורה לכל דבר.. לכולי עלמא עבר הירדן ארץ-ישראל". וכך כותב מרן הראשל"צ הרב ב"צ עוזיאל זצ"ל במכתב להנהלת ההסתדרות הציונית: "הארץ משני עברי הירדן היתה תסיבה אחת שא"י שמה... ומעולם לא יצאה מכלל א"י. והיא גם היום נקראת א"י...".

ומדברי רצי"ה קוק זצ"ל בשיחותיו: "שלש ארצות בארץ-ישראל: יהודה ועבר הירדן והגליל. כמו בכל דבר גם בארץ-ישראל יש מדרגות, אפי' בירושלים עצמה יש מדרגות... אבל הכל שייך לענין האחד הגדול של אחדות עם ישראל בארצו... וכל שלושתן (הארצות) הם מדרגות של אותה קדושת ארץ-ישראל".

בראשית בירור זה יש להבהיר כמה הנחות. אינו דומה שטח א"י הנמצא בידינו ובשליטתנו לבין חלק מא"י שאינו בשליטתנו. בעוד שלגבי החלקים שבשליטתנו יש עלינו איסור מלכתחילה למסרם לזרים, ועלינו לעשות כל מאמץ לאומי כדי להיאחז בהם, ליישבם ביהודים ולשלוט בהם, הרי שלגבי אותם חלקים שאינם בידינו, לא שמענו מרבותינו שציוו עלינו להוליך חושים למלחמה ולשחררם. ההיפך הוא הנכון. כזכור, בפרשת המחתרת היהודית, כאשר נחשפה תכנית פיצוץ המסגדים בהר הבית, הנחו ופסקו הרבנים הראשיים דאז שליט"א, ועמם רבני ישראל רובם ככולם, שבמצב הנוכחי אין ליזום פעולה להוצאת המסגדים מהר הבית בגלל סכנת המלחמה שיכולה להתגלגל ממעשה זה.

שאיפת השלום למען מניעת מלחמה ומניעת שפיכות דמים היא מטרה חשובה ונעלה, וחייבים אנו לעשות למען קידומה כל זמן שהיא אינה פוגעת ביעדים הלאומיים העיקריים שלנו: תחיית עם ישראל בארצו, קיבוץ עם ישראל במדינה יהודית, אשר בבסיסה הזכות המוקנית לה מהקב"ה על א"י.

שתי הנחות אלו מחייבות אותנו לתמוך בהסכם השלום עם ירדן ואף לברך עליו. מחד, אין מדובר בנטישת חלקים מא"י שבידינו, ההסדרים הטריטוריאליים שנעשו מניחים את הדעת, ומאידך, אנו משיגים מטרה נעלה וחשובה של שלום ומפחיתים את סכנת המלחמה ושפיכות דמים.

מה עוד, שאחד הסעיפים המרכזיים בהסכם הוא שיתוף פעולה להעברת הטרור באיזור. הוי אומר מלחמה משותפת באויב משותף – החמאס והג'יהאד האיסלמי.

יש לציין שלהפתעתי, ניסוח הסעיף בנושא הר הבית הרבה יותר טוב משציפיתי. המשמעות המפורשת של סעיף זה הוא שמדינת ישראל נשארת ריבונית על הר הבית ושאך ורק האחריות על ניהול המקומות הקדושים של האיסלם נמסרה לידי חוסיין.

גם היום יש מחלוקת בין רבני ישראל בדבר עמדת הממשלה לסגור את הר הבית בפני יהודים מתפללים.

אין ספק שעניין זה נתון בידיה של הממשלה וההסכם אינו גורע מסמכותה בעניין זה.

הכאב הלאומי על נוכחות המסגדים במקום קדשנו אינו גובר ואינו פוחת מכוח הסכם זה. וכולנו מצפים בעז"ה בקרוב ממש לחזות בשוב ה' ציון ובבניין ביהמ"ק ב"ב.

עם כל זאת עלינו להבהיר שהשלום המוצב ארצה אינו מבטל, בכי הוא זה, את השאיפות המוצבות היום בשמים, ושאיפתנו היא לראות בהגשמת הבטחות הקב"ה לאבותינו הקדושים בשלימותה.

וע"כ חייבים אנו לשנן לעצמנו, שהסכם ירדן ישראל הוא הסכם התואם את המצב המדיני היום, והטוב ביותר שניתן להשיג בעת הזאת. אך הוא אינו מבטא בשום אופן ויתור של כלל ישראל על עבר הירדן, מה עוד שאין רשות לשום ממשלה לעשות זאת. יחד עם התמיכה בחתימת ההסכם נצרף שובר לצד השטר כדי שכשיבוא היום (ואין איש היודע מתי יבוא היום) ותתגשמנה נבואות נביאי ישראל לא יטענו נגדנו טענת "ליסטים אתם", אלא ברצונו נתנה לכם, וברצונו נתנה לנו – וחתימתנו זו לא תקום לרועץ לנו.

איך היינו מגיבים, לו יצוייר שהסכם ירדן ישראל היה נחתם לפני מלחמת ששת הימים בגבולות שהיו קיימים אז, כאשר ירושלים היתה חצויה והר הבית היה בידי ירדן וע"י זה היתה נמנעת מלחמה – הרי הדבר לא תלוש מן המציאות. מן המפורסמות הוא שראשי הממשלה שלנו, גם לפני מלחמת ששת הימים, ניהלו מגעים עם המלוכה בירדן לשם השגת הסכם שלום. האם לא היה מחובתנו להודיע ברבים שירושלים היא שלנו, ונטישתה היא זמנית?

חז"ל לאחר חורבן המקדש, תיקנו תקנות רבות "זכר למקדש". גם היום, כאשר המקדש אינו בנוי, מצווים אנו לעשות כדי להחיותו בלבנו ע"י עיסוק בהלכות המקדש ועבודתו.

עם התמיכה והסיפוק שאנו מביעים עם חתימת חוזה השלום, חייבים אנו לזכור ולא לשכוח שהמלך חוסיין מופקד עתה על חלק מארץ ישראל. נזכור ולא נשכח.

הערה: חשוב היה בעת ההצבעה בכנסת להביע תחושה זו בדרך כל שהיא. ועל כן נעדר כותב שורות אלו מההצבעה. עם זאת, הוא שותף מלא להחלטת הסיעה ולהצבעתה.

מנורת אלאדין

מאת יצחק מאיר

ה צטערתי אך לא הופתעתי. שעת חוזה השלום עם ירדן היא שעה של מפנה, אך שעות הדיון שיוחדו לה בכנסת היו שעות חול עקרות ומשמימות. הצטערתי על שאי אפשר היה להציל מן המלל משפט של פרספקטיווה, פיסקה של חכמה בשלה. אך לא הופתעתי. מפני שמשום מה, או שאין במנתבי הדרך אישים המסוגלים לשבץ את שעת המפנה בהוגת הנסיון ההיסטורי והקיומי של העם היהודי, או שיש, והם בולמים עצמם, מפני שלדידם אין עם מי לדבר, והעם, היושב מול מסכי הטלוויזיה, לא יתקשר איתם אם חלילה יבטאו מחשבה שיש בה עומק.

אותי לאות כבר משמע מליצות נבובות על עצמו של יום. על גדולת הזמן, על תקוות תבולות של שלום שכולו טוב, על שכחי הרווחה הממשמשת ובאה, ועל הרגע ההיסטורי, הרוחק ברגע ההיסטורי הבא, עד טרם טען עצמו באנרגית הרגע ההיסטורי שקדם לו. העם היהודי הזקן, המפוכח, הספקן, כבר התמלל והיה המהר, איננו שומע מן האתלטים של התהליך אלא הדהה! הדהה! של טקסים, ומפיהם של ידידי התהליך הוא אינו שומע אלא אויה... ואויה... שום דבר היכול לפרנס היהודים, שום דבר היכול להעשיר את הנפש בניסוח של משמעות מתחדה. או איבד העם את נביניה, או את תבונתו איבד. "עם הספר" נהיה "עם העיתונים" וניסוח של פסוק, על פי רוב בהטעמה עילגת, לא משנה את המהפך. מה היינו אומרים לו לעצמנו אילולא קדמו לראשי עם דהיום נביאינו מתמול? תנביאנו מה הטאו, שהטיבות לשון שלום נשמעות מזוייפות כל כך כשמשבצים אותם בדפי פוליד של באגאליה ראוותנית? מחר עד מה מסוגלים אמרגני הערבה לביים חגיגות, ועד מה אין מנתבי נתיב השלום ומבקריו מסוגלים להעניק לשעת המפנה מימד הגיגי.

היעדר הפרספקטיווה מוליד אובדן חוש הפרופורציה. הזקפת המתבלים כרוצחי השלום, הזקפה בפי קלינטון, ובפי רבין, ובפי אש"ף, היא תקשורתית אך נטולת ראייה פרספקטיווית. היא מניחה כי הקיץ הקץ על העימות האוניברסאלי בין העם היהודי לבין בני תרבות הזהות של היהודי אל שולי חברת האדם. היא מניחה כי מצבו הטבעי החדש של היהודי הוא מצב של חברות שוות ערך ומעמד במועדון העמים. היא מניחה כי שלום עם מצרים, או עם ירדן, או אולי עם אש"ף, משול כהשלמת העולם כולו עם ה"אחר" הקלאסי, היהודי. בשוליים, מניחה הזקפה, רוחשים שטנים קטנים ומעטים המבקשים לפוצץ את המועדון. האמנם? הפרספקטיווה אינה מאששת את ההנחה.

אלף: השלום החדש עם מצרים ועם ירדן הוא תוצאה ישירה של הכרה ערבית באפסות הסיכוי של השמדת מדינת ישראל. ניתוח פרגמאטי של המציאות לאחר קריסת האימפריה הסובייטית, ניתוח פרגמאטי של המאזן האסטרטגי לעתיד לבוא, של סיבות התבוסות הערביות וחוסר התוחלת באמונה כי מלחמות שתבאנה תוכרענה אחרת, היטו את מדינות העימות מכף מאוני הפנטזיה אל כף מאוני הראליזם. חרף המלים הרמות על עתיד של פריחה כלכלית, ושל פיתוח טכנולוגי, ושל אוטופיה תיירותית, אין במלל המלווה את הראליזם אף לא תיבה אחת על הכרה בשליחותו ההיסטורית הדתית של העם היהודי בעולם.

למותר היה לציין זאת אילולא לא חדלו מנהיגי הראליזם הערבי להדגיש בפאתוס איסלאמי את נחישותם להעמיק את אחיזתם הדתית באתרים החשובים להם כקדושים ואת שבועתם להוסיף ולמלא את שליחותם הקוראנית גם בעידן של שלום מדיני עם מדינת ישראל. השלום הזה הוא שלום של קונסטלאציה מדינית, לא אמיץ יותר מן הקונסטלאציה, לא תמידי יותר ממנה. זהו שלום בעל חשיבות רבה ביותר כפרוזה! אין קשר בינו לבין "מה נאוו על ההרים רגלי המבשר"... הפסוק השירי המשיחי הנפלא הזה מודייף כשמעטרים בו את חוזה הכח הזה.

בית: בדרך אל הסכמי אוסלו, שאך תמול חתמנו עליהם, שיחררה האינטליגנציה של העולם המערבי מערכות של לחצים אדירים על ישראל. היא היתה הגוליית של המאה העשרים. הפלשתינאים דוד. קשה היה למצוא בעולם המערבי הנוצרי קול אשר צידד בזכויות היהודים, לא זכות על ארץ-ישראל, לא זכות על ירושלים, לא זכות על כינוס נידחי ישראל לגבולם. אש"ף, חרף מעשי הטרור המזוויעים אשר עשה, זכה למעמד של תנועת שחרור לאומית ולתמיכה בשבועתו להקים לעצמו מדינה במקום המדינה היהודית. העולם תבע פשרה, בין ישראל מוקפת האויבים בכל גבולותיה לבין הפלשתינאים שבתוכה. אלה היכו במסורות בעולם כולו, טבחו יהודים ושאינם יהודים, הפילו מטוסים והפכו את כלכלת העולם כולו לכלכלה של חרם בישראל, וישראל היתה האחראית לכך! בדרך לאוסלו שלטו שני חוקים בעולם, דין אחד לכל, דין אחר ליהודים.

אין שום סיבה להניח כי יום לאחרי אוסלו נשתחרר העולם מחוט שידרתו הכפולה. זה לא יכול לקרות כל כך מהר. ועל כן, מודייפת גם השירה: "הן עם לבדד ישכון", כשרים אותה בשוברו של ההסכם נוסח: "לא עוד עם לבדד ישכון". עדיין בדד רבותי, עדיין "בגויים לא יתחשב", כפשוטו. כלומר, עדיין אין הגויים מחשיבים אותו. מה שאירע עם אש"ף, עתיד להתרחש עם חמאס. אנחנו אחראים לטעניו. אנחנו אחראים לתיסכולו. אנחנו מעירים בו את הקנאות הדתית. אנחנו ניתבע להתפשר איתו, שאם לא כן הוא ירצח את השלום! לא השלום נסע באוטובוס בדיזנגוף. יהודים נסעו בו. לא את השלום רצחו. יהודים רצחו.

גימל: חוברינו הצליחו במשך שנתיים לרקום את חוזן השלום בחוטי משי של טובת הנאה מידות. הם הבטיחו לנו סינגאפור והנג-קונג. הם ניבאו הקטנת על המילואים, פיתו אותנו בהבטחה כי פיגועים יפחתו, אמרו לנו כי הדרך היחידה למנוע שכול הוא לכרות שלום, וכהנה. הם התראיינו על המזרח התיכון החדש, על פרוייקטים תיירותיים, על נסיעות קבוצתיות לפטרה. הם לא השכילו לרדת לעומק השלום המטיל עלינו אחריות. הם שירטטו אותו בשיטחיות כמרכז קסמים. הציונות לא הוצגה כלוחמת העתידה ללחום עוד. כל מי שאמר כך, היה לימין קיצוני ובלתי ציוני, וזוה שחותת מבשר מלחמות אין קץ. העם

(סוף בעמוד 4)

המיגבלות של עיסקת חבילה

מאת יצחק דויטש

ש"ר האוצר, אברהם שוחט, העמיד במידה רבה את התקציב שהגיש השבוע לכנסת את המדיניות הכלכלית על הבסיס של עיסקת חבילה בין הממשלה, ההסתדרות והמעסיקים. הוא מבקש שלא לקרוא לכך עיסקת חבילה בשם המפורש ומשתמש בביטויים כמו "פתרון", "הסדרים" "צעדים". עיסקת חבילה נשמעת כמו העלאת האוב. היא מזכירה את הימים של אינפלציה דוהרת, כאשר מחירים, שכר, מסים ופיחותים רדפו זה אחר זה כמו חתול הרודף אחר זנבו, והיה צורך בהסכמים מיוחדים כדי לעצור את התהליך הזה.

ואכן, הרקע הוא דומה, גם אם המינון עדיין שונה. בשנת 1992 נפרדה ישראל מהאינפלציה הדו-ספרתית, לאחר שתכנית הייצוב של 1986 חילצה אותנו מהאינפלציה התלת-ספרתית. הלא התברר שהיתה זו פרידה זמנית, ובשנת 1994 שוב חזרנו לאינפלציה שנתית דו-ספרתית. לא שעדיין היא היתה מתונה. לשנת 1994 הוצב יעד של אינפלציה בשיעור 8% בלבד, ועל בסיסה נקבעה מדיניות שער החליפין. אך כבר בתשעה חודשים בלבד עלה המדד ב-10.5%, וכפי שנראה עתה תסתכם עליית המדד השנה ב-14% ואולי אף 15%. כתוצאה מכך נוצר פער בין האינפלציה לבין ההתאמה בשער החליפין. רווחיות היצור והייצוא נשחקה. התעשיינים עומדים בפני בעיה חמורה של כדאיות הייצוא, וסיכומי המאזן המסחרי מצביעים על האטה בגידול הייצוא, ואף ירידה מבויימת. הבעיה עלולה להחריף כאשר בפברואר יהיה צורך לשלם תוספת יוקר. זו תגרום לעלייה הוצאות היצור כתוצאה מגידול בעלות השכר, ובמילא תפחת כדאיות הייצוא וייווצר לחץ להעלות מחירי המוצרים בשוק המקומי.

העיסקה אמורה להיות בערך כך: לא תשולם תוספת יוקר כלל, או שתשולם תוספת יוקר מזערית של 0.2% עד חצי אחוז בלבד. שיעור גרוטסקי לעומת ההתייקרות בפועל. בעבר החוק קראו לכך עיקור נקודות בתוספת היוקר, ואילו היום מדובר בביטול תוספת היוקר. כדי לפצות את העובדים יופחת מס הבריאות, האמור להיות 4.8%, מהשכר ברוטו ב-1.5% וכן יופחתו תשלומי הביטוח הלאומי של העובדים ב-0.5%. העיסקה עדיין איננה סגורה ובפרטיה יכולים להיות שינויים. מכל מקום, הרעיון הוא זה: השכר נטו של העובדים יישמר. אך במקום תוספת יוקר יבוא הפיצוי על חשבון הורדת מס ע"י המדינה. המעסיקים לא יידרשו לשלם מחיר מוחשי בעיסקה זו, וזולת, אולי, הצהרה לא מחייבת כי יימנעו מהעלאות מחירים מסויימות. לעומת זה, הם ירוויחו מאי העלאת עלות העבודה, מה שצריך להיות בבחינת פיחות ריאלי. הממשלה תרוויח בכך הימנעות מפיחות מיוחד, תהיה עזרה לשהי בתהליך האינפלציה וממילא תרומה ליציבות המשק.

התבטאויותיו של אברהם שוחט ביום העיון לעיתונאים לרגל הגשת התקציב הותירו רושם כי הסכמת ההסתדרות כמעט מונחת בכיסו, אם כי עדיין הסכמה זו לא ניתנה רשמית. אפשר לשער כי "יודע צדיק נפש בהמתו". הטלת מס הבריאות בשיעור 4.8% מהשכר ברוטו מזוהה בעיקר עם יו"ר ההסתדרות, חיים רמון, הבוז המגיע לחוק הבריאות. מס זה מכביד את העול במיוחד על המעמד הבינוני ומשפחות שבהן שני בני הזוג עובדים. תחושה זו איננה נוחה להנהגת ההסתדרות בראשות חיים רמון, ואפשר כי הסדר המפחית את המס, ולו במחיר אחר, נוח לה מבחינת הדימוי שלה.

כבשת הרש

אולם עיסקת החבילה לא רק שהיא ממחישה את ההידרדרות המחודשת לאינפלציה, אלא מעלה שורה של שאלות עקרוניות. בראש ובראשונה את השאלה, מי משלם את המחיר.

במתכונת המוצעת נראה כי הפגיעה היא בראש ובראשונה בכבשת הרש. קבוצות השכירים החזקות משיגות תוספות שכר בדרכים שונות, בעיקר בהסכמי השכר התקופתיים. מה שתרם להנעת גלגלי האינפלציה באחרונה הוא הסכמי השכר עם הארגונים השונים במיגזר הציבורי, ואלה עלולים להתגלגל למיגזר העסקי. לקבוצות השכירים החלשות מובטח פיצוי אוטומטי באמצעות מנגנון תוספת היוקר. אם פיצוי זה יילקח מהם, אזי יאבדו את המקור העיקרי השומר על שכרם. המינימום הנדרש הוא, איפוא, להבטיח כי הקבוצות החלשות בקרב השכירים, דהיינו עד רמת שכר מסויימת, לא ייפגעו.

זאת ועוד: ביטול תוספת היוקר מהווה תקדים. היו בעבר עיקורים כאלה ואחרים, אבל אם ילכו לביטול או לקיצוץ דראסטי, אזי יהיה זה דגם שיפעלו לפיו בעתיד.

אין גילוי מקורות

בהצעת התקציב כפי שהונחה על שולחן הכנסת אין גילוי נאות של המקורות למימון אותה עיסקת חבילה. ההכנסה ממס בריאות כלולה בתקציב בחשבון הכולל. קיצוצו יקטין את ההכנסה הזו. אפשר כי האוצר בונה על כך שמיסוי הבורסה יכסה את הפער שיווצר. אבל זו הנחה שעדיין מוקדם לבנות עליה. ממילא לא ברור כלל מאלה מקורות יכוסו הסכומים שהממשלה מקבלת על עצמה במסגרת עיסקת החבילה, אם יוסכם עליה.

מעבר לכך, ספק אם המהלך ישיג את מטרתו. את הספק הזה העלו הכלכלנים בבנק ישראל ובאוצר עצמו במסמך רשמי. בתקציב הלאומי מופיעים שני המשפטים הבאים: "מדיניות הממשלה תפעל לריסון עליות השכר במשק ולהפחתת עלות העבודה למעסיקים, אולם קשה להעריך אם מדיניות זו תצליח לקזז את מלוא הפגיעה ברווחיות. אם לאו – יידרשו צעדי מדיניות נוספים". ברור כי שני משפטים אלה מאותתים כי גם לדעת האוצר ובנק ישראל כלל לא ברור שעיסקת החבילה כפי שהולכת ומתבשלת אמנם תשיג את יעדיה בהבטחת השמירה של רווחיות הייצוא, וממילא אם תהווה תחליף מספיק לפיחות כפי שהוא נדרש כיום כתוצאה מהפער שבין האינפלציה והתאמת שער החליפין.

עיסקת החבילה בנסיבות הנוכחיות היא אולי הכרח בל-יגונה נוכח ההחמרה שהיתה באינפלציה. אבל סכנתה בגזילת כבשת הרש. ספיקותיה הם במימון שיידרש לה ובכך שתשיג את היעדים שהוצבו לה.

חטאת הציבור וחטאת היחיד

מאת שרה שטרן קטן

שאלת השאלות האם יש אלטרנטיבה לשלום? אמנם הגבול הבטוח ביותר – הוא השלום; בטוח יותר משטחים, בטוח יותר מגבולות של הרים ומכשולים טבעיים אחרים. שלום עם ויתורים, ואף מכאיבים, טוב יותר ממלחמה מוצלחת ביותר.

אולם השאלה וההתלבטות המתבקשת – עד היכן מותר להסתכן למען השלום ועד כמה רלוונטית היא המשוואה – "עומק הסיכון כעומק הסיכוי". האם אנחנו יכולים להרשות לעצמנו טעות, האם הטעות היא ברת תיקון בכלל או שמא הטעות היא גורלית.

ואולי אנחנו חשדנים מדי, אולי נקיטת אמצעי בטחון נאותים, מוכנות משני הצדדים לעשות שלום, כולל ויתורים ופשרות ובנוסף שמירה מירבית על כח וכושר הרתעה... שלום המבוסס על עקרונות אלה יש לו סיכוי.

גודל המחיר, עומק הנסיגה וכו' ניתנים לוויכוח; ויכוח וחילוקי דעות הם לגיטימיים. אבל הבעיה לא תיפתר מהר; הפתרון אינו תלוי רק בנו. הוא גם אינו פונקציה של התנהגותנו בלבד. עלינו להיות זהירים, גמישים וחזקים...

חובה לזכור כי המציאות שלנו המכאיבה וכואבת שונה. המוכנות להשלים עם האויב אכן קיימת, שהרי שלום עושים, כביכול, עם אויבים, אבל השונה מצב, כאשר מדובר בשלום עם עצמנו ובתוכנו-בינינו שורחת שנאה ולא רק איבה ויריבות.

ראה לדוגמה – יחסי מנהיגים בינם לבין עצמם – שנאת שנות דור.

הבעיה האמיתית היא אנחנו; שבינינו ובתוכנו שורחת שנאה, הסתה חוסר סובלנות כלפי דעה אחרת: בולטת לדוגמא, יחסה של הממשלה הנוכחית כלפי המתנגדים לדעתה בדבר תהליך עשיית השלום. הממשלה, בהדיפתה את המתנגדים מוכנה להפרת חוקים, שבירת כללי התנהגות חברתית תקינה וכל זאת כדי לכפות דעתה, והמצב הולך ומחריף מיום ליום.

המצב מזכיר בדיחה עממית: למה מדפיסים את ההגדה של פסח כל שנה מחדש – התשובה – כי "הרשע" מלפני שנה הוא "צדיק" לעומת "הרשע" של השנה.

במציאות שלנו – הרשעות של אתמול מחווירה לעומת הרשעות והשנאה של היום, בבחינת "בוקר מי יתן ערב". הנעשה מפחיד, כי הגענו למצב של עם דוהר לאבדנו: השנאה למדינה ולכל מה שמכונה לאומי או דתי עובר את כל גבולות השפיות.

מי ששם לב למה שמובא בתקשורת הכתובה והאלקטרונית נדהם מעצמת הרשעות וזה הולך ומתגבר מיום ליום: אין דין ואין דיין, אין חוק ואין שום מעצור שעומד בפני הנחשול העכור, שסוחף את כל אשר בדרך, האדם – הפרט, הכלל – החברה המדינה חוק ומשפט – כל אלה נסחפים, לאן?

כבר נאמר ונכתב הרבה על זלזול בחוק, ע"י הממשלה ויועציה "מטעם" למיניהם, על מעצרים מנהליים ושרירותיים שמוצגים כסודיים מסיבות בטחוניות, כביכול.

"הסודיות" – אחד הקודים המנחים את הממשלה הנוכחית סביר להניח, שגם זה סממן, הסיבה לזלזול בעם; הציבור אינו בשל ואינו יודע מה טוב לו – ו"אני ואפסי עוד"...

אף בנושא הגורלי לעם – המהלכים לקראת שלום – שיטת "הסודיות" מופעלת: המו"מ, הבטחות שהובטחו, ויתורים שניתנו, כל אלה הם בבחינת סודות שאין מגלים אותם אף לחברי הכנסת – נבחרי האומה, למרות העובדה, שעליהם להביע דעות, לנקוט עמדה ולהחליט.

ראה, לדוגמא – ה"פלונטר" סביב מכתב, שניתן לערפאת בקשר לירושלים: בשלב ראשון הכחשה מוחלטת: אין מכתב בכלל. השר שחל מכחיש בתוקף. רק אחרי שהתברר, כי אכן ניתן מכתב לערפאת בעניין ירושלים שחל במבוכה, רבין מגמגם ופרס כדרכו מתפתל ומתפלמס.

וכך נמשכת השיטה גם בתחומים רבים אחרים כגון, לגבי סיבות למעצרים מינהליים ועצורי שב"כ – במה הם נאשמים? סוד...

על מה מענים את האסירים?... על שחשבו... התכוונו... תכננו... או האשמות, כביכול, מן העבר דוגמת המקרה של עטת כהן – אם מניקה (אם לשמונה), שעצרו אותה ומנעו ממנה בכוח להניק את תינוקה, ועל מה נאסרה? על שלפני חודשים הפריעה לניידת המשטרה בעת מילוי תפקידה. במשך חודשים אין פוצה פה ומצפצף לפתע מאסרה דחוף כל כך, עד שלא איפשרו לה אף להניק את התינוק, וכאשר התנגדה למעצר, הפעילו נגדה כוח עד שהרגישה ברע – איבדה הכרתה והיה הכרח להבהיל אותה לבית החולים.

זהו היחס והנוהג כלפי אסירי ציון מצד השב"כ: בהתחלה לא מספרים לנעצרים במה הם נאשמים, אלא מאריכים שוב ושוב את מאסרם; הפיפוק לבסוף מוכר, אותם, מבלי לנמק את סיבת המאסר הארוכה. השחרור, כנראה, בא אחרי שלא היה במה להאשים – ו"המלאך הרע בעל כורחו יענה אמן"...

הרי לפנינו דוגמא של יחס כלפי אלה, שעבורם המדינה וקיומה מהווים ערך יותר חשוב מלהיראות אינטלקטואל-הומאניסט ואף מלהיות מועמד לקבלת פרס נובל.

★

ומכאן לחטאת היחיד – הפרט.

שנאת אחים, שנאת הציונות, שנאת הדת והדתיים נהפכה לאופנה. אינני יודעת אם זה כתוצאה מהתנהגות והסתה מצד הממשלה או להפך. בכל אופן – התופעה המסוכנת תופסת תאוצה ומתרחבת. התצפה השקר גדלים ואיתם הפאציזם, שמזכירים המגנון ההוגה של "הפרוטוקולים של זקני ציון"... ואם מגמה זו תימשך היא עלולה לסכן את קיומנו הפיזי; מה שהאויב החיצוני לא הצליח לעשות הם מסוגלים לעולל לנו. הרשעות והשנאה מעבידים אותם על דעתם ואמחיש זאת בדוגמה אחת מני רבות: במוצאי שבת 1.10.94 בתוכנית "רואים עולם" הופיע, בין היתר, סגן אלוף במילואים נציג או דובר של "שלום עכשיו" והסביר למה יש לחסל את ישיבות ההסדר; כי תלמידי ישיבות אלה, אמנם, משרתים ביחידות קרביות הולכים לקורסי קצינים ומוכנים לסכן עצמם (ראה סטאטיסטיקה של הנופלים) וזאת כדי לתפוס עמדות במקומות רגישים ובבוא העת (נסיגה, פינויים וכו') – יוכלו לשבש ולשתק את הצבא. במלים אחרות – לחבל בתכניות של הממשלה.

רק מוח מוכה שנאה חולנית מסוגל להעלות על דעתו מחשבות והאשמות אבסורדיות מעין אלה: אכן – אין חדש תחת השמש; האנטישמיים באירופה כבר השתמשו בנימוקים דומים.

אגב, מן הראוי להזכיר: אותו נציג של "שלום עכשיו" העיז להאשים את תלמידי ישיבות ההסדר בפשע, ש"שלום עכשיו" ביצע בעבר, כאשר המליץ בפני חיילים לסרב לשרת בשטחים.

ועל כגון זה כבר נאמר: "כל הפוסל במומו פוסל"...

אילו מישהו היה מעיז להעלות האשמה דומה נגד חיילים נוצרים, דרוזים או צ'רקסים – היתה ודאי קמה צעקה: גזענות מרושעת... אבל נגד בחורי ישיבות הסדר – זה מותר, זה עובר ללא תגובה – שהרי הם דתיים... ובנוסף גם לאומיים...

פעם מאשימים דתיים שאינם משרתים בצבא ומשתמטים וכאשר מתנדבים לשרת ביחידות מסוכנות, שוב מאשימים אותם. דברי בלע אלה אפשר להשמיע בטלוויזיה הישראלית הממלכתית ואף אחד אינו מוחה! כי זאת כנראה הנורמה, וזה מדאיג, ואולי יותר מכך – מפחיד...

★

אבל אצלנו הכבבים אינם משתנים: אף האירועים המזעזעים, שעוברים עלינו בימים האחרונים כאשר אירוע רודף אירוע: הרצח בלב לבה של ירושלים בנחלת שבעה, חטיפת החייל במרכז הארץ – כאשר האזורים השמורים והמאובטחים ביותר בקרבת נמל התעופה הבינלאומי של ישראל והשיא – הטבח בתל-אביב – אירועים טראגיים שזעזעו את העולם כולו – לא שינו דבר...

ההסתה "הרבינית" נמשכת: במקום לנצל את האירועים הכואבים, כדי לאחד את העם ולנחם אותו – הם שוב מנוצלים לפירוד והסתה... אחרי הטבח בתל-אביב רבין הפסיק את ביקורו באנגליה חזר לישיבת חרום של הממשלה. המתח בעם עלה לשיא... וכאשר הוא סוף סוף יצא מישיבת הממשלה, העם כולו דרוך ומוכן למסר של ראש הממשלה – לדברי עידוד והרגעה ואולי גם רמז לפעולות שמתכוננים לעשות. במקום זאת יצא רבין בנאום מבולבל, חוזר על עצמו המסר – שוב הסתה, התחשבנות עם מתנגדיו ומערכת המשפט: טקט, הבנה ורגישות הוא לא גילה, כמו מנצל ומפיץ בה פירוד והאשמות...

מבוכה בעם, מצד אחד – הישגים מלווים אפוריה מאידך מבוכה כללית ללא מחיר ובנוסף רכוז וחוסר בטחון אישי. המסקנה: נחוץ שינוי ויפה שעה אחת קודם; הממשלה איננה יכולה להוליך את העם. לפיכך, העם צריך להחליף את הממשלה.

מנורת אלאדין

(המשך מעמוד 3)

נתבקש לבחור בין מנורת אלאדין לבין פרשי האפוקאליפסה: מנהיגינו ניתקו אותנו מתפילת השלום כחלק ממלחמת הקיום שלנו. הם הפכו אותה לבשורת קץ מלחמת קיומנו. אפילו יחסינו עם אחינו בתפוצות נותקו מן ההקשרים היהודיים של עם אחד. הם טומנו כיחסים חומריים, כזיקה בין הדוד העשיר בניו-יורק לבין אחיו המסכנים בתל-אביב. המינוחים כולם היו להדוניסטים, למתולנים, לרחוקים מרחק של פסיחה בלתי אפשרית בין ההווה הפסטיבאלי שלנו לבין עברנו הבית-מדרשי. שלום של בנקים לא נעשה לשלום בעל עומק דתי רק בגין הפסוק: "עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו". איש לא הכין את העם להודאה במרומים, להודיה למרומים, לאמונה במרומים. לפתע פסוק; גם הוא נדייף.

מחוסר פרספקטיווה אבדה הפרופורציה. השלום עם ירדן הוא מפנה חשוב, מבורך. מבטיח מדינית יותר משהוא צופן סכנות. נכון וראוי לברך עליו, נכון וראוי לציין אותו חגיגית. אבל אי מזה אנחנו נוטלים כל כך הרבה קיטש? אי מזה אנחנו מעמידים פנים, כאילו כרתנו ברית עם מי שיכול להבטיח לנו את ימות המשיח?! מלכתחילה איך כך אנו עושים, בדיעבד, בתוך השבוע, בוודאי ובוודאי.

בין סוריה לירדן

(המשך מעמוד 3)

מריכוזי הכוחות של מצרים וישראל, בעוד ברמת הגולן כוח בינלאומי יוצב בקרבה יחסית לריכוזי כוחות של סוריה וישראל יחד. שלישית, הכוח הרב לאומי בסיני נמצא במרחק מהמרכז הפוליטי המצרי לאורך הנילוס, אך כל כוח בינלאומי עתיד ברמת הגולן יוצב בשטח קרוב יחסית לדמשק ולמרכזי האוכלוסייה הסורית. הבדל זה הינו משמעותי. הוא עלול להפוך את הכוח הבינלאומי לגורם שכל ממשלה סורית תעדיף לסלקו במועד המוקדם ביותר. הפגיעה בריבונות הסורית, שנובעת מעצם הצבתו במקום של כוח זה, תודגש במקרה הסורי יותר מאשר במקרה המצרי.

הסכם השלום בין ישראל לבין ירדן לא כולל סעיף בדבר הצבת כוחות בינלאומיים בגבול שתי המדינות, שהוא הגבול הארוך ביותר שיש לישראל עם מדינה שכנה, וזאת בגלל יחסי אמון בין שתי המדינות ובגלל צפיפות האוכלוסין באזורי הגבול.

גל-עיני ב"ה

דעת למודי יהדות באור החסידות

הצבור הרחב מוזמן להשתתף בסמינר בנושא:

עת מלחמה ועת שלום לאור סודם של נרות חנוכה

שיתקיים אי"ה בכפר הנופש "כינר" **** (מצפון מזרח הכנרת) מיום שני כ"ה בכסלו (28.11.94) עד יום רביעי כ"ז בכסלו (30.11.94)

ע"י הרב **יצחק גינזבורג** שליט"א בזמן ההרצאות – (תכניות לילדים ע"י מדריכות)

לפרטים נוספים ולהרשמה: בטל' 08-455079 08-463830 02-514460

הרב הראשי לישו...

אין לנו מנ... על אף

– אבל הלכתית אין אנו ראויי... השבת חתן ★ מהסיסמא של מ... במציאות ★ כל התעקשות נוס... תפסת" ★ המחוקק לא הקציב... אכי...

ראיין: חגי הוברמן

– הרב לאו, השבוע השתתפת גם אתה בטקס חתימת הסכם שלום עם ממלכת ירדן, אשר עם כל השמחה על שלום שהושג עם מדינה ערבית נוספת טמון בתוכו שתי נקודות בעייתיות: האחת – הויתור הרשמי על ארץ-ישראל המזרחית, השני – מתן מעמד לירדן במקומות הקדושים בירושלים. האם שני דברים אלו אינם שקולים כנגד הטובה הצפונה בהסכם השלום, ואם כן איך אפשר לתמוך בהסכם שבו אנו מבריזים מרצוננו על ויתור על חלקי ארץ-ישראל ועל הכרה במעמד זר בהר-הבית?

הרב לאו: "לגבי הגדה המזרחית של הירדן, עבר הירדן המזרחי, ארץ סיחון ועוג, הגלעד הבשן, אין הדברים בגדר סוד, שעד היום לא זכינו לשלוט בחלקים הללו, לפחות באלפיים השנים האחרונות. כעת מציעים לנו הסכם של שלום שעיקרו קודם כל קץ של לחמה ושפיכות דמים, עם מדינה שלה יש את הגבול הארוך ביותר איתנו, מדינת ירדן. אני, שאחי היה חבר כפר-עציון, ואת כל הקיצים שלי כילד בילתי שם, לא יכול לשכוח את אימי מלחמת השיחרור, כאשר יום לפני הכרזת המדינה נפל גוש עציון ונטבחו חברי כפר-עציון בר' באייה. כל זאת לאחר שירת העשרה. אני זוכר היטב אישית כשלום קרניאל, שלמה קלפהולץ וחבריהם ה' יקום דמם.

"אנחנו זוכרים יפה מאד שהאויב הקשה ביותר והמר שלנו היה הלגיון הירדני. קרבות לטרון והקסטל והמלחמה על ירושלים והעיר העתיקה בימי מלחמת השחרור היו העקובים מדם יותר מכל מלחמות ישראל. אנחנו זוכרים היטב את גבעת התחמושת ובית-הספר לשוטרים ואוגוסטה-ויקטוריה האיזור הר-הבית והקרבות דרך שער האריות. אנחנו זוכרים היטב את ימי המרדפים וזוכרים שמות כמו סטמפלה, צביקה עופר, אריק רגב, גדי מנלה, וחבריהם ה' יקום דמם, אחרי פרשיות כראמה למיניהם. אלו לא נמחו מעל לוח ליבנו ולא יישכחו לעולם.

"ולכן, אם מגיע יום בו באים אלינו בהצעה ואומרים שהמצב הזה יותר לא יהיה, ויהיה שלום, צריך להשאיר משהו לגואל צדק, למלך המשיח. אני מבקש שנזכור שאי אפשר להטיל כה הרבה על כתפיו של דור אחד, הדור שלי עבר כבר כל כך הרבה. מי היה בגוש עציון? רוב החברים היו שרידי שואת אירופה. הם הקימו את כפר-עציון ומשואות-יצחק וצעירים מהם, בוגרי בני-עקיבא, את עין-צורים. צריך להבין שכל כך הרבה עבר, כאשר בקסטל ועוד יותר בשדות הקטל של לטרון נפלו בחורים שהיום אתה מוצא אותם בקבר החייל האלמוני בנחלת יצחק. אין עליהן שמות כי כל מה שהיה להם זה מספרים חקוקים על זרועם, ניצולי אושוויץ. הם לא הספיקו לעבור שום בקו"ם ושום בה"ד, ולא הנפיקו להם שום תעודת זהות ישראלית. הם עלו כמעפילים, קיבלו "סטנים" ביד והלכו לשורות הקרב. מפקדים כמו חיים לסקוב ז"ל העידו עליהם "מנשרים קלו ומאריות גברו". האם על דור אחד בלבד, שעבר פה שבע מלחמות אחרי מלחמת העולם השניה, אפשר עוד לדרוש יותר ויותר, ולדחות לגמרי על הסף הצעת שלום כזו שלא מבקשת מאיתנו בפועל ובמוצהר שום ויתור על אדמת ארץ-ישראל לפחות בחלקה המערבי? לדחות את זה על הסף? האם לא עדיף לומר קודם כל "בואו נבחן את השלום כפי שמוצע לנו עכשיו, נתבסס, נגיע קצת לתקופה של "איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו" ושל "וחרב לא תעבור בארצכם"? נכון, ההסכם משאיר גם משהו לעידן של גאולה שלמה, שבה אין לי כל ספק שיתגשם חזון הנביאים וחזון כריתת הברית עמנו על כל חלקי ארץ-ישראל מאז בין הבתרים ועד היום. יש "בעיתה" ויש "אחישנה". אם לא זכינו ל"אחישנה", נזכה ל"בעיתה".

"לגבי הנושא של הר-הבית, הרי המקומות הקדושים לצערי גם היום אינם בשליטתנו בפועל. מהסיסמא של מוטה גור "הר-הבית בידינו" לא נשארו תכנים מלאים בפועל במציאות, לצערי. אינני יודע מי מבין השניים, אש"ף או ירדן, הוא שותף יותר נוח. בוודאי שכאשר נזכה לחזון הגאולה השלמה, אז יהיה "הר בית ה' בראש ההרים" כפי שחזו ישעיה ומיכה, כל כולו לא רק בידיים של ישראל אלא שכל העמים יכירו בצדקתנו ובזכותנו. אבל אנחנו חיים במציאות מסויימת, ובמציאות הזו נקבע שכשיבואו לדבר על הסדר הקבע, יהיו חייבים לקחת בחשבון את מכלול הצרכים והרגשות של הציבור היהודי הדתי בארץ ישראל באמצעות הרבנות הראשית לישראל. כך הבטיח רה"מ בנאום הצגת ההסכם בכנסת, וכך אמרו לנו חברי המפד"ל שהבטיחו כי אם רה"מ אכן יתחייב לכך כפי שעשה, כולם מתכוונים לתמוך בהסכם – כפי שאכן תמכו בהצבעתם בכנסת.

"ייתכן מאד שהמצב הזה של מצוקה בין שני תוגי האיסלם, אלו הקרובים יותר למלך ירדן ואלו הקרובים יותר לערפאת, יושע יהודה, וירושלים תשב לבטח בשלטון יהודי מלא. לא מדובר על מסירה של ריבונות, מדובר על אפשרות של ביטוי זכויות, כלומר שהמוסלמים יוכלו להתפלל בהר-הבית. את זה הם עושים כל השנים. רוב הזמן עד היום בלי כל נוכחות יהודית, ולצערי גם בלי התבטאות של ריבונות יהודית, והדברים כאובים וידועים. ייתכן שמעז ייצא מתוק ויהיה מקום לדבר על הסדרים גם עד ביאת גואל צדק, שיהיו טובים יותר מהמצב הנוכחי. על כל פנים – יהיה מקום לדון בכך".

– האם לדעת הרב לא היה מקום להדגיש שבהסכם עם ירדן תובטח תפילת יהודים על הר-הבית כבר עכשיו, במקומות שמותר להתפלל בהם, במקביל להכרה שלנו במעמד המיוחד שלהם על הר-הבית?

הרב לאו: "אתה יודע יפה מאד שיש בעיה הלכתית בנושא של הר הבית. גם מועצת הרבנות הראשית הקודמת, כאשר היתה שליטה מוחלטת בכוחות ישראל במלחמת ששת הימים, הרבנים הראשיים דאז אונטרמן ונסים זצ"ל, לא הגיעו למסקנות. גם מועצת הרבנות הראשית בראשות הרבנים הראשיים גורן ויוסף ייבדלו לחיים ארוכים וטובים, וגם המועצה בראשות הרבנים שפירא ואליהו שליט"א, לא הגיעה להחלטות של תפילת יהודים בהר-הבית באורח חיובי. לא איבדנו את זכותנו לכך ואנו אומרים: אדרבא, העובדה שאנו בגלל סיבות הלכתיות בדיני טומאה וטהרה מונעים עצמנו מלעלות על הר-הבית, היא המעידה על גובה הקדושה ועומק הטהרה הנדרשת מכל אדם לעלות על הר הבית. בזה שאנחנו לא עולים על הר הבית אין בזה חס ושלום משום ויתור. הצהרנו זאת ונצהיר זאת שוב ושוב וכשיבואו הדברים לידי דיון אנחנו נאמר אותם בפה מלא. מעולם לא ויתרנו ואין לנו מנדט מן הדורות לוותר על אף שעל על הר הבית. זה שאין אנו עולים אליו להתפלל בו זה רק משום שאין לנו עוד מקום קדוש כמוהו ואין אנו ראויים עדיין להגיע לשם".

– השבוע התבשרנו כי בשבוע הקרוב תיפתח מערת-המכפלה. אתם, הרבנים הראשיים, הייתם אלו שהצעתם את החלוקה של מערת-המכפלה בשטח בין יהודים ומוסלמים. ח"כ שאול יהלום הגיש השבוע בג"ץ נגד ההסדרים שנקבעו, בטענה שהם סותרים את מסקנות ועדת שמגר. האם אין בהסדרי התפילה עליהם פרסם פגיעה בזכויות היהודים להתפלל במערת-המכפלה?

הרב לאו: "לנו, הרבנים-הראשיים, הוצגו בשעתו שתי חלופות בלבד. האחת מהן דיברה על מצב שבו כל המערה לרשותך אבל רק מאה ושמונים יום בשנה. מאה שמונים יום בשנה יבואו אנשים מהארץ ומחוצה לה, ותושבי חברון וקרית ארבע, וכולם לא יוכלו להיכנס למערה, אף לא לחלקיק קטן ביותר שבה. לעומת זאת הוצעה לנו חלופה אחרת, שהמערה תהיה פתוחה לכניסת יהודים דרך הכניסה המרכזית 360 יום בשנה. אמנם לא לכל המערה אלא ל-55 אחוז משטחה, קרי: ה"יוספיה", "אוהל יעקב" ו"אוהל אברהם" שם נמצאים שני ספרי התורה עד היום, ואת החצר בחוץ. בנוסף לכך נותנים לנו 10 ימים בשנה שבהם לא רק החלקים הללו אלא כל המערה תעמוד לרשות עם ישראל. כמובן שבהתייעצות גם עם רבני קרית-ארבע יותר מפעם אחת, גם הראשון-לציון הרב בקשי-דורון וגם אני, הגענו למסקנה שהחלוקה בשטח פלוס עשרת הימים עדיפה על החלוקה בזמן שסוגרת בפנינו את המערה מחצית ימי השנה. דרשנו בתנאי נוסף שלפחות ההסדר הזה יהיה לחצי שנה בלבד ולא הסדר של קבע, כי בתקוה ובאמונה שיהיו יחסים הוגנים בין היהודים למוסלמים בחברון ובפרט במערת המכפלה, אפשר יהיה להחזיר בעוד חצי שנה את המצב לקדמותו, שבכל יום ויום ובכל מקום ומקום יוכלו יהודים להתפלל.

"חשוב להדגיש במיוחד שיש עכשיו חצי שנה – כיוון שהשנה היא מעוברת – עד לחג היהודי הראשון: יום-טוב ראשון של פסח. יש תקוה שעד אז יסתדרו הדברים וגם בחול-המועד יוכלו יהודים להיכנס לכל שטח המערה. כל החלוקה למחצית השטח היא רק לחצי שנה, כלומר עד לחג הפסח הקרוב. ה' יעזור שבאמת יהיה שלום, שלא תהיה התגרות, שלא תהיה פרובוקציה משום צד, ואז קודם כל נתפלל בחצי השטח, בחגים נתפלל בכל השטח, ואולי אם באמת יהיה שלום בין הצדדים, נוכל להתפלל בכל מקום – כל ימות השנה".

– התנאים הללו, שמדובר בהסדר רק לחצי שנה ועשרה ימי חגים נתפלל בכל המערה, התקבלו על דעת הממשלה?

הרב לאו: "שמעתי שעשרה ימי חג התקבלו, על הסדר לחצי שנה אינני יודע מה הסיכום הסופי, אבל אני יודע שאין שום ענין ושום רצון מצד אלו שדיברו איתי, מצד הצבא יותר מאשר הממשלה, להתחייב להסדר שיימשך יותר מחצי שנה. הם לא רוצים להתחייב. הם רוצים לעבור את חצי השנה הבאה עלינו לטובה בשלום".

– ראש הממשלה אמר בפגישה עם נציגי המתיישבים שעשרת הימים הללו אינם כוללים את יום-העצמאות ויום-ירושלים "כי אלו אינם חגים". מה ידוע לרב על הסדרי התפילה במערה בימים אלו?

הרב לאו: "איתנו לא דובר על כך. אבל כרגע אין לנו ויכוח אידיאולוגי עם רה"מ או עם שר זה או אחר. אם לאחר חצי שנה, כאשר רק אז נגיע ליום-העצמאות וליום-ירושלים יהיה עדיין ויכוח אם להתפלל ב-55 אחוז של המערה או בכל שטח המערה, אני מציע שנעבור תחילה את מחצית השנה הזאת, ואז נדבר גם על שני הימים הללו. אבל אי-אפשר שעל זה בלבד יפול הכל ותידחה פתיחת המערה עד אין סוף, כי זה לא סוד שיש הרבה גורמים שלא היה איכפת להם שהמערה תישאר סגורה בפני יהודים עוד ועוד. לכן כל התעקשות נוספת היתה בבחינת "תפסת מרובה לא תפסת". אז אנחנו כרגע בגישה של "תפסת מועט תפסת", ולשני הימים האלה של חודש אייר יש לנו עוד חצי שנה. נחיה ונראה".

– יושב בכלא הצבאי כבר זמן רב סגן אורן אדרי. הוא עומד להתחתן בעוד שבועיים ועדיין לא משחררים אותו. האם אין מקום שהרב יפעל ברשויות המתאימות לפתור את הבעיה הכאובה הזו שנראית יותר ויותר קצת לא מציאותית ולא הגיונית?

הרב לאו: "בישיבת מועצת הרבנות הראשית לישראל לפני כשלושה שבועות, בפתח הישיבה העלינו את הנושא של העצורים המנהליים ואלו אשר נדונו למעצר עד תום ההליכים, כולל זכויותיהם הדתיות בעבר ובהווה. והדברים רשומים בדברי ימי מועצת הרבה"ר האחרונה. אני יכול להעיד, כי בערב שבת שובה, בשבוע הראשון שבו היו במעצר סגן אדרי, טיבי, האחים קהלני, ואלישיב קלר, בעקבות פניות טלפוניות מאנשים בקרית-ארבע וחברון, פניתי בערב שבת קודש למ"מ ראש השב"כ, כי ראש השב"כ בחו"ל, ודיברתי איתו גם על הצד של היחס הפיזי אליהם אחרי שהיו דיבורים על התעללות, וגם על היחס הרוחני-הדתי כלפיהם. באותו יום ששי, ערב שבת, נענתי שלא יפגעו לרעה באלישיב כי היתה לו בעיה, שלא יפגעו בזכויותיהם הדתיות, יביאו להם אוכל כשר, ימציאו להם סידורים ותשמישי קדושה, ונרות לערב שבת ולהבדלה. את זה הבטיח לי מ"מ ראש השב"כ בעצמו. הרב הממונה על בית המעצר קישון מטעם שירות בתי-הסוהר חוייב לשבות עמם כדי לעמוד לרשותם בכל הנוגע לצרכי הדת שלהם.

"בנושא הספציפי של נישואי אורן אדרי, אביו עומד איתי בקשר יום יומי. דיברתי עם הגורמים הקשורים לדבר וביקשתי לשחרר אותו לנישואים. הם רצו שהוא יתחתן בכלא. הוא הרי כבר עצור עד תום ההליכים המשפטיים בבית-הדין הצבאי. זה כבר לא עצור מנהלי וזו כבר בעיה משפטית. אמרתי חד-משמעית: לא אסכים שחתונתו תיערך בכלא. ואני מבקש גם שתתנו לו חופש עד אחרי שבת כי בעדות המזרח שבת חתן היא שבת שאחרי החתונה, והחתונה להתקיים ביום שלישי. השיבו לי: שיתחתן ביום חמישי. אמרתי: "אני לא אציע בשום פנים לדחות חתונה אף לא ביום אחד מסיבות הלכתיות ואחרות". ביום שני בבוקר בישר לי אביו, שאכן עומדים לשחרר אותו לחתונה שתתקיים בעז"ה בקרית ארבע בה'

[illegible] שאנו שומעים שהחוק [illegible] לא נאכף [illegible] הרב [illegible] שהחוק ישמש [illegible] שכל החוק במדינה חייב להישמר?

הרב לאו: "אני מודה לך על השאלה. גם פה היה איזה פירסום לפני ימים אחדים בשמו של ידידי הרב קוק מרחובות, כאילו הרבנות-הראשית לא התייחסה לענין כשהוא העלה את הנושא. לפחות בבוקר שלח אלי הרב קוק ביחידות העתק של מכתב לעורך העיתון משה אישה, כבר יש תיקון קל: במקום המילה "לא" בהופיעה המילה "כן". כלומר: הרבנות-הראשית כן התייחסה לנושא. אכן היה תיקון דברים למחרת ב"הצופה", אבל בעיתונים "ידיעות" ו"מעריב" לא היה אפילו התיקון, שהרב קוק תיקן.

"בודאי שהרבנות התייחסה לנושא. היא מתייחסת לכך כל הזמן, ויש לה אפילו אדם בתפקיד בכיר בהיכל שלמה במחלקת הכשרות הארצית שכל תפקידו הוא רק בנושא הזה של האכיפה של חוק הכשרות.

"לגופו של ענין: אין זה סוד שאחרי חוק נישואין וגירושין שהתקבל בכנסת עוד בתשי"ג, החוק שהוא שקה עליו 30 שנה ויותר בו הישג גדול ובצדק היה החוק למניעת הונאה בכשרות, אשר נכנס לתוקפו בתקופת הכמ"ר כלומר לפני כ-11 שנה. מועצת הרבה"ר מאז 11 שנים, הרבנים הראשיים שקדמו לנו, כדים הצליחה לתת שיניים ולאכוף את החוק הזה קרוב מבייע של חברי הכנסת הכיור בגורמותו, בכך שאין בו שום כפיה אלא פשוט יושר אלמנטרי לא לשים מכשול בפני עיוור, ולא להכשיל אנשים במאכלות אסורות ברמיה במסווה של כשרות. לזה הסכימו גם חברי כנסת שהם עצמם לא מקפידים על אכילת מזון כשר, אבל הם בהחלט בעד למנוע מרמה והונאה.

"כאשר נכנסתי לתפקידי כרב ראשי לתל-אביב, לפני שש וחצי שנים, ראיתי שהנושא פרוץ במיוחד בשווקים הגדולים, וכותבים "כשר" גם באיטליזים שאינם כשרים ובמסעדות שאינן כשרות. הזמנתי אלי את מפקד המחוז דאז ניצב יגאל מרסום, ושני תתי ניצבים, יהודה וילק ועמוס עזאני, (שניהם היו אח"כ ניצבים), וביקשתי מהם לתת שיניים לחוק הזה. הם אמרו לי: "כבוד הרב, המחוקק שכח דבר אחד לעשות. הוא לא הקציב תקן אף לא לשוטר אחד בכל רחבי מדינת ישראל, שיעסוק בנושא הזה". ראש עיריית תל-אביב אז שלמה להט רצה לעזור לי בעניין, אך לא עירייה, אלא זה דבר ארצי כדי ששוטרים יכולים לעסוק בו ואין אף תקן לשוטר. הם הראו לי את מצבת כוח האדם, שלא גדלה במחוז תל-אביב למרות שבינתיים כלי הרכב רבו, אינתיפאדה קמה, סמים ונושאים אחרים שלא היו לפני שנים רבות נהיו אקטואליים ובמילא צריך היה יותר כוח אדם במשטרה. לעומת זאת המצב הוא שיש פחות שוטרים משהיו בשנות החמישים, ועוד מבקשים מהם לאכוף גם את החוק הזה. בכל זאת הם עשו לי טובה, ותרמו שוטר אחד, שהסתובב בבילא בשוק הכרמל בקביעין בכתחון לבדוק חנויות [illegible] להיות השוטר שירשום את הדו"חות לאלו שעוברים על החוק למניעת הונאה בכשרות.

"ואז התברר כי בפרקליטות לא היתה התייחסות רצינית לעניין. שם אמרו שיש בזה "חוסר ענין ציבורי מספיק". אנחנו ברבה"ר קבענו אדם עוד בימי הרב איתן אייזנמן כמנכ"ל הרבנות הראשית, שקיבל את הסמכות המנהלית מטעם הפרקליטות להגיש את התביעות המשפטיות על העבריינים של מניעת ההונאה בכשרות. לא ראיתי תוצאות של ממש הקשורה של הזוטים בין המשטרה שאין לה כוח האדם לכך כפי שהיא טוענת, לבין הפרקליטות ובתי המשפט שיפסקו עונשים שיהיה בהם משום "למען ישמעו וייראו", עדיין הנושא הזה זקוק לטיפול רב. מאז נכנסנו לתפקידנו הרב בקשי דורון ואני התחלפו כבר שלושה מפכ"לים, כרנה, טרנר, והיום חפץ. עם שלושתם נפגשנו, ועם שלושתם דיברנו, ואני מקוה מאד שהדברים יהיו יותר מעשיים ויותר ישימים.

"צריך לציין לשבח בכל זאת כמה רבנויות ומועצות דתיות, שעוסקות בכך. הנה במועצה"ד של תל-אביב בראשות עו"ד שמואל אלסלף יש התייחסות לנושא הזה ויש אפילו אדם מיוחד, שלום שאלתיאל, שהגיש דו"חות רבים מפורטים עם צילומים תעודות ומסמכים לגבי עבריינים. אם כל רבנות וכל מועצה דתית – שזה תפקידה של כל מחלקת כשרות בכל רחבי הארץ – תתן יותר את דעתה לכך, יתברר שיש כאן ענין ציבורי. אם פתאום הדו"חות, תתגלה עירנות של הציבור לגבי מסעדות וקצבים וכו', אני מבטיח שהדבר הזה יצבור תאוצה נכונה".

– הפרקליטות התייחסה להתייחסות שקיבלה?

הרב לאו: "לא במידה הדרושה של רצינות, והתירוץ הזה של "אין ענין לציבור" שמענו אותו כבר בכמה מקומות, וייתכן שקצה האשמה היא בנו – במחלקות הכשרות ברחבי הארץ – שאנחנו לא מספיק לוחצים בנושא הזה, ולא מתמידים בהגשת הדו"חות. הרי לא ייתכן שאדם היושב בקומה ג' ב"היכל שלמה" יודע על הנעשה בכל מקום מאילת ועד קרית-שמונה. לשם כך יש לשכות רבנות, מחלקות כשרות ומועצות דתיות, צריך לקבוע השגחה בשטח ומשם זה מגיע אל הצמרות".

– שאלה אחרונה לסיום: המגיד ישנה הקיפה שהפערים בין הדתיים והחילוניים הולכים ומצטמצמים, ותמיד פתאום צצים מצבים או אירועים שגורמים להתרחבות. איך פועלת הרבנות-הראשית לקרב בין הדתיים והחילוניים ולהמעיט את המתח בין שני מגזרים אלו?

אני מאמין באמונה שלמה שכשם שחזון קיבוץ הגלויות מתגשם למרות שהוא היה חלום לפני חמישים שנה, וכשם שחזון עצמות יבשות ראינו שהוא התגשם בנו בעצמנו, באותה מידה כאשר מנבאים לנו "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" גם זה הולך ומתגשם.

هكذا من الاصل

صكنا من الاصل

סיכום של שבוע

הגנה על ריבונות ישראל בירושלים

בסעיף 9 של הסכם שלום ישראל-ירדן, שנחתם שלשום בערבה, אנו קוראים: "בהתאם להצהרת וושינגטון, ישראל מכבדת את תפקידה המיוחד הקיים של הממלכה ההאשמית של ירדן במקומות קדושים מוסלמיים בירושלים. בשעה שיוערך המו"מ על מעמד הקבע, תעניק ישראל עדיפות גבוהה לתפקיד הירדני ההיסטורי במקומות קדושים אלה".

ראש-אש"ף, יאסר ערפאת, שותפו של רבין לפרס נובל לשלום, הגיב על כך מיד ובחריפות, המחייבת תגובה חד-משמעית מצד ישראל: "יוכרז רבין ויוסיף כי ירושלים היא בירת פלשתין, ולא משנה מה נחתם בין ישראל לבין ירדן".

ובהמשך באותו בעוה הכריז ערפאת: "הקרב הבא יהיה הקרב על ירושלים. הם רואים אותו כקרב רחוק, אך אנו רואים אותו קרוב". ערפאת אף הוסיף בלא בושה: "הסכם השלום ישראל-ירדן, המעביר את השליטה על המקומות הקדושים בירושלים לידי רבת עמון, מהווה הפרה בוטה של הסכם האוטונומיה".

לדעת ראש המחלקה המדינית של אש"ף, פארוק קדומי, "ירושלים כיום היא עיר כבושה. כשהערבים יקבלו אותה בחזרה, יהיה צורך בהסדר שישביע את רצון כל הצדדים".

חוסיין מלך ירדן חזר והכריז שלא יוותר על זכויות ירדן במקומות הקדושים בירושלים. המצב הוא, שירדן מרגישה את האינטרס הדתי שיש לממלכתו לגבי המקומות הקדושים בירושלים, ואילו אש"ף חותר להשפעה ושליטה מדינית בה. מובן שלישראל נוח יותר, אפשרי ומעשי יותר, להגיע להבנה והסדר עם ירדן, משום שישראל הבטיחה מכבר להגן על המקומות הקדושים ולאפשר חופש פולחן וגישה אליהם לבני כל הדתות. הריבונות היתה ותישאר לנצח בידי ישראל בלבד.

בינתיים מתחרים יוסי ירדן-אש"ף סביב ניהולם של המקומות הקדושים בירושלים. ה"התנגשות" הראשונה ביניהם מצאה את ביטויה במינויים של שני "מופתי" לירושלים. אש"ף מיהר ומינה את השייח עכרמה סאברי, וזה נכנס כבר ללשכתו של המופתי (שנפטר שבועיים לפני כן) שבהר הבית. גם הירדנים מינו "מופתי ירושלים", את השייח עבדול קאדר עבאדין, שהוא גם ממונה על הקאדים ויו"ר ביהמ"ש לערעורים של בתיה"ד המוסלמים. השייח עבאדין הירדני רוצה לחצים פלשתיניים וסירב לתפקד, ומכאן שבירושלים מכהנים עתה שני "מופתים".

בנאום בפרלמנט הירדני השמיע המלך חוס דברים תקיפים ונמרצים בנושא ירושלים הצ את עצמו כמייצג את הערבים כולם.

גם חסן, מלך מרוקו, בראיון לטלוויז הישראלית, טרח להזכיר לשומעיו, יהוד מוסלמים ונוצרים, שהוא יו"ר "ועדה לעני ירושלים", ובהזדמנות רמז שהוא מצפה ל"הס בעיית ירושלים" בעתיד הלא רחוק.

בקלחת ההכרזות וההצהרות הנ"ל שומר יצ רבין על "סוד נמוך" מדי בנושא הרגיש המרכ ביותר לעם ישראל ומדינתו. ח"כים מהמפד" ומסיעות אופוזיציה שונות מתחו ביקורת חריפ על רבין וההסכם שבסעיף 9 הנ"ל, בנוש ירושלים.

נקודה חשובה זו שנויה במחלוקת מבחינ משפטית. יש הסבורים כי במלים: "ישראל תעני לירדן עדיפות" וכו', מתחזקת בעקיפין הריבונו והבעלות של ישראל על הר הבית. אחרים סבורי שכאן היה צריך להבהיר שישראל, מכוח ריבונותה, תעניק לירדן עדיפות וכו'. אין אנ יודעים על מסמך סודי, כנספח להסכם.

נושא ירושלים מחייב עירנות רבה ומעקב צמו מצד כל מדינאי שוחר ירושלים.

יונה כהן

על סדר יומנו / שלום עם ירדן

מאת יוסף (יוסקה) שפירא

מזור, אבל היחס לירדן שונה

כן, זאת עוברה. מי שרצה ומי שלא רצה. וכל מי ששמע או ראה את הטקס יכול לחוש שאכן נחתם חוזה שלום, שלום העשוי להיות בר קיימא. שלום שנעשה לרצון העם ולא שלום שנכפה עליו. לא כהסכם עם אש"ף, שהיה הסכם שהלב לא הסכים עמו והעם לא הסכין עמו עד כה. מדהים איך יכול להיווצר יחס חיובי, שופע ידידות של הלבבות הישראליים כלפי הירדנים.

והיחס הפוך לחלוטין כלפי אש"ף ומנהיגו, שהוכבס אותו בכל מי שצריך לצפות בו, עאכ"ו ללחוץ את ידו. על ידי הטרור שהם אינם יוצאים נגדו, שהוא נעשה לרצונם – הם מצליחים להשניא את עצמם, להעמיק את האיבה, להקשות על מחיקתה מן הלב. הנשיא קלינטון אמר כי הסכם אינו נייר, הסכם הוא הרגשה, הסכם הוא מסירות. אצל הפלשתינאים אין כלפינו לא מזה ולא מזה.

למה לא פרצה השמחה?

105 חברי כנסת הצביעו בעד ההסכם, יותר מאשר מספרם של אלה אשר הצביעו בעד הסכם השלום עם מצרים. מדוע אם כן לא פרצה שמחה ברחובות? דווקא על רקע האינתיפאדה הנמשכת ומחריפה, על רקע הניגוד הזה, היתה השמחה צריכה לפרוץ!

רבין היה צריך לנצל את ההזדמנות של חתימת ההסכם עם ירדן, לקרב את הציבור שמתנגד לדרכו, לפתוח את החלק שהוא יכול לבוא לקראתו. רבין לא עשה זאת.

הנאום של רבין בכנסת היה לענ"ד הנאום הטוב ביותר שלו מכל הנאומים אשר נשא באירועי ההסכם עם ירדן. זה היה רבין! את אותה הזדמנות היה רבין צריך לנצל לקרוא לאחדות, להסביר את דרכו דווקא למתנגדיו, להסביר ולא לנגח ולהביע נכונות כנה לפשרה בתוך העם. אם היה מדבר בכוונות הללו מאמינים לו! אם היה מביע רצון להתפשר עם מתנגדיו, לא עם כולם אלא עם רובם, לעשות את ההסכמה המקיפה, כבסיס להסכמה לאומית, היה רוכש את ליבו של הציבור.

את זה רבין "פיספס"! אילו היה עושה זאת, היה מוסיף שמחה, מרבה שמחה, כי העם צמא לאחדות. אל לו לרבין ללמוד מה לעשות על פי היחסים בכנסת, כי רק בכנסת האנשים שונאים זה את זה כל כך. ברחוב, גם אם אין האהבה בין האנשים שופעת, אוהבים את אחדות העם ומצפים לה. מאמינים שבה צפון כוחו של העם!

תפקידה של לשכת התנועה

ידועה האניקדוטה על חלוקת הסמכויות בין האשה לבין הבעל בבית: הוא מטפל בעניינים החשובים כגון מלחמת עולם, מלחמת הכוכבים וכד', אשתו מטפלת בנושאים הקטנים – קניית דירה, קניית רהיטים, בנקים וכו'. נזכרתי באניקדוטה זאת כשהתרתי היכן ומי הוליט על עמדתה של התנועה כלפי הסכם השלום עם ירדן. את לשכת התנועה מכנסים לדון בדברים החשובים: בתבנית הוועידה ובמספר משביה, במחלוקת עם חיים רמון, בגובה מס-החבר לאלה שאינם חברי הפועל המזרחי והדומים. אבל על עמדת התנועה בכנסת על הסכם השלום עם ירדן, עליה אין דנים בלשכה. כך גם היה כשהתכנסה ועידת מדריד ועוד נושאים מרכזיים אשר יקבעו את גורלה של מדינת ישראל בעתיד. על נושאים "שוליים" אלה מחליטה הסיעה בכנסת שהיא עצמה תוליט בהם. ואין פוצה פה ומצפצף...

והתוצאה? כמה חברי כנסת מצביעים בעד ההסכם, אחד נמנע ואחד נעדר מן ההצבעה. בנושא שיקבע את עתיד המדינה וגבולותיה, מחליט חבר כנסת להיעדר ואו לא לקחת חלק בדיון. לשם מה נמצא חבר בכנסת אם לא כדי להכריע בדברים הקריטיים לקיומנו?

אינני יודע מה הקשר הקיים בין הסיעה לבין שלושת הרבנים, אשר מאז בחירת הרבנות הראשית הנוכחית, מביעים את דעתם בנושאים מדיניים רבים ולעתים תכופות. אבל מעניין האם הם נזקקים להם רק כאשר הם סבורים כמוהם? האם לבון נושא זה של הקשר בין התנועה לרבנים? האם הם שאלו את הרבנים הללו? יש רושם שחלק מחברי הכנסת לקח בחשבון את דעתם, גם אם לא שאל אותם באופן פורמלי. לענ"ד נושא זה חייב להידון בתנועה. אם דעתם של הרבנים קובעת את עמדתם המדינית של חברי הכנסת שלנו, צריך ללבן את מהות הקשר האינטראקציה בין מוסדות התנועה לבין הרבנים.

מרכז התנועה/הוועידה הוא המוסד היחיד שנבחר בבחירות האחרונות למוסדות התנועה. אם נקודה לעת כזאת הכרעה באחד הנושאים הכבדים ביותר, האם לא היה מקום לכנס את הגוף הזה, שהוא המוסמך ביותר להכריע עד שהוועידה תבחר את מוסדות התנועה החדשים. כינוס הוועידה/המרכז לדיון בנושא זה עובר לעשייתו, היה מוכיח שאכן יש בתנועה אישים הסבורים שהעברת ההכרעה לציבור התנועתי, הינה גישתם האמיתית, ולא הסוואה.

והיה כנגן המנגן

אין "העתק" ממנו. יש חזנים גדולים ממנו, יש אנשי זמר חסידי מצליחים ממנו, אבל כמוהו אין עוד. אני מרשה לעצמי לכתוב ש"נסיכי" הזמר החסידי הידועים, ואין צורך לפרט בשמותיהם, שגרתיים לעומת הרבגוניות של שלמה קרליבך, כמלחין. לתנין הם גם יותר עממיים ויותר קלים לביצוע על ידי הדיוטות. "ידבבי המוזיקה" הזה, השונה מכולם. איננו עוד!

איך יכולות זמרות חילוניות לשיר "ידיד נפש"? איך מגיעים זמרים גלויי ראש להתרפק על "למען בית אלוקינו אבקשה טוב לך"? איך יכול קיבוץ שילדיו לא ראו ספר תורה לשבת על הדשא ולנוע ימינה ושמאלה ולשיר "והאר עינינו בתורתך"? כתבתי פעם סיפור קצר "הניגון והחוזר בתשובה". אכן יש אנשים רבים, שהניגון החזירם בתשובה. ואין ספק שביניהם יש, רבים, אשר ניגוניו של קרליבך הביאם אל פתח שערי התשובה. ואולי יותר נכון לומר שהניגון של "הרבי המרקד" חשף בפניהם את יופיה של המסורת היהודית, שהניגון הוא חלון ראווה שלה, והלחן שלה הוא פנימיות הנשמה שלה.

אצלו הכל היה שונה. הוא "הצפיק" טליתות צבעוניות, שכאשר מתפלל "דגיל", היה מתעטף בשכמותן, מסתכלים בו בתמהון. אבל לסטודנטים במערב ארצות הברית, שהיו נתונים להשפעת המרידה הסטודנטיאלית, זה היה ביטוי שהיתה בו מרידה, אשר איפשרה לסטודנטים למרוד וגם להמשיך את דרך המסורת ואפילו להתפתח עליה.

קרליבך היה איש של ניגודים חריפים. מסורתי ופתוח, אפילו ליברלי. שמרני וחדשן. היה בו מכל הגוונים. מי שרצה, מצא בו את החלק הקרוב ללבו, שרצה להזדהות עמו. אבל גם כל מי שרצה לפסול אותו, יכול למצוא גם את הסתירות.

קרליבך גם ניסה להקים יישובים לציבור המיוחד אשר נהה אחריו. היישוב בגור היה אחד מהם. אבל אם אינני טועה, בענייני מעשה לא היה קרליבך מוצלח ביותר, זאת בלשון המעטה. כל "רבי" זקוק ל"משמש" טוב. לקרליבך לא היה "משמש" שיכול להוריד אל הקרקע את רעיונותיו ה"משוגעים", הקרליבכיים, שגם הם היו יהודיים, שגם להם אין "העתק".

זה היה חלק מבחור של שלמה קרליבך עליו השלום, הכל על האבזין ולא משתבחין!

רבני הערים והרבנות הראשית

בעתונות התפרסמה כתבה גדולה על הרב של אילת, כתבה מלאה האשמות כבדות. מובן שכל עוד לא הוכחה אשמתו, הוא נקי מכל אשמה. אבל אין ספק שהרבנות הראשית חייבת להתייחס לנושא, לשקול אם הוא יכול לשמש בתפקידו כל עוד האשמה תלויה ועומדת. והרי הנושא, אע"פ שהתפרסם רק עתה, הוא כבר מגמר בחלל זמן ארוך בהרבה. מהי מערכת היחסים והכפיפויות בין הרבנות הראשית לבין רבני הערים ומהי תכתה בעניין כגון זה?

מחירי פירות וירקות

ישראל היתה מיוחדת במחיר הנמוך של ירקות ופירות. והנה בשנים האחרונות, סל הפירות והירקות בהוצאותיה של המשפחה, הולך וכבד. קשה להאמין שמחיר ירקות, שהיו מאכל עממי והיו משמשים להשביע משפחות דלות אמצעים, הפכו למוצר שאינו שווה לכל נפש. כך תפוחי אדמה, וקישואים ועגבניות ועוד.

ובימי ממשלה זאת, אשר הבטיחה לציבור סדרי עדיפויות שונים, הולכת מגמה זאת ומחריפה. בימי הממשלה שרגלה בהקלה למשפחות דלות אמצעים, ההקלות נעשות לבעלי אמצעים: נסללות דרכים ונבנים גשרים ומחלפים לבעלי מכוניות, אך מחיר הנסיעה באוטובוס קופץ ומחירי מזון אלמנטרי, המשמש את הנצרך הולך ומתייקר יחסית. להם מחלפים והעני הולך וכבד: הכיצד יכולה תנועת העבודה להשלים עם המגמה הזאת?

לחצני מצוקה באוטובוסים

למה רק אחרי האסון החליטה הנהלת אגד להתקין לחצני מצוקה אלה לנהגיה? מדוע רק אחרי האסון נקבסים נהגים שאינם בודקים אם יש חפץ חשוד באוטובוס? מדוע רק עכשיו החליט לקיים בדיקות, כדי לוודא אם הנהגים שומרים על עירנותם? מי נותן את הדין על כך שעד כה דברים אלה לא נעשו?

דחיתי את הזמנתו של רבין לטקס

על פי הדברים שכתבתי לעיל אפשר להבין שאני בעד ההסכם עם ירדן. אמנם רק בדיעבד. ולמה רק בדיעבד? משום שהוא נשען בעיקר על ההסכם עם ערפאת, הסכם שאי אפשר להשלים עמו.

האע"פ שבדיעבד אני בעד ההסכם, לא נעניתי להזמנתו של ראש הממשלה להשתתף בטקס החתימה בערבה. רציתי להיעצות, אך לא הייתי מסוגל! ואין הדבר קל בעיני לדחות את הזמנתו של ראש ממשלת ישראל! את הערכתי לראש הממשלה, אינני מסתיר וקוראי "הטור השבועי" שלי מבחינים בזאת. אני גם מתנגד לביזוי הגנאי כלפיו. הוא איננו בוגד, חלילה, ובאי עמידותו בהבטחותיו לבוחריו הוא גם איננו גרוע מגוגים בגין המנוח, שניהם הבטיחו לבוחרים דבר אחד ונהגו אחרת. ואעפ"כ לא יכולתי לקבל את הזמנתו של ראש הממשלה לקחת חלק בחגיגה, של חתימת ההסכם עם ירדן.

אינני יכול להיענות לו משום שבכל הזדמנות, הוא, ראש הממשלה, מציג את ההתיישבות ביש"ע כגורם שלילי. לדידו, ההתיישבות היא הגורם המכביד על השלום. הוא טוען שההתיישבות באזורים אלה היא הגורם לכך שיהודים נרצחים, שהרי אם לא היו גרים שם לא היו נפגעים. רבין אף הרגיש את גישתו זאת עם שובו הבהול מאנגליה לרגל הפיגוע, הסבת, באוטובוס בתל אביב.

אני מכבד את אלה הסבורים שיש להתפשר עם הערבים, גם אם אינני מסכים אתם. אבל אינני יכול לנהוג עם אלה הרוצים להיפטר משטחי ארץ ישראל. וראש הממשלה בהזדמנויות שונות ורבות מביע רצון להיפטר מהם.

הרב אהרן ליכטנשטיין, ראש ישיבת הר עציון, הוא אחד הרבנים המתונים ביותר, המצדדים בפשרה, והם אינם רבים. באחד ממאמרי-שיחותיו בישיבה הוא הביע הרגיש, כי הוא בעד פשרה. אבל הוא נגד ויתור! לדבריו, ויתור כמוהו כמאיסת ארץ חמדה. ו"הם" רוצים להיפטר מ"השטחים" כמו מצרעת. ואיך אוכל לחגוג יחד עמו? חבורים הצעירו בי, בני משפחתו דיברו על ליבי, אבל אני לא הייתי מסוגל לזה. הרגשתי שאיני יכול לחגוג עם אלה, אשר לא רק מאסים בארץ חמדה, אלא גם משתדלים במכוון להמאיס אותה על הציבור. "להבשיר" גם אותו "להיפטר" מהם!

אדם יכול לחשוב שחייבים להתפשר. אם מטעם של פיקוח נפש ואם מטעם אחר. אבל פרידה משטחי ארץ ישראל צריכה להיעשות מתוך ערגה, מתוך כאב, מתוך תקווה שאולי תהיה הזדמנות לחזור לשטחי ארץ ישראל אלה בעתיד, לקחת!

כך עשו יתומי כפר עציון ושרידיו. 19 שנה מאז נפילת הגוש ועד מלחמת ששת הימים, היו ילדי כפר עציון עולים, ביום הזכרון, להר הרצל ומבית העלמין הזו יוצאים ישר ל"מבוא ביתר", כדי לצפות בגוש. לראות מרחוק את הבית הערב, עליו נפלו הוריהם. ומי ידע אם לא בזכות זאת זכו להגשים את תקוותם, לחזור ולהקים את גוש עציון. אבל רבין ושריו מאסים בארץ חמדה וגם כפר עציון אינו קודש בעיניהם. לדידם הכל פתוח למו"מ, הכל פוטנציאל לוויתור, להיפטר ממנו. לשכוח אותו! ואיך אוכל לחגוג עמהם את חתימת ההסכם?

איך אוכל להביט בעיניהם של קודשי כפר עציון העולים בכובדו בימי חג לאומיים, כאשר ראש הממשלה אינו מרגיש מחוייבות כלשהי לביתם שחרב וקם מחדש? איך אקבל את הזמנתו של ראש הממשלה כשהוא מתייחס בבוז ובביזוי גנאי למתיישבים? איך אקבל הזמנתו כאשר נראה כאילו הוא רוצה לעשות את הניבי חבריי המתיישבים במוקצים מחמת מיאוס?

על כן לא קיבלתי את הזמנת ראש הממשלה לקחת חלק בחגיגת החתימה של הסכם השלום עם ירדן, אע"פ שהוא, בדיעבד, ציון דרך חשוב בהיסטוריה של התבססותה של מדינת ישראל במזרח התיכון!

דגלי שלום בערבה

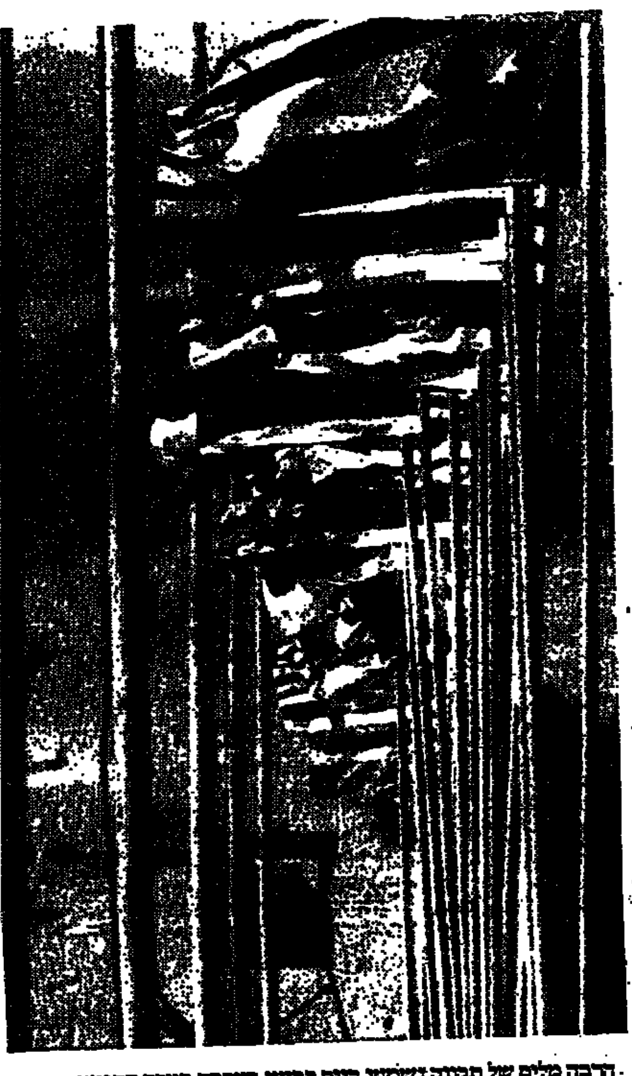

הרבה מלים של תקווה נשמעו ביום רביעי בערבה בטקס חתימת הסכם השלום בין ישראל לירדן. כמה תמונה אקטים סמליים נבללו בו להמחיש את משמעות המעמד. ובאיזור הטקס התנוססו ברוח המדברית החמה דגלים של ישראל, ירדן וארה"ב. צילום: איי.אף.פי.

הערוץ הרב-צדדי

מדינות המפרץ מארחות את המפגשים הרב צדדיים הדנים בעתיד המזרח התיכון לנוכח הזמנים המשתנים. השבוע אירחה בבחריין את המפגש הרב צדדי לעניין איכות הסביבה. בראש המשלחת הישראלית עמד השר לאיכות הסביבה, יוסי שריד. מארחיו סיירו עמו בשוק מנאמה הבירה, כאשר הטלוויזיה מלווה אותו.

במפגש דנו באמנה ים תיכונית בנושא איכות הסביבה, וכן בהסכם משולש להגנה מפני זיהום במפרץ אילת בין ישראל-ירדן-מצרים. בשיחות בידונו גם יחסי ישראל-בחריין. יש תקווה שמדינות המפרץ תהיינה מוכנות ליחסים דיפלומטיים בדרג נמוך.

בתחילתו של הערוץ הרב-לאומי, שהוקם בעקבות ועידת מדריד, אמרו כי זה ערוץ ללא תועלת, אלא לשם דיבורים בלבד, על נושאים של "מזרח תיכון חדש". אבל התברר שהשיחות הללו הן אמצעי למפגשים ולשיחות עם המדינות המארחות במפרץ הפרסי. דברים מעשיים לא נפלו במקומות אלה, אבל עצם המפגשים יש בהם כדי ליצור יחסי קירבה.

יחסים דיפלומטיים בין מדינות המפרץ לבין ישראל הם עניין לטווח רחוק, אבל ייתכן שיהיו יחסים כלכליים. זה יכול להיות פתח ליחסי מסחר מפותחים. התעשייה הישראלית יכולה לפתוח לעצמה שווקים רחבים, אבל היא תצטרך לעמוד בתחרות עם תעשיות באירופה ובארה"ב. זה לא יהיה קל אבל פיתוחים שנעשו בתעשייה הישראלית יכולים להיות מתאימים לתנאי המדבר במדינות המפרץ.

במדינות אלה אין יהודים, רק כמה משפחות יהודיות בודדות שהיגרו אליהן מעירק בימים הטובים. ועסקו במסחר. היהודים הבודדים לא הרגישו יחס של שנאה ולא פגעו בהם לרעה. בחלק מן המדינות הללו נמצאים היום עובדים זרים מהודו, פאקיסטאן, פיליפינים, והם מהווים כשליש מהאוכלוסייה.

הפלשתינאים הגיעו למדינות המפרץ כעובדים מן החוץ. אבל הזדהותו של יאסר ערפאת עם הרודן העיראקי במלחמת המפרץ גרמה לממשלת כווית לגרש מאות אלפים מהם.

בארות הנפט הן מקור ההכנסה המרכזי של מדינות המפרץ, וכסף רב מתגלגל שם. קשרים בין מדינות אלה לבין ישראל ייתכנו רק לאחר הסכם שלום סופי עם המדינות הידידות, ובראשן סוריה.

י. א.

תקציב בסימן אפרוריות

הגשת התקציב לכנסת נדחקה השנה בין שני אירועים: הצעות אי האמון לממשלה בעניין הידרדרות הבטחון ואישור הסכם השלום עם ירדן.

אבל לא רק ה"סנדוויץ'" תרם לאפרוריות סביב התקציב. אירוע זה שרה כבר ב"יום העיון" שקיים האוצר עם הכתבים הכלכליים לרגל הגשת התקציב. התקציב עצמו הקרין שעמום ואפרוריות.

הממונה על התקציבים, דוד ברודט, מצא אמנם הסבר משלו לשעמום המלווה את התקציב: "אני מעדיף את השעמום היום על פני הדרמה בתקציבים בעבר אשר עמדו בסימן האינפלציה הדוהרת". אלא שהסבר זה לא כל כך תואם את מה שהתקציב סומן בו: אינפלציה מרימה ראש, ציפיות לפיחות או אמצעים אנטרקטיביים, כשלון בדיור, הרמות עתק לגופים במשבר (קופת חולים, מפעלים בטחוניים, הקיבוצים ורשויות מקומיות). כאן כן היום מצפים להפעלת אמצעי בלימה תיקון ע"י הממשלה.

הגשת התקציב עמדה השנה בסימן חילופי גברי הצפויים באוצר ובאגף התקציבים. המנכ"ל הנוכחי, אהרן פוגל, פורש בסוף השנה ועובר למגזר העסקי. בעבר הרחוק יותר היה פוגל ממונה על התקציבים. גם כמנכ"ל וגם כממונה על תקציבים הוא השאיר טביעת אצבעות על המדיניות הכלכלית. בתקופת כהונתו הנוכחית באוצר שנתיים וחצי בלבד, הוא הטביע חותמו כרפורמטור גדול. אלא שרוב הרפורמות שיזם עודן על הנייר ולא הגיעו לידי ביצוע. הממונה על התקציבים הנוכחי, דוד ברודט, "עולה כתה" וב-1 בינואר יכנס לתפקיד מנכ"ל האוצר.

זהו התקציב האחרון שלפני מערכת הבחירות הקרובה.

התקציב הבא כבר יעמוד בסימן הבחירות גם אם ייערכו בזמנן. בנאום התקציב היו דיבורים רמים על השלום, אבל באופן מעשי התקציב אינו משפיע על הוצאות הבטחון ואף אינו מבטא פירות שלום. בסך הכל תקציב של שיגרה, בלי בשורות וחדשנות של ממש.

ו' ס'

השבוע בקו מעט

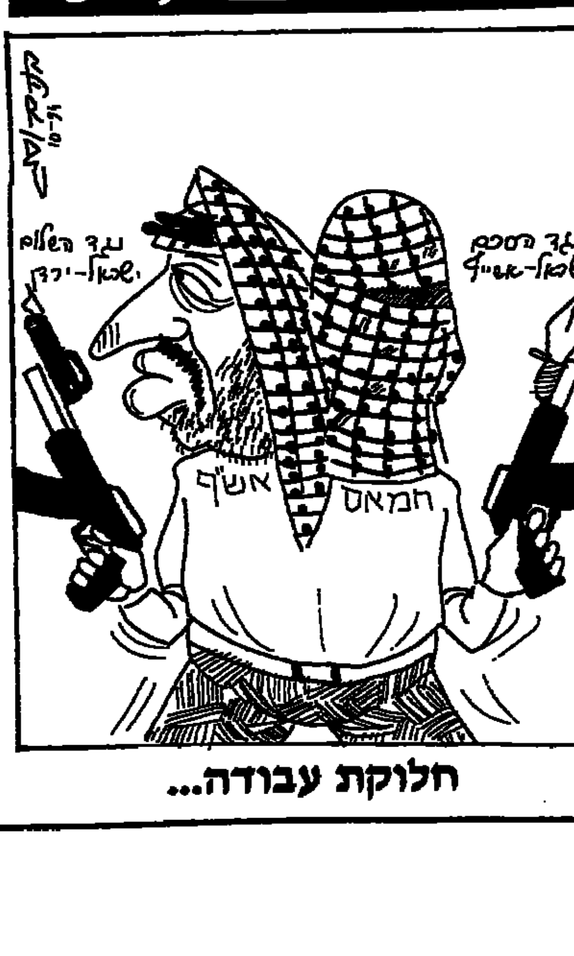

חלוקת עבודה...

הסתדרות חדשה ומגומדת

מנהיגיה של "ההסתדרות החדשה" השלימו במוצאת השבוע את "מאה ימי החסד", כשהם אינם מותירים כבר כל ספק לגבי כוונותיהם לבנות הסתדרות חדשה על חורבותיה של הישנה, עם נטייה ל"אפס נכסים", עם מסגרות מצומצמות, מוגבלות, כמעט גם ללא חברים פועלים מן השורה, ללא מועצות פועלים, עם תרמית של איגוד מקצועי בלבד, שאיש אינו יודע עדיין איך יראו בכלל איגודים אלה, שהיוו מאז ומתמיד את משענתה העיקרית של ההסתדרות לפעילות בקרב מאות אלפי הפועלים.

ראשי ההסתדרות החדשה, פעילי רשימת "רם", שהינם פורשי "העבודה" ומר"צ, מתייצבים מדי כל תחילת שבוע בפני התקשורת ל"תדרוכים", שבהם מוצגות עוד ועוד תגליות לגבי "עברה" של ההסתדרות הישנה, תוך הצגת העומדים בראשה כ"חבורה הראויה לטיפולה של המשטרה". כך בכך הם מעלים, החל ממזכ"ל ההסתדרות, חיים רמון, ויו"ר מועצת ההסתדרות, ח"כ רן כהן, ועד ליו"ר האגף המקצועי במתכונתו החדשה, ח"כ עמיר פרץ, את התוכניות שלהם, עם סעיפים וסעיפי סעיפים ותרשימים ותקציבים של מרענים מסגל האוניברסיטאות הבכיר, כשכל מגמתם להחיש את פתיחתו של דף חדש במערכותיה של ההסתדרות החדשה.

ובינתיים מרחפת עננה שחורה כבדה מעל ההסתדרות, מפעליה ועובדיה. מכתבי פיטורים למאות פעיליה בעבר כבר שוגרו, רשימת הנכסים שיימכרו עורכה, ניתוק היניקה של ההסתדרות ממוסדות ומפעלים החל להיות מוחשי יותר ויותר: נעילת שערי "דבר" כמעט ודאי, וגם על מכירת הוועד הפועל מדברים תוך כדי הצגת ה"תהליך" – בית ההאוהה בארזה, בדרך העולה לירושלים, מבנים משנות ה-30 ישמשו את שרידיה של ההסתדרות הישנה.

יש התוהים, על מה ולמה באה הנהגה חדשה זו "לבנות מחדש", תוך הריסת הקיים? האיך הצליחה זו "לאלף" את כולם, להתירם נבוכים, חסרי מעש, חדלי תגובה, משלימים עם "גזירה" שצריכים יהיו לעמוד בה, בלית ברירה. החדשים מלולים גם בנכסים הדתיים, בייעורה ובערכיה. אילו את כל זה היו עושים אנשי תכלת-לבן, מבני ביתם של הרוויזיוניסטים, מפעילי סיעת "הליכוד", שהוצגו בשעתו כ"סוס טרויאני", שהובא אל בית הוועד הפועל "כדי לקעקע אותה מבפנים", מה היו אומרים אז עסקני "העבודה" ומר"צ?!

לכן תהייה גדולה שבעתיים, המבוכה רבה פי כמה, שהרי "מתוכנו" הם באו. משורות "העבודה" קמה בעצם ההנהגה החדשה, מתוך בית ההסתדרות ממש באו מהרסיה ומחריביה, ואיש אינו יודע בעצם על מה ולמה. עתה מנסים שרי "העבודה" להתקומם, להציל, למנוע הגרפה, אך האם ניתן עוד להצילה?!

חיים פיקרש

התנועה הדתית לאומית

לימין מערכת הכשרות

של הרבנות הראשית

ב"ה

כג' במר-חשון תשנ"ה
28.10.94

הממשלה ממשיכה לייבא בשר טרף

הממשלה ממשיכה ביבוא הבשר הטרף במסווה הבשר "הצנון".

הממשלה לא ביטלה את המכרז ליבוא בשר צנון לא כשר.

הממשלה לא הסיקה מסקנות כלפי אלה משריה או פקידיה שנתנו רשיונות יבוא בשר צנון טרף עוד לפני גמר המכרז.

ש"ס ממשיכה לנהל מו"מ על הצטרפות לממשלה, ומתעלמת מיבוא הבשר הטרף.

המפד"ל חושדת כי מעורבים כאן גם זלזול בערכי היהדות וגם אינטרסים כלכליים לא כשרים ולא חוקיים.

המפד"ל הגישה השבוע בכנסת הצעת חוק האוסרת יבוא בשר צנון טרף.

המפד"ל קוראת לכל חברי הכנסת לתמוך בהצעה.

כשר בהשגחת הרבנות
אמינות • אחריות • ממלכתיות

התנועה הדתית לאומית
המזכיר הכללי
ת.ד. 22253 ת"א 62032

סוד שימור האמונה בכבשני השואה

מאת נעמי גוטקינד

היכן היה אלוקים, כשהאש בערה בכבשני אושוויץ? שאלה קיומית-יהודית מוכרת, שרופפה אצל מאמינים רבים את אמונתם בהשגחה. פרופסור אליעזר שביד בספרו החדש "בין חורבן לישועה" (בהוצאת הקיבוץ המאוחד) שואל שאלה אחרת: איך שמרו היהודים חרדים על אמונתם ואיך הצדיקו את בוראם — כשהאש בערה בכבשני אושוויץ וגם אחרי שכבתה.

בעשורים הראשונים של המאה ה-20, כותב שביד, היתה היהדות בנסיגה דמוגרפית ובמגננה רוחנית. כמלים של המשורר (אני מוסיפה), "כולם נשאה הרוח, כולם סחף האור". הישיבות התרוקנו מלומדיהן, שנהרו או ל"קלוב הציוני" או לחוגי המשכילים-המתבוללים. פרצה השואה, והמרכזים החרדים היו אלה שנפגעו יותר מכל חלק אחר בעם. רובם נהרסו כליל. מ"חצרות" אדמו"רים ועד "כוללים", מ"חדרים" ועד ישיבות, מתלמודי תורה ועד בתי תפילה. חלף עוד דור — והנה היהדות החרדית לפנינו, משוקמת להפליא, שבעת רצון מעצמה ומודרכה, בעלת מרכזים תרשים בארץ ובארצות הברית. היא אפילו עברה ממגננה למיתקפה רעיונית, כשם שבתחילת המאה תקפה את הציונות (גם זו הדתית וביחוד את זו הדתית) כך גם בסוף המאה היא תוקפת את הציונות. כאילו באמצע לא התחולל שבר השואה.

מה סודה? מה ההסבר לתופעה הרוחנית-דתית-פסיכולוגית מדהימה זו?

התמודדות רוחנית

בצדק אמר לי שביד בעת שיחתנו השבוע שהתמודדות עם השואה היא הנושא שבמרכז המחשבה הדתית הפילוסופית, התרבותית וגם הלאומית של עם ישראל בדורנו. בעיניו — היה זה טבעי לשאול איך עמדו בני אדם בנסיון הנורא הזה מבחינה רוחנית, מוסרית ודתית. והנה, להפתעתו, גילה שבכל המחקר הרב והענף על השואה — שאלה זו לא נשאלה! עסקו הרבה מאד בהיבטים ההיסטוריים, התאמצו לתת תמונה מדוייקת של מה קרה, איך קרה, למה קרה. טיפלו גם בפסיכולוגיה ובפילוסופיה של הנרצחים ושל הנאצים. שאלו — מה הניע אותם, או: איך להסביר תופעה דמונית כזו מתוך עולם המודרנה.

אבל, לא שאלו איך העם היהודי התמודד רוחנית עם הנסיון הנורא שהועמד בו, ואיזו משמעות העניק עם ישראל לנסיון הזה.

מכיוון שכך, נטל על עצמו פרופ' שביד את המשימה — והוא עומד בה בכבוד ובצורה מעוררת הערכה עמוקה. תחילה בספרו הקודם "מאבק עד שחר" (1990) ועתה בספר השני, כסדרה שרצוי שתהפוך לטרילוגיה אם לא לטטרלוגיה — "בין חורבן לישועה".

איך ניגשים להתמודדות עם השאלה שביסוד הספר? שביד סיפר לי על ידידו, החוקר תושב ארה"ב גרשון גרינברג, שחיפש תשובות כאלה בתוך העיתונות של התקופה. אבל, הכתיבה העיתונאית היא פוליטית, היא סוג של אפולוגטיקה והכתבות מפלגתית, אין בה התמודדות רוחנית אמיתית. שביד חיפש כתבים שישקפו אכן התמודדות עמוקה שכזו. מלכתחילה — נדמה היה שלא ימצא. דימוי שנוצר ביחס לחוגים החרדיים היה שהם נרתעים מליבון רעיוני של אמונותיהם, שהם שקועים רק בפוליטיקה, בכיבוש עמדות כוחניות וכלכליות, ושבמישור הרוחני-פילוסופי, אין פעילות כלל. "ספרי בא לתקן את העוול שעשה להם הדימוי הזה", אומר פרופ' שביד. "חיפשתי ומצאתי טקסטים המוכיחים שאכן היתה התמודדות רעיונית. אמנם בכלי הניסוח והחשיבה האופייניים ליהדות חרדית, אמנם בשיטות חשיבה ועיון מיוחדים להם — אבל במלוא העומק והאותנטיות".

שביד חיפש כתבים שישקפו את כל הזרמים המרכזיים של החרדיות. הזרם ההלכתי (ליטאי), הזרם החסידי האנטי ציוני, הזרם החסידי הציוני והזרם הקבלי. והוא חיפש חיבורים של מנהיגים ומורי הלכה. בכוונה לא טיפל, למשל, ביומנו של "הנער משה", למרות שיומן זה חושף בצורה אמינה ועמוקה את לבטי האמונה של בחור חרדי בשואה: "רציתי לראות מה כתבו מנהיגי הציבור מתוך אחריות לקהלם ורצון להקל על סבלו ולהורות לו את דרכו". ה"חומרים" שבדק, והוא מנתח אותם בספר (בסגנונו הספרותי הבהיר, תופעה מרנינה על רקע הכתיבה הפילוסופית המסורבלת ועמוסת הלועזית של פילוסופים אחרים), הם: מאמריו של ר' אלחנן בונם וסרמן, ממייסדי אגודת ישראל; "שיחות" פורים של האדמו"ר מלובאוויץ', שאמר אותם בניו-יורק זמן קצר אחרי שנמלט מאירופה; דרשות הפרידה של הרבי מבילגוריי, אחיו של הרבי מבעלז, בבודפשט, זמן קצר לפני שנפרדו מחסידיהם במסע ההצלה והבריחה שלהם מאירופה לארץ ישראל; "אם הבנים שמחה" של הרב יששכר שלמה טייכטהאל; "אש קודש", ספר דרשות השבת בגיטו ורשה, של האדמו"ר מפיאסצנה, ר' קלונימוס קלמיש שפירא; "מכתב מאליהו" ויתר כתבי ר' אליהו אליעזר דסלר; פירוש "הסולם" ויתר מאמריו של הרב יהודה אשלג.

שנאת הרשעים מבני ישראל

לגישה החרדית-הלכתית המרכזית, שמייצג ר' אלחנן בונם וסרמן, קורא שביד "אפוקליפטית" וגם "תיאולוגיה של שנאת הרשעים מבני ישראל".

תיאולוגיה של שנאה — ביטוי מעורר צמרמורת, כשהוא נאמר על יהודים המתייחסים ליהודים אחרים, אך שביד מביא ציטטות מהן הוא לומד שלדעת הרב וסרמן הציונים הם שהולידו את השואה. לא הגרמנים. העונש והנורא שנענש בו עם ישראל נובע מהחטא הנורא שחטא. חטא כלפי שמים, משום ש"עלה בחומה", ניסה להביא את הגאולה באופן אקטיבי, דבר שפירושו מרד בקב"ה בכבודו ובעצמו. וחטא כלפי הגויים. שכן הציונות, וגם ההשכלה, דרשו השתלבות בגויים, התערות בהם, בכלכלתם, בתרבותם. וגם זו היתה בגידה כלפי המהות היהודית. זה פגע בגויים והביא אותם עד כדי כך, שהם השתחררו מכבלי "השבועה" שנשבעו שלא לכלות את עם ישראל והיו ההיתכה כדי שיהרגו אותו תמורות בכל שיהיו. מאחר שהשתחררו מהשבועה, באשמת התנהגותם של היהודים עצמם, הרשו לעצמם עכשיו כך לכלותו וכן להשלו...

והכי גרוע, מנקודת מבט זו, שגם יהודים דתיים הפרו לאקט הכפירה הדמונית בקב"ה (הכוונה לציונים הדתיים) לכן הם גרועים שבגרועים.

העובדה שציונים דתיים אלה דבקים בערכים יהודיים (אהבת ארץ ישראל, אהבת עם ישראל, אהבת תורת ישראל) עושה אותם מאוסים שבעתיים, משום שהם מתחפשים לכאילו יהודים טובים, וזהי הסיטרא אחרא בתחפושת היותר, ויש לשנוא אותה שנאה גמורה ומוחלטת. לשיא הביטוי הרעיוני של שנאה זו הגיעו "נטורי קרתא" ושביד מצא את הניסוחים הבוטאים זאת בספר "ויואל משה" של ר' יואל טייטלבוים.

תשאלו — אם כך, אם הקב"ה מתנקם במתבוללים בו, מה אשמים שלומי אמונים שלא מרדו, לא התמשכלו, לא הפכו לציונים?

תשובת הגישה החרדית הזו גורסת כך: לחטאים, זהי נקמת שמים. לצדיקים — עונש על כך שלא התנגדו מספיק למרד של אחיהם. הציונות היא מגילוי "הסטרא אחרא" של "עקבתא דמשיחא" והחרדיות שנספתה בשואה היא קרבנם של אלה שסבלם מפלס את הדרך לבוא הישועה. מבחינה זו גם המדינה היהודית היא מגבגון של השטן...

השואה, לגבי קבוצה קיצונית זו — לא פילטה איפוא דרך לכיוון הציוני וגם לא לכיוון החילוני-מתבולל, ששניהם פיתויי שטן.

שונה לגמרי היא גישת חב"ד כפי שבאה לידי ביטוי ב"שיחות פורים" של האדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון. גם בחב"ד ראו בשואה עונש על נטישת התורה והמצוות — אבל לגבי הצדיקים שומרי התורה שהיו קורבנות השואה גם הם, זה לא עונש אלא נסיון.

הנסיון הקשה ביותר שהועמדו בו יהודים אי פעם, ולכן עליהם לשמוח בו. אכן יללות בשמחה חסידית אל "העקידה", ומדוע? משום שאם יעמדו בנסיון הזה — הישועה והגאולה יבואו מיד. חב"ד יצאה

פרופ' אליעזר שביד

מן השואה ללא פגע, הודות לביטחון פנימי עמוק זה, שמדובר בנסיון קשה שתכליתו לעורר תשובה בלב כל העם. תשובה כללית שכזו, כידוע, תביא את המשיח. ואם השואה, לאחר שנסתיימה, לא הולידה תשובה כללית — אל ייאוש. עכשיו תפקידם של כלל החסידים לעורר את העם לתשובה. לצאת לפעולת חינוך טוטאלית. זה היה הדינמו הרעיוני, מסביר שביד, שבביסוס רשת החינוך וההסברה של חב"ד הפרושה על פני כל הקהילות היהודיות בעולם, והבנת שעוזר לה לא רק שלא להישבר בשואה אלא לבנות אחריה בניין אדיר של עשייה, כלכלה, חינוך ותקשורת.

השגחה מגוננת

ניואנס שונה יש למחשבת החסידות בעלז. כאן לא מדברים על תשובה לאומית כוללת כערובה לבוא משיח — אלא על הצדקת הדרך של החסידות הספציפית עצמה, עמדות היסוד החרדית מקבלות כמובן גם כאן. השואה איננה "הסתר פנים" אלא התערבות רב-משמעית של ההשגחה במתרחש. התערבות שהיא תגובה הכרחית לחטא ההתבוללות והאפיקורסות המודרנית. למה סבלו אם כן אלה שלא היו אפיקורסים ולא התבוללו?

לא נכון שהם סבלו. אם בוחנים את גורלם של היהודים הפרטים בעם — רואים עין בעין ניסי ניסים והתערבות מיטיבה של ההשגחה. המופת המובהק ביותר של השגחה מגוננת זו — הוא סיפור הצלתו של הרבי. שוב ושוב מספרים בבעלז על מופת ההצלה הזה, כיצד בכל שלב של דרך הבריחה כמעט והיו הרבי ואחיו נופלים בידי מרצחים וכיצד שוב ושוב אירעו להם נסים גלויים. מאחר שהרבי מסמל וגם מגלם את החסידות, ומאחר שלו אירע גם ההצלה, כלומר ההשגחה בהתגלותה, הרי זו הוכחה מספקת לצדקת דרכה של החסידות כולה. אחרת, צריך היה לענות על שאלות "אפיקורסיות" מבחינה חסידית, כמו איך ייתכן שדווקא הציונים הכופרים הם אלה שידעו לעזוב בזמן, להינצל, ומה שמביך עוד יותר, לבנות את הישוב הציוני העברי בארץ ישראל, שהוא זה שאיפשר את עליית הרבי, כלומר סיפק כתובת להצלתו, וגם סיפק מיקום לבניית המרכז החסידי מחדש, שהרי באירופה, לא ניתן היה עוד להשתקם כך. שביד מפנה את תשומת לבנו לעובדה שהשיקום הבעלזאי התבצע בתל-אביב דווקא ולא בירושלים!

תשאלו — אם הרבי מציל את עצמו ביציאה מגיא ההריגה ובכניסה לארץ ישראל בעצם ימי השואה — למה שכל חסידיו לא יעשו כמוהו? אולי צדקו הציונים ובציון נמצאת גאולתם?

על כך, כותב שביד, אין תשובה בדברי הרבי. הוא רק אומר לחסידים שצריך לסמוך על הנהגתם של הצדיקים מבני שהם צדיקים ודעתם היא דעת תורה. ואלה שיזרדו מן השואה — תפקידם בחיים הוא לבנות מחדש, בבניין פיזי ולא רק רוחני, את המרכז החסידי. גם בעצם הצלתו של בניין זה, מסביר שביד, ולא רק בעצם הצלתו של הרבי, מצאו החסידים הוכחה לצדקתם. ההצלה היא ההוכחה. בכך אגב אימצו, בלי להודות בכך, משהו מן העולם המודרני שהוזו בעקרון. הם נכנסו לזירה, הם "משחקים" לפי כללי הכלכלה והמסחר והפוליטיקה המודרנית, אמנם לשם בניית חסידותם, לא לשם בניית ציון בזרת הציונית, אבל זוהי כבר תפנית, שנעשתה בלי שקבלה עדיין ביטוי הכרתי מודע.

גם ר' יששכר שלמה טייכטהאל היה חסיד וגם הוא שותף היה לעמדות היסוד של החרדיות ביחס לשואה (לא "הסתר פנים" אלא עונש על חטאים, וכו'). אבל, בניגוד לרבי מבעלז ולאדמו"ר של חב"ד שניצלו — טייכטהאל כתב את "אם הבנים שמחה" בתוך יבשת השואה, בבודפשט של השנים 1943-1942.

מוקף במראות הזוועה והמוות, הגיע להכרה שעם ישראל אכן נענש, אבל על מה? על כך שלא ידע להזות מה ששעת העקבתא דמשיחא מצפה ממנו — תשובה לציון! מנהיגי העם לא הבינו שכבר שתהליך הגאולה שכבר התחיל — יתעפת, עליהם לדאוג לכך שיהודים יעלו לארץ ישראל ויחיו בה. שביד מכנה מהפכה רעיונית זו שעלתה בלבו של הרב החסידי בשם: "הפיכת הלב הציונית". מהפכתו, אומר שביד בצדק, לא נולדה איתו, היא המחשבה של חשיבה ציונית אימננטית בעם ישראל, שחוליותיה הם ר' יהודה"ל (ספר הבחור) המהר"ל, הראי"ה קוק, וגם ראשי הציונות הדתית, הרב ריינס והרב קלישר.

האמת המנחמת שסייעה לרב טייכטהאל לשמר את אמונתו בשואה, לא היתה הנקם בכופרים כדרך החרדיות הקיצונית, לא הבנייה מחדש של העם (חב"ד) או החסידות (בעלז), אלא האמונה שאם עכשיו תתקבל ועם ישראל יעלה לארץ ישראל — מיד תבוא הגאולה.

"רחמים על השכינה"

גם האדמו"ר מפיאסצנה כתב והגה את הגותו בתוך השואה, בלב גיטו ורשה, ולא אחרי שניצל, כמו רבני בעלז וחב"ד או לפני פרוץ השואה, כמו הרב וסרמן. הגותו במצב הקיצוני — מתבטא גם בשתי בעיון המגוני. הפרק המוקדש לאדמו"ר זה ולספרו "אש הקודש" הוא הנרגש שבכל פרקי הספר. שביד עוקב, שיחה שיחה, אחר התפתחות הגותו של הרבי המאבקו עם לבטי האמונה לנוכח חיסול היהודים הנמשך כלכים, נשים, זקנים וטף. בתשובה שנתן לעצמו ולחסידיו, היתה הדרישה שיתעלו למעמד שבו לא ייתפש לסבלם הגופני והם לא לסבלם הרוחני, אלא יחשבו על השכינה הגולה וסובלת איתם. מאחר שהכל מהו, מאחר שהבורא הוא רק טוב, מאחר שהנבראים הם חלק ממנו, סבלם משקף את סבלו כביכול. הרבי לא מכחיש את הסבל, אלא מסייע להכיר להתרומם ממנו נפשית ורוחנית, ע"י ניתוק מטאבים של הוגים על הלכתם, והלחם הסובל הוא הקב"ה בעצמו, בכל הקיים בתוכו ובו, ולכן הוא סובל הכל, ומי שמסוגל להרגיש חמלה עליו — מגיע להשתחררות התהוממות כל כך נשגבת, שאפילו השפלות ייסורי גופו מתבטלים, הוא נמסר אל חיק השכינה, בתענוג שבהתנשאה הקיומית של "הסתר פנים" הופכה אפילו, לכסא הסמכה, סיא ההתעלות, לכניסה אל "בתי גוואי", ביטוי קבלי לאותו חביון שבו מסתתרת השכינה. ביציאה של אמונה כזו, שום דבר המתרחש לגוף ובעולם הגשמי — לא יכול להרוס עוד את הזכיה הרוחנית של קרבת אלוהה, שהוא השגב המוחלט. אלא שבגבר פסקאות נפלאות אלה — יש בדרשות גם אחרות, בהן גוברים עליו הספק האבכל על מתום הנורא של בני עמו. ושביד גם מספר שבשלב מסויים הגיל האדמו"ר מפיאסצנה לשאת דרשות כאלה והשותק. להערכתו של המחבר, גם בתוך אותה התיקה "אמונתי הבואשת לא הולה, היא המשיכה ללהוט בגולת בתוך נפשו (אבל) הוא כבר לא היה יכול לבטאה על החסידים.

אכן, הדרישה מאדם "להתרומם" מסבלו, במצב של ייסורים בלתי נסבלים, ולהתעלות על עצמו עד כדי רחמים על השכינה היא כמעט בלתי אפשרית בתוך הגיטו שעל סף חיסולו. ואולי לכן השתתק הרבי.

בפרק המוקדש לתורת המוסר של ר' אליהו אליעזר דסלר חוזרת הסברה שהאל המפקיר את עמו ביד אויביו, משום שעמו לא "קרא" נכון את איתותי הבורא. שוב ושוב בעניינים לעם ישראל שעות של "פקידה", בעין גילוי אליהו, כגון העקבת זכויות אזרח, כגון הצהרת בלפור, ושוב ושוב העם מסרב לחזור כולו בתשובה שלמה לאביו שבשמים, הולך אל תקשות הגויים, מתפקר, נוטש את אמונת אבותיו, הוא אין להשגחה כביכול "ברירה" אלא להביא את העם למצב של שמיעה או קריאה נכונה של הזמן. השואה איננה ענישה או נקמה לשמה — אלא הכשרת העם למצב של גאולה.

בהמשך בוחן פרופ' שביד את מכלול השקפת עולמו של הרב דסלר, ההתמודדות עם בעיית צדיק ורע לו, רשע וטוב לו. הסברו לכך שאדם בוחר לעצמו מרעה את גורלו בתנוחה דמוב הרע. מדובר בהשקפה סותרת אבל מנוסחת באופן מקורי. לפיה הצדיק בוחר בגמולו בעולם הבא. שכן העולם הזה, שכולו אין ואפס, תמורות גשמה נטולה אלוהה, חסר משמעות בעיניו. גם טובות הבצאה שמספק עולם של זה — לא נחשבות. לכן, אפילו את הגמול שהרווח על מעשיו הטובים, שהוא ודאי להם בעולם הזה — הוא מוכן לדחות לעולם הבא. מה שבעינינו הוא הסבל של הצדיק — איננו אלא עוד גילוי של טובו וחסדו של הבורא, שאין רע בעולמו. הרשע, הבוחר בשעינו, לקבל את כל השכר בעולם הזה נפסד ונבזה זה, אפילו שכר מצות שיכול היה לקבל בעולם הבא — הוא מקבל כבר כאן. וכך, רשע וטוב לו, לא טוב לו כלל. הוא מבזבז את כל נכסיו במטבע השחוקה והנפסדת של העולם הזה. צדיק ורע לו — לא רע לו כלל. שכרו משולם לו במלואו, ובמטבע האמיתי והיקר, זה של העולם הבא... זהו היפוך מושלם של האקסיסטנציאליזם ההומניסטי החילוני, שהרב דסלר מתמודד איתו (שלא כהוגים חרדיים אחרים שהתעלמו כליל מהפילוסופיה החילונית) — ומעניק תמורתו השקפה שכוחה עומד לה בכל מצב אנושי באשר ככל שיהיה, ואפילו בשואה.

התמודדות נוספת עם אימי הקיום האנושי בדור השואה מגולמת במפעל חייו של הרב יהודה אשלג. במהפך גמור של הגישה המסורתית להוראת הקבלה — פסק הרב אשלג, בדעת יחיד, שהוכה לפענח את רזי הקבלה שבזוהר וללמדם לכל עם ישראל. מדוע? כי זהו הצעד הבטוח והיעיל ביותר להבאת משיח!

בדורות קודמים, כותב הרב אשלג, היה ספר הזוהר חתום וסתום לגבי רוב העם, ניתנה בו ההבטחה שרק על סף בוא המשיח — כל הספר יתפענח. בדורנו זכינו לפענוח הזה (ע"י פירוש "הסולם") ועצם העובדה שדווקא בדור הזה ניתנה זכות לאדם להבין ולפענח את כל הסודות, היא כשלעצמה ההוכחה והערובה לכך שמשיח קרוב.

הכרות משיחיות ואמונתיות אלה, שרמזתי עליהן בלבד, ושכדי להבינן ביתר עומק, חייבים לקרוא בספר — אפשרו לא רק לשמר את האמונה, אלא אפילו לצאת מן השואה דבוקים בה ביתר עוצמה. בעוד שלרבים היתה השואה הוכחה של "הסתר פנים" או עילה לכפירה גמורה — המנהיגים ההוגים הנדונים כאן, שאבו ממנה תעצומות נפש להתחדשות דתית ורוחנית. וזו אפשרה גם את השיקום הכרתני והפיזי.

הלהט המשיחי, לפי שביד, קיים בכל הכתבים שבהם תיאר בספר. משום כך שאלתי אותו: (א) מה קורה או יקרה לחרדיות, כשיתברר שמשיח לא בא? (ב) לאן נעלמה משיחיות זו בחוגים החרדיים (פרט לחב"ד) המוכרים לנו כיום?

עונה פרופ' שביד: אכן, משיח לא בא, אבל הזרמים החרדיים חיים עם זה טוב, משום שהם השתחררו ממצוקתם הקיומית, נהנים מרווחה כלכלית, פוליטית וגם ממסדית ורוחנית. הם לא רק שבעי רצון ממצבם, הם חשים שניצחו במאבק הרוחני שהתנהל בעם ישראל במאתיים השנים האחרונות, וכך, עדיין משלמים מס שפתיים ל"עקבתא דמשיחא", אבל זוהי העמדת פנים אידיאולוגית ולא חוויה קיומית.

ומה יקרה כשיתארכו הימים, וציפיות משיח לא יתקיימו?

או או יגיע הרגע שבו חייבת תהיה השקפת העולם החרדית, אם חפצת חיים היא, ללבן את המשמעות הרעיונית של מצב זה. להתמודד מחדש עם דרכה השקפתית. לחפש דרך לאינטגרציה עם העם היהודי — במקום להתייחס אליו כאל סיטרא אחרא בתחפושת. לא לעולם יוכלו להימלט מהתמודדות עם העובדות, כגון — שהישועה של אלה ששרדו וגם היכולת להשתקם מחדש התבססו על כך שבא"י ובארה"ב נוצרה חברה יהודית ציונית אמנציפטורית. זה לא יקרה אולי בדור הזה, אבל בדור הבא, דור הבנים, שיגיעו למנהיגות, לא יוכלו עוד לעצום עיניים מן ההשתמעויות האמונתיות של הציונות או של ההשכלה.

אבל זה יכול כך לשמש בסיס לספר אחר. בינתיים, מונח לפנינו "בין חורבן לישועה" והוא ראוי להתמודדות והתייחסות של כל מאמין, ציוני או לא ציוני.

פירושים והגיגים לפרשיות השבוע

מאת ב.צ.

פרשיות השבוע שבתורה שימשו מאז ומתמיד מעיין בלתי נדלה לדברי הגות, לפרשנות, לדרשנות, לשעשועי לשון ופרפראות חכמה ("וארטים") ואין צורך לומר שמהן שאבו מלוא חפניהם מי שמשמיעים דבריהם בפני קהל ועדה או בתוך מעמצם של חסידים ותלמידים.

הדברים שהשמעו לא נשארו תלויים באוויר, אלא כובדו והועלו על הכתב ונוצרה ספרות עצומה שניתן לכנותה "ספרות פרשת השבוע". הדברים אמורים לא רק בספרי דרוש בנוסח הישן וב"מחברים" למיניהם שבאו לזכות את הרבים, אלא בגדולי רוח ומעמיקי הגות ששומעי לקום הצילו את פרי רוחם לדורות הבאים.

התקשורת המודרנית תרמה את חלקה המכריע בתפוצה שלא שערוה קדמונינו מעולם ופרשת השבוע היא כיום "מצרך קריאה" המצוי כמעט בכל עתון, גם הפופולרי ביותר. והיא ממלאה שעות שידור נכבדות גם ברדיו וגם בטלוויזיה. ואם מעט לנו בכל אלה, הנה מציף אותנו גל של עלונים על פרשת השבוע בבתי הכנסת עד שבמקרים רבים הוא מהווה מכשול רציני לתפילה כהלכתה.

הספר שלפנינו, "אבני חן", פירושים והגיגים על פרשיות התורה, נועד לקריאה שקטה ורצינית ולא חטופה. וזוקה על המחבר ר' אברהם חן שידע כיצד להגיש את פרי רוחו. בהיותו תלמיד חכם ומחנך דגול ידע לכרוך יחד את הנותק עם המועיל ולפנינו ספר המגליש בכל פרשה את העיקר היוצר עם הפרטים הרבים שלמות אחת. ר' אברהם חן הוא בעל ידע גם בלשון העברית ועובדה זאת עומדת לו בפרשנות מלים קשות ("עזוב תעזוב עמו", בעברית המשמעות המצאתי עמו. בפרשנותו הוא מביא את הפרשנות "הקלסית" וגם את הדרשה. נביא דוגמה מפרשת חיי שרה.

אברהם שולח את עבדו לארם נהריים להביא משם אשה ליצחק בנו. הוא משביע אותו שלא יקח אשה "מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו".

אברבנאל שואל, "למה ציווה שלא יקח אשה מבנות הכנעני האם מפני שהיו עובדי ע"ז? והרי גם שם בעבר הנהר היו כן, ומה הועיל בתקנתו? המדרש הגדול שואל אותה שאלה, ומוסיף את הפסוק ביהושע "בעבר הנהר ישבו אבותיכם, תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים", ואברהם יצא מהם. אלא אמר אברהם האיל ואני מגייר, אגייר במשפחתי ובבית אבי שהן קודם לכל ולא עוד אלא שהן קרובי תשובה. מכאן אמרו לעולם תהא דעתו של אדם קרובה לקרוביו. וכן הוא אומר (ישעיה נ"ח) ומבשרך לא תתעלם.

פרשן אחר (סר"ל) חושב שהיתה זו דאגה פוליטית שהדריכה את מגמתו של אברהם אבינו "שאם היה מתחתן בהם שוב לא ייתכן לישראל להוריש את הכנעני מארצו אחרי היותם אחים, כמו שלא יתגרו מלחמה במואב עמון ואדום".

פרשן אחר (הרב הירש) מוסיף טעם נוסף: "מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו" — השפעת אשה כנענית על בני יצחק תגדל פי כמה, מאחר שאני יושב בקרבו, ולא רק האשה, אלא משפחתה, קרוביה וידידיה, כולם יותר ישפיעו על בני.

וכך כונה המחבר מסביב לשאלה אחת מערכת פתרונות מגוונת ומרתקת והדברים מקבלים משמעות עמוקה ורחבה.

בהקדמתו מדגיש אברהם חן כי לכתחילה לא היה בכוונתו להביא את רשימותיו לדפוס עד שקיבל עידוד מן הרב נריה ומשהביאו אותן אל הרב מרדכי אליהו, הראשון לציון הרב הראשי לישראל לשעבר, זכה להסכמתו ולשבחו.

תגלגלין זכות על ידי זכאי. אגב ספרו על פרשיות התורה ניתנה הזדמנות למחבר לפרסם עבודת מחקר ממצה ומאלפת אם כי קצרה על פרקי אבות לתקופת הגיבוש של התורה שבעל פה, שלשלת הקבלה המסורת, מתקני תקנות וחכמי הלכה, התורה שבכתב והתורה שבעל-פה במהות זו לזו, תקופת הזוגות, וכו'.

ועוד עבודה חשובה אם כי קצרה על מסכת "ברכות" והתפילה: מי סידר את התפילות? משמעותן של התפילות כ"שמונה עשרה", תפילת הכוהנים, ברכות קריאת שמע, פסוקי דזמרא ועוד.

הספר "אבני חן" הוא גם כלי נאה בחיצוניותו וגורם קורת רוח במראהו לאניני טעם ואסתטיקאים.

שלמה שפירא

סיוט

בְּדִיּוּגוּף רְסִסֵי נִימֵי חַיִּים.
כִּים חָבָאִם, כִּים חָמָס
אֱלֹקִים גַּל מַעֲלֵינוּ אֶת הַסִּיט הַזֶּה
שֶׁבְּצַלְמוֹ הָיָה וְרָשָׁע,
בְּשָׁנִיָּה מָרָה רְאִינוּ אוֹתוֹ, הַיּוֹם
לְבָאוֹרָה אָדָם, אַךְ כְּרָשָׁע יָצָא מִזִּיווֹ
הָרַג בְּאֵימָה אֶת הַחַיִּים.
הַכְּאֵב אֶל הַכְּאֵב בָּא אֶל תּוֹכֵנוּ וּמִפְתַּן
הַצַּעַר אֶל הַצַּעַר מְקוֹר חַיִּים יִהְיֶה בָּנוּ
לְלַמֵּד יָד לְקָרֵב
עוֹד תְּנוּעַת קֶשֶׁת נְחוּשָׁה וּזְרוֹעוֹתֵינוּ
בְּהַבְרָת מֵי הַחָמָאס הַזֶּה שֶׁכֻּלּוֹ אָוֶן.

הרצל חקק

האדמה שקטה, אני לא

הֵיכָן הָעֵצִים הָאֵלֶּה מַתְחִילִים, הֵיכָן מַתְחִיל
אֲנִי. הָאֲדָמָה הַזֹּאת שְׁקֵטָה וּכֵהָה הָיְתָה
אֲבָל הַאִם כְּבָר רוֹעֶה, כִּמְעַט נִשְׁבַּר
מֵחִיל. הַאִם אֲנִי הוֹלֵךְ
לְהִזָּרַע

כָּל כָּךְ רָצִיתִי אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת
הִתְהַדַּרְתִּי וְכִבַּסְתִּי אֶת הַבֶּגֶד
בְּאֵיזוֹ תְּשׁוּקָה פָּרַצְתִּי אֶת הָהָר
רַב לִי בִּקְרָאוֹת
מֵאָז וְכָל יוֹם הִתְחוֹלֵל כִּי הַמַּאֲבָק וּפֶצַע
הַטֶּבַע וּפְנֵי הַחֲדָשִׁים לֹא יָכְלוּ לְכָל אוֹת
מֻקְדָּם. אֲבָל נָגַעְתִּי בֶּעָשָׁן וּבַדְּמָעוֹת, בָּאֵימָה
וּבָאֵשׁ
כִּי כָּךְ שָׁבִים הַחַיִּים לְתוֹלָדוֹת
לְמוֹלֶדֶת

שָׁנִים שֶׁל קִינָה וְחֶשְׁבּוֹן וְשִׁכּוּל וִיצִירָה
וְהָאֲדָמָה כְּבָר רְחוֹשָׁה וְחָשָׁה
כִּי שַׁבְתִּי לַחַיִּים
כִּי מַעֲשֵׂי יָדַי אוֹמְרִים הַמְשֵׁךְ, שִׁירָה

הָהָר כְּבָר נִבְקַע, הֵיכָן חַיּוֹת הַמֶּרְכָּבָה
וְאֵין אוֹפַנִּים וְאֵין אוֹפֶן
בְּאֵיזוֹ דֶּרֶךְ אֶמְצָא דְּרָכַי בְּסִמְטָאוֹת עִירִי
וְהַסֻּפָּה כְּבָר קָרָה וְהוּרָה, הַכֹּל מִתְעַרְפֵּל
וְהֵיכָן צָפוֹן
הָאֹפֶן

עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר הֵם יַעֲלוּ בַּסֻּלָּמוֹת, חֲלוֹמוֹת
שֶׁל מָצוֹק, מָצוֹר, דּוֹרוֹת, חָשׁ בַּכֹּל
אֶת הָאֲדָמָה שֶׁכֹּה אוֹהֶבֶת, אֶת הַמּוֹלֶדֶת
כִּי שַׁבְתִּי כְּבָר וְרַגְלַי אֵינָהּ
בּוֹגֶרֶת

הַקַּו הָאֲמִתִּי עוֹבֵר בְּסִמְטָאוֹת הַלֵּב וּבְגַבֵּי הַיָּם
וּפְסוּקִים נְצוּרִים כִּי וַאֲנִי עִיר נְצוּרָה
בְּתוֹךְ נְשִׁימָה מִתְמַדֶּרֶת, בְּתוֹךְ נִיחוֹחַ חַם
מְשׁוֹטֵט לְאֹרֶךְ הַתּוֹלָדוֹת בְּעֵינַיִם עֲצוּמוֹת
כְּאֵשׁ עֲצוּרָה, בַּעֲצָמוֹת

הַקַּו הָאֲמִתִּי וּזְרֵם אֶצְלִי בַּדָּם
שָׁם גְּבוּל לֹא יַחְצֶה אוֹתִי, כִּי שַׁבְתִּי כְּבָר
כִּי בְּרִית עוֹלָם.

עתון מצרי מפרסם רומן מאת מחפוז

עתון קהירי עומד לפרסם, לראשונה במצרים, את "ילדי שכונתנו" רומן מאת נגיב מחפוז, זוכה פרס נובל לספרות 1988, שנאסר ע"י הסמכות הדתית הסונית הגבוהה ביותר במצרים, אל-אזהר.

עתון הערב "אל-מסה" יפרסם את הרומן, פרקים פרקים החל ממחר.

אל-אזהר אסרה את "ילדי שכונתנו" משום שהספר הציג את אללה כראש משפחה ואת הנביאים כדמות ילדיו.

קבוצות של קיצונים איימו ב-1989 להרוג את הסופר המצרי הליברלי, הערבי הראשון שקיבל פרס נובל לספרות. ב-14 באוקטובר השנה נדקר ברחוב בידי קנאי מוסלמי, והוא עדיין מאושפז.

פרס אדלר לשירה

הקרן ע"ש דן אדלר מכריזה לשנת תשנ"ה על פרס ארצי לשירה בסך של 7,000 ש"ח.

על המועמדים (בני 17—40) להמציא כתב-יד לספר ראשון בעברית בצירוף קורות חיים ואישור מו"ל עד 13 לינואר 1995, לקרן ע"ש דן אדלר, אוניברסיטת חיפה, הר הכרמל, חיפה 31905, טל' 249072, 04-240318.

הרנסאנס כדרך לטמיעה והתבוללות

מאת יוסף פרידלנדר

ראובן בונפיל, במראה בסופה, חיי היהודים באיטליה בימי הרנסאנס, מרכז שזר, חברת יהודי איטליה לפעולות רוחניות, ירושלים. תרגמה מן האיטלקית: מרים שוסטרמן-פדרובאנו, תשנ"ד

על גב העטיפה כתוב כי ציבור יהודי איטליה בימי הרנסאנס "מעצב את תודעתו העצמית מתוך ההתבוננות — — — בציבור הנוצרי הסובב אותו, שואף להיות ולהיות כמוהו, ובה בעת להיות שונה ממנו ברוח המסורת התרבותית המיוחדת הנקוטה בידו מימים ימימה". ובכן, יהודי איטליה שאפו להיות "ככל הגויים בית ישראל", וגם לשמור על יהודים, כלומר הם חזו אחת מעבודות הקיום היהודי לעתיד לבוא, למשל, של יהודי גרמניה שהיו "גרמנים בני דת משה". והרי זה חידושו הגדול של המחבר בספרו "במראה בסופה".

המחבר מקדים הסברים נאים, ממצים ומעודכנים מבחינת המחקר למסקנותיו המקוריות. התמונה המתקבלת היא — במאה הט"ז לא היו יהודים בדרומה ובמרכזה של איטליה, פרט לרומא ולאנקונה. ואילו בצפון היו קהילות קטנות בוונציה ובמנטובה, וביישובים קטנים עוד יותר נמצאו יהודים במספרים זעומים בלבד. "זמרוך" היהודים בחלקה הגדולים של איטליה בא מכלמוס הגירושים שתקפו את מערב אירופה, החל בגירוש יהודי אנגליה, צרפת וספרד, כאשר שליטיהם וכמריהם ביקשו לטהר את היישובים הנוצריים מן ה"טומאה" של היהודים.

"נגלה" ו"נסתר"

במקומות שהתירו ליהודים להתיישב הסדירו את זכויותיהם במסמכים, הקרויים "קונדוטה". נקבעה בהם זכות היישוב לשלוש או לחמש שנים, וניתן היה להאריכה לתקופות ממושכות. הסדר זה היה קיים עוד לפני תקופת הגטאות, שהחלה במאה השש-עשרה. בין היתר הוסדר בתעודות עניין התעסקות היהודים, וביניהם "בנק המשכונות" היהודי. מהם לקח מחבר אלמוני של הספר "הלכות מלוה ולוה" את כללי העיסוק בריבית, שבהם יש גם "נגלה" וגם "נסתר", גלוי ומוסווה כאחד:

על "הבנק" להימצא "במיטב סביבה של העיר וקרוב לפרשת דרכים — — — ושלא יוזכר בו הפתחים והחלונות — — — ושיהיה פתח מקום החנות צר ונמוך, ויריעת דוק פרוסה לפניו מפני העם ההולכים לעבור עליו, בכל יראה אם פשט העני את ידו לפנים, ותהיה הפרוכת מתכלת כבגד הבכי ושאינו יודע לשאול, שיכיר ויבין מדעתו...".

לא כל היהודים היו "בנקאים". היו סוחרים ובעלי מלאכות. היו פרוולנים, צורפים, חייטים, צבעים "ואפילו יצרני נשק ואבק שרפה מוסמכים". והיו גם רופאים, ופועלים בסקטור הקולאי, "אך כו הם פעלו "כמובן" כאמצעות הנוצרים". והיו עוד שותפויות בין נוצרים לבין יהודים. היו גם פועלי דפוס יהודים, בשירותם של מדפיסים נוצרים או בשותפות איתם. את הספרים היו מייבאים לתו-קלאריץ. וחכמים שעסקו בעריכה והגהה, מצאו במלאכתם את פרנסתם. המחבר מציין, כי "במלאכתם זו קבעו חכמים אלה להורות את הטקסטים של יצירות קלאסיות, כגון התלמוד המדרשים, ואפילו התנ"ך".

רומא היתה אז בבסיטנה המדינית והכלכלית והדבר השפיע כמובן על מצב היהודים. אבל "ייחוס" יהודי גדול והיסטורי נשמר בה במשך דורות רבים. היו שם צאצאים של ארבע משפחות ידועות, אשר טיטוס הרשע הגלה בשעתו את אבותיאבותיהם מירושלים לרומא. הלא הן: "מן הענווים", "מן הנערים", "מן האדומים", ו"מן התפוחים". היו להם מתחרים ביחוס כגון המשפחות "מן הזקנים" ו"מן הדיינים", והמשפחה הנפוצה ביותר נקראה "מביתאל" (זה סיגנוהט).

תקנות הקהילה ברומא הורו על תקנות קדמונות לשם הנהגת אורח חיים צנוע, "כדי להכניע לבבינו והצנע לכת עם שמיינו (השם אלוקינו) לבלתי התראות לעיני הגויים". וכך אסרו על שרוולים פתוחים או מרופרים במשי, על פרוות יקרות למיניהן, על שמלות משי או קטיפה, על מקטורני משי לגברים, על מחרוזות-זהב, על חגורות רוחבות ואבזמי כסף ועל עדי בגדים ותפצים, שהיו מנקרים את עיניהם של הנוצרים, והכל מתוך חשש לעינא בישא...

מכלל לאו אנחנו שומעים הן. השימוש בבגדי מותרות היה כנראה מקובל, לא פחות מאשר אצל הנוצרים. בין השאלות התשובות שנשאל הרב משה פרובינצאלו ממנטואה היתה שאלה על ההיתר לשחק בכדור בשבת...

המגעים בין שני העמים, האיטלקים והיהודים, הביאו גם להמרות הדת. היו קבצנים אשר כל פרנסתם באה להם מהמרת הדת החוזרת ונשנית במקומות רבים של נדודיהם. חשמן אחד צעק מרות על המנהג הפסול הזה. אך היו גם יהודים שהמירו את דתם מטעמים "מצפוניים", ומהם שהתעשרו ועלו לגדולה. הנה ראיה, שלפעמים גם "המצפון" מיטיב עם בעליו. והיו מומרים להכעיס, שראו במעשה ההמרה אמצעי אכזרי למרר את חייהם של אחיהם לשעבר בגזרות, ברדיפות, בדרשות של רבנים עם הכמרים, ובבעזרה של ספרים יהודיים.

אלה ואחרים שינו את דתם מתוך "הכרה", כדברי המלומד היהודי דניאל חוולסון ברוסיה הצארסטית. הוא היה אומר, כי הגיע ל"הכרה", שמוטב להיות פרופסור באוניברסיטה, מאשר מלמד עני בפרברה של וילנה...

חינוך הילדים ותלמוד התורה עמדו בראש דאגתם של היהודים, כמקובל בכל קהילות ישראל. ילדים מוכשרים הוכנסו לחדרים כבר בגיל שלוש, ולאחר לימודי התפילות המשיכו בכתבי הקודש ובלשון המדוברת. אין זכר לטקסים של "בר-מצווה". גיל שלוש-עשרה צויין בכך שהנער "הוכנס למניין", וזו לא. את התורה למדו בתרגום מילולי איטלקי יחד עם התרגום הארמי והיו ממשיכים במשנה ובמשנה-תורה להרמב"ם. האויל והקהילות היו קטנות מאוד, לימדו גם את הילדים הלכות שחיטה, לרבות הנערות, כפי שכותב המחבר.

חינוך הבנות היה דומה לחינוך הבנות הכללי באיטליה, במיוחד אצל השכבות העשירות והאמידות. הבנים למדו לטינית, מוסיקה, חשבון, ציור ומחול. והיו מורים יהודים לריקוד שלימדו את האמנות הזו ליהודים ולנוצרים. בהרבה גטאות היה "בית למחולות".

בישיבות הודגו בלימוד גפ"ת, וראשי הישיבות כונו בפי הגויים "דוקטורס". התואר רב נחשב כמסמנת ההצלחה, הלומד של כל לומד. המשכילים היהודים קראו ספרים יותר מחבריהם הנוצרים. ורובם של הספרים נכתבו בעברית. הלשון העברית היתה גם שפת התקשורת התרבותית של היהודים.

הספרים עסקו בנושאים מן התלמוד וההלכה, לתפוצה רבה זכו הפירוש למשנה של ר' עובדיה מברטנורא, והפירוש לתורה של ר' עובדיה ספורנו.

פרופ' בונפיל כותב, כי רמתם התרבותית של יהודי איטליה בימים ההם עלתה על זו של אחיהם בארצות אחרות. בעיני יהודי איטליה היו אחיהם באשכנז "פרימיטיבים", המאמינים באמונות תפלות, כגון במצוות "תשליך" בראש-השנה. הרן יצחק אברבנאל ביקר את הגישה המשמשית של האשכנזים לאגדות התלמוד, ומיסרי ליאון הבהין בקוזים של "ברבריות" בהוגי העברי בפי האשכנזים.

ה"מחברות" של עמנואל הרומי, שחי מאתיים שנה לפני הרנסאנס, היו נפוצות. אצל אנשי-רוח יהודיים היתה מגמה "לבנות השקפת עולם, אשר לפיה ייחודיות הרצון היהודי להיבדלות, אשר יסודה בשוני שבאמונותם, תפלס לעצמה הדרך להשתלבות אורגנית אל תוך ההקשר הכללי". אין כאן מגירות ואין כאן ניכור. אבל יש פתיחות רבה והליכה מרצון לקראת דרקים, אשר השונה והדומה חיים בשלום זה לצדו של זה...

רק רבי יוסף קארו אסר על הקריאה בכתבי עמנואל הרומי, והאיסור מעיד על תפוצתם. בונפיל כותב, שהיו רבנים שהיו משתמשים בביטויים ספרותיים מתוך ה"מחברות". בקיצור, היו משכילים יהודים אשר המחבר סומך את ידיו עליהם כאנשי רנסאנס מובהקים, לא פחות מאשר אצל הנוצרים.

גורם מקרב ומלכד בין שתי הדתות היתה הקבלה. במחצית המאה הט"ז נדפס ספר הזוהר פעמיים והופץ באיטליה ובארצות אחרות. היו לומדים קבלה בציבור והרבנים היו מתבלים קבלה בדרשותיהם. הדבר גרם להכנסת שינויים בסדרי התפילה. כך, למשל, אסרו על הנחת תפילין בחול המועד. וחכמים נוצרים למדו לשון עברית וקבלה מפיהם של רבנים ומשכילים יהודים. אחת מן הכוונות של הנוצרים היתה לשאוב מן הקבלה סיעונים להצדקת "האמת" הנוצרית ולהוכחת פירושם של כתבי-הקודש.

תהליך פרדוקסלי

הפרדוקס הגדול היה — כפי שמוכיח פרופ' בונפיל — שדווקא עם מגירת היהודים בגטאות החלה "ראשית צמיחתו של תהליך ההתבוללות האמיתי והיחלשותה של תודעת הזהות היהודית". לא עברו ימים רבים ויהודי איטליה נטשו את הלשון העברית, ותהליך הטמיעה גבר. יוצא, שהדיאלקטיקה של הרנסאנס באיטליה — גטאות מזה ופתיחות רוחנית מזה — סללה את הדרך לקראת הבשורה של יהודי איטליה לעידן האמנסיפציה, כעין "איטלקים בני דת משה", דוגמת אחיהם שבגרמניה.

היהודים סיגלו לעצמם דיאלקט איטלקי שכלל הבראיזמים רבים. אלה העשירו את השפה במלים, אמרות ופתגמים יהודיים, אבל עיזוו אותה מבחינת אוצר המלים והתחביר. היהודים שהגיעו לאיטליה מגרמניה, צרפת או ספרד תרמו אף הם את חלקם בארגון היהודי האיטלקי, שהפך לסימן היכר יהודי מובהק.

העדויות הספרותיות הראשונות של לשון יידיש מצויות גם הן באיטליה, וספרי היידיש הראשונים נדפסו בוונציה ובמנטואה. גם ללשון היידיש הועידו היהודים מלים איטלקיות רבות. היהודים שינו את השמות כגון: "אברמודיר" (אברהם), "אליאנצ'ו" (אליהו), "מוזטו" (משה), "קונסיליו" (יקותיאל). השמות העבריים שימשו, ברומא לארצות רבות בזמנם, לעלייה לתורה, להכרזת נישואין, ולהכרזה לכתובת שעל גב המצבה, וזה לא.

וכך תרם הרנסאנס באיטליה לשינוי ערכים גדול ביסודי תודעת הזהות היהודית של יהודי איטליה עד לימי מוסוליני והנאצים במלחמת העולם השנייה.

בין הדף והמדף

● מילון הפועל

מילון הפועל, ערכיות ותפוצה של פעלים בעברית החדשה, מאת נפתלי שטרן. הוצאת אוניברסיטת בר־אילן. 321 עמ' + 7 עמ' באנגלית

התחביר הוא מענפי הדקדוק שבהם חלה התפתחות גדולה במחקר ובהוראה, והתפיסה המודרנית לגביו שונה בהרבה מזו שהייתה מקובלת לפני כמה עשרות שנים בלבד. המהפכה שחולל בזמנו פרופ' נועם חומסקי הביאה בעקבותיה לראייה חדשה של התחביר, מה שהשפיע גם על חקר תחביר העברית. ספרו זה של ד"ר נפתלי שטרן, מן הסגל הבכיר במחלקה ללשון עברית וללשונות שמיות ובבית הספר לחינוך באוניברסיטת בר־אילן, מטרתו להציג יסודות לתיאור מבנה הפועל במילון המודרני. המחבר מציין כי זהו הספר הראשון מסוגו בארץ המנסה להציג גישה חדשנית בהצגת הערכים־הפעלים במילון (בעיקר במילון הדו־לשוני או רב־לשוני), שכן מלבד הדוגמאות המלוות כל ערך, ניתנות הן ההבניות התחביריות של הפועל־הערך והן ההבניות הסמנטיות של הסביבה התחבירית המתחייבת על ידו.

לצורך המחקר נאספו למעלה מ־21 אלף היקריות של פעלים, מלשון הדיבור, חיבורי תלמידים, לשון העיתונות, לשון ספרותית, סיפורת מתורגמת, מלשון צה"ל ועדויות יומיות. שש המשלבים הללו הם הקורפוס הלשוני שנבדק לצורך הספר. מכל ההיקריות הללו נבדקו 1886 ערכים, ש־1430 מהם פורסמו במילון הפועל ו־456 לא פורסמו בו אלא מובאים במרוכז, בנספח.

בפרק הראשון מושגים תמטיים, עקרונות והגדרות ששימשו את המחבר בתיאור הפועל במילון – ערכיות ותפוצה, מרחיבים ומשלימים, טרנספורמציה פאסיבית, פעיל "לא־סביל" ועוד. הפרק השני עוסק במיון הפעלים לפי תבניות – פעלים חד־אתריים (נצרך לידם מקום אחד בלבד לצירוף שמני – הוא הנושא הדקדוקי – שיהיה שותף לפועל ביצירת מבע לשוני שלם), דו־אתריים ותלת־אתריים, על תת־הקבוצות הרבות שלהם. הפעלים ממוינים בתבניות, המסכמות את התנהגותם התחבירית המשותפת של קבוצת פעלים. הפרק השלישי הוא מבוא למילון הפועל ומוסברים בו מבנה המילון והשימוש בו.

עיקרו של הספר הוא, כמובן, המילון עצמו. אין זה מילון כמקובל כמנהג במילון חד־לשוני, דהיינו, הבאת הערך המילוני, הסברתו והדגמתו או רב־לשוני. זהו מילון של פעלים בלבד. בראש כל ערך נרשם הפועל ב"עבר נסתר" על הצרכותיו, מצויינת הסביבה התחבירית הסימאנטית של הפועל־הערך עם כל השותפים המחוייבים של הפועל הנחוצים לשם קיום מבע לשוני מינימאלי – נושא דקדוקי, משלימים ועוד. כל פועל־ערך מודגם על ידי עדויות שנמצאו בקורפוס, כאשר ממשלבים שונים של העברית. כל הבדל – הן תחבירי הן סימאנטי – מודגם, אם אמנם נמצאה לו עדות בקורפוס. כך, למשל, נרשמו חמישה ערכים שונים ל"עבד", במובנים המודגמים במשפטים הטלפון לא עובד, שם הוא עבד כמורה, הוא עבד על הדוקטוראט, עבדתי עליו קשה עד שהסכים לבוא, הוא לא שם לב שעבדו עליו.

בסוף הספר רשימת הפעלים־הערכים שלא פורסמו במילון ומפתח וכן רשימת של כל תבניות הפעלים שבמילון.

★

● עגנון: מן העזבון ומחקרים

קובץ עגנון, בעריכת אמונה ירון, רפאל וייזר, דן לאור, ראובן מירקין. הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית, ירושלים 344 עמ'

ב־24 השנים שחלפו מאז פטירתו של ש"י עגנון ז"ל יצאו שנים־עשר כרכים מעזבונו. אך כפי שמציינים עורכי הקובץ שלפנינו, נותרו בעזבונו של עגנון חומרים לא מעטים שיש בהם עניין לקהילת החוקרים וגם לקוראי עגנון – סיפורים לא גמורים, טיוטות של סיפורים כוללים, איגרות ועוד. את הקובץ פותח מדור מעזבונו של עגנון. הטיוטה הראשונה כוללת ששה־עשר פרקים מתוך הרומן "שירה", אשר לא נכללו בנוסח הסופי של הספר שנערך בידי בתו של המחבר, אמונה ירון, ויצא לאור בשנת 1971. יש פרקים המקבילים זה לזה בכמה מהלקדום ופרקים שנכתבו בשלב קדום יותר של כתיבת הרומן. אחד הפרקים הוא נוסח מוקדם של התחלת הרומן שנכתב בסוף שנות השלושים. הטיוטה השנייה כותרתה "מכתבי ש"י טשאטשקס (עגנון) אל מרטין בובר, תרס"ט–תרפ"ד (1909–1924)". ההתכתבות בין השניים נמשכה כ־55 שנה, ומובאים כאן 65 מכתבים שכתב עגנון לבובר (מכתבי התשובה שכתב בובר אבדו בשריפה בשנת 1924 בבית עגנון שבהומבורג), וכתב אמונה ירון, הוסיפה להם הערות המבהירים עניינים שונים בטקסט. המכתבים והגלויות שנשלחו בזמן שבתו של עגנון בגרמניה שופכים אור על מסכת היחסים המיוחדת בין שני האישים.

בקובץ תשעה מחקרים על צדדים שונים ביצירתו של ש"י עגנון. שני הראשונים עוסקים בחומרים הכלולים בפרסומים מן העזבון: דן לאור כותב על "עגנון־בובר: אנטומיה של חסיד, או: עלייתו ונפילתו של הקדוש הסידיקוס", ואריאל הירשפלד כותב על "את שירה לא אראה לך: על סיומה של 'שירה'". עוד בקובץ: התבוננות בפרשי "תמול שלשום" (אברהם הולץ), עגנון בעולמו של "בצלאל" – בין בדיון ומציאות (שמואל ורסס), "כגון המנבך" כמקור לחקר לשון החברה בתקופת העלייה השנייה – ספרות יפה באספקלריה ליחסי חברה ולשון (אהרן בר־אדון), מתמרת לד"ר רכבין (אברהם בנד), לסוגיית יצר יוצר ויצירה בסיפורי עגנון (מלכה שקד), שמואל יוסף עגנון המהפכן המסורתי (גרשון שקד), עגנון במחשב (ראובן מירקין).

★

● אטלס היסטורי חדש

אטלס היסטורי חדש לתולדות העמים וישראל עם רשימת אתרים גאוגרפית היסטורית, בעריכת פרופ' משה ברור, אוניברסיטת תל־אביב, יהושע אורנשטיין, הוצאת ספרים "יבנה". 113 עמ'

אם נאמר כי תמונה בעתון או בטלוויזיה שווה יותר מאלף מלים הרי על משקל זה ניתן לומר כי לעתים מפה שווה יותר מאלף מלים של סקירה מפורטת. באטלס ההיסטורי החדש של פרופ' משה ברור ניתן להיווכח בכך במפות רבות. בהקדמה לאטלס הוא מציין, כי באטלס היסטורי יש משום אמצעי רב ערך להבנה נכונה יותר ומושלמת יותר של אירועים, מצבים ותהליכים רבים. הבנה נאותה, באמצעות מפות, של עיקרי סוגיות בהיסטוריה של עמי העולם ושל העם היהודי יש בה כדי להמחיש את המשמעות המרחבית של מאורעות, של מבצעים מדיניים וצבאיים ושל המערך הגיאוגרפי של הגורמים שנטלו חלק בהם. שימוש במפה, מתוך האטלס, בלימוד או עיון בסוגיה היסטורית, תורם לא רק להבנת מקומן, תנועותיהן ומגמותיהן של הטריטוריאליים של ההתפתחויות אלא גם להעשרת והעמקת הזכרון לגבי דמותו הגיאוגרפית־היסטורית של המרחב בתקופה הנידונה.

באטלס יש כ־120 מפות צבעוניות והן מציגות פרקים בתולדות האנושות מהאלף השלישי לפני הספירה הכללית ועד ימינו. כשליש מהמפות קשורות לארץ ישראל ולעם ישראל, ממסעי ישראל במדבר, דרך ההתנחלות וההתפשטות, ממלכות יהודה וישראל בגדולתן ובשקיעתן, שיבת ציון, החשמונאים, ממלכות הורדוס ואגריפס, ארץ ישראל בתקופת כיבוש שונות, יהודים בגלויות שונות, ארץ ישראל במאה העשרים, מדינת ישראל ומלחמותיה עד מבצע שלום הגליל. דוגמה מובהקת למפה המקפלת בתוכה עולם שלם היא זו של יהדות אירופה בתקופת השואה. במפה מחולקת אירופה לפי צבעים שונים המייצגים מדינות ניטראליות, שטח שלטון צרפתי שלא בא בעול גרמניה, שטחים שנשארו בידי בעלות הברית (בשיא כיבושי גרמניה), שטחים שבהם בוצעה השמדה על ידי שיגור למחנות בפולין וברוסיה, שטחים שבהם בוצעה השמדה ברובה במקום או בסביבה, שטחי מרות גרמנית שבהם לא בוצעה השמדה, גבול התפשטות המרבית של שלטון ומרות גרמניה הנאצית, מחנות השמדה ראשיים, מחנות השמדה עבודה וגירוש, סכנה גדול, ובארצות השונות מצויינים מספרי האוכלוסיה היהודית לפני השתלטות הנאצים ואחרי השואה (בפולין, למשל, מ־3.7 מיליון נשארו 40 אלף).

בסוף הספר מפתח ורשימת אתרים גיאוגרפית־היסטורית. הרשימה של היישובים והאתרים המופיעים במפות האטלס מסייעת לאתר מקומות שחלו שינויים בשמותיהם מאז נוסדו לראשונה בקשר לאירועים היסטוריים. או שיש להם שמות שונים בשפות שונות. הרשימה מאפשרת לעקוב אחרי גלגולי השמות של יישובים רבים על פני שלושת אלפים שנה ויותר.

★

● אמרות־כנף עם חיוך

והעיקר החיוך שבלב, ספר העצות לימים מעוננים, מאת יחיאל חיוך. הוצאת ידיעות אחרונות/ספרי חמד. 133 עמ'

בלחץ האינטנסיווי של האירועים, מהם טראגיים וכאובים, העוברים על מדינתנו, יש צורך לעתים בקורטוב חיוך וקלילות. פרופ' יחיאל חיוך, פרופסור ללשון עברית באוניברסיטת קולומבוס באוהיו, ארה"ב, מגיש לנו בספרו זה עצות שכפי עדותו נתן ברוב המקרים לעצמו ולעתים רחוקות יותר לאחרים, ומטרתן אחת: "לעשות את חיינו ואת חיי הזולת קלים יותר, מלאים יותר, נעימים יותר".

העצות ניתנות בצורה של אמרות־כנף ופתגמים, שמשוקעת בהם חכמת חיים, המנוסחים בקלילות ובהומור ובגיבוש לשוני מתומצת, כך שגם אם אין כוונה להפיק מהן תועלת מעשית הרי יש הנאה בעצם הקריאה בהן. הרי כמה "עצות" מבין למעלה מ־350 הכלולות בספר: צחק עם אנשים, לא על אנשים; למד מן העבר, אל תחיה בו; תן מחמאותיך בכתב וביקורת בעל־פה; אהב את המלאכה ושנא את העסקנות; אל תשמח רק בחלקך – שמח גם בחלקם של אחרים; אם הכוס חצי מלאה – אל תתלונן שהיא חצי ריקה, חפש ברז; אם אתה רוצה להילהב בעבודות משעממות, עשה אותן בהתלהבות.

ש. יהושע

רזיה של מ

מאת הרב חיים דוד הלוי

בוויכוח שבין אברהם לבני חת על רכישת מערת המכפלה לאחוזת קבר, עוררו המפרשים תמיהות מספר, ומאהבת הקיצור נציע את דברינו ללא הקדמת השאלות אשר יובנו מתוך הצעת הדברים.

אברהם אבינו פונה אל בני חת בלשון זו: גר ותושב אנכי עמכם תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. כלומר באתי לעיר זאת ממקום אחר ומעמדי הוא כמעמד גר, אבל למעשה אני תושב קבע כאן שנים רבות ודיני צריך להיות כתושב, ולכן תנו לי אחוזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ופירשו המפרשים, לא כגר זה שנקבר בבית הקברות הכללי, אלא "אחוזת קבר" אני מבקש.

רש"י פירש "אחוזת קבר", אחוזת קרקע לבית קברות. בקיצור לשונו הסביר רש"י שני קשיים בדברי אברהם: א) אחוזה פירושה שדה הנמצא בבעלותו. ב) קבר פירושו קבר אחד. האם אברהם ביקש לעצמו שדה אחוזה בשביל קבר אחד בלבד, אתמהה. לכן פירש רש"י, אחוזת קרקע שתהיה לצורך בית קברות, כלומר לכל משפחתו וזרעו אחריו. וכך מבואר בדברי ר"מ הרשן, "לאחוזת קבר כדי שבניו הנופלת להם לאחוזה יוכלו לקבור את מתיהם ולא יוכלו לערער עליהם היבוסים" (ועיין עוד בדברי המפרשים מה שכתבו בכוונת רש"י. וכל זה שלא כדברי רבותינו במדרש רבה פרשה נ"ח "איני מבקש מכם אלא מת אחד" הדיוק).

בני חת השיבוהו: שמענו אדוני נשיא אלקים אתה בתוכנו במבחר קברינו קבור את מתך איש ממנו את קברו לא יכלה ממך מקבור מתך. תשובה לכאורה אדיבה ומנומסת עד שגרמה לאברהם להשתחוות להם כאות תודה, אבל לא מובנת, כי אברהם ביקש לקנות קרקע לצורך בית קברות משפחתי, והם מציעים לו את קבריהם.

להבנת תשובתם נקדים, כי כך היה נהוג בעולם הקדמון וגם בישראל שלכל משפחה היתה אחוזת קבר משפחתית בה נקברו כל בני המשפחה. צורתן של מערות קבורה אלה נתפרשה במסכת בבא־בתרא דף ק, עיין שם. ורבנו המאירי כתב שם: "שהיה מנהגם בקברות שלהם שהיו עושים קברות משפחות משפחות בסלע בפני עצמו, ואף המשפחות היו בוחרים בתי אבות שבה מערות מערות באותו סלע, בית אב זה במערה זו, ובית אב זה במערה זו, וכן הרבה אלא שהסלע נבחר לכל בני המשפחה".

ולא זו בלבד אלא שכנראה היה קבר מיועד לכל אחד מבני המשפחה שעודנו בחיים, ולכן שנינו שם: המוכר קברו... באים בני משפחה וקוברין אותו על כרחו משום פגם משפחה. כלומר אדם שמיועד לו קבר בקברות המשפחה שמכר את קברו לאדם זר, ואח"כ מת המוכר באים בני המשפחה וקוברין אותו על כרחו של לוקח משום פגם משפחה. ופירש רשב"ם, גנאי הוא להם שאין לקרוביהם מקום קבורה. אבל רש"י (בכתובות פ"ד שגם שם הובאה ברייתא זאת) פירש גנאי כפול וזו לשונו: גנאי הוא להם שיהיו אחרים נקברים עמהם והם יקברו בקברות אחרים עכ"ל. ונפסק כך להלכה ברמב"ם וטור ושו"ע, אלא שמבואר בהלכה שמחזירים ללוקח את כספו.

★ ★ ★

עתה נבין כמה היתה תשובתם של בני חת אדיבה מאוד אך שלילית. מעמדו האישי של אברהם בעיניהם היה מכובד מאוד, "נשיא אלקים אתה בתוכנו", אבל מעמדו החברתי היה זר ולא היתה לו זכות לרכוש לעצמו "אחוזת קבר" משפחתית (עיין במפרשים), אבל שיקבור מתו בבית הקברות הכללי של הזרים ודאי שהיה בזיון גדול, ולכן הציעו לו הצעה מתוכמת שיבחר לו קבר אחד מתוך כל מערת קברות שירצה ותהיה זאת המכובדת ביותר, כלומר "קבר" יתנו לו, אבל "אחוזה" לקבורת משפחה לא יתנו לו.

לאור כל מה שנתבאר לעיל היתה זו הקרבה גדולה מצד בני חת שהסכימו ששרה תיקבר בקבר משפחתי שלהם דבר שהוא פגם כפול, שזר ייקבר בקבר משפחתם, וגם אחד מבני המשפחה יישאר ללא מקום קבורה באחוזת קברי המשפחה.

אברהם סירב. בתוקף רב תוך כדי השמעת איום מרומז, "אם יש את נפשכם לקבור את מתי מלפני שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צוחר, ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו אשר בקצה שדהו בכסף מלא יתננה לי בתוככם לאחוזת קבר". ופירש הרמב"ן: טעמו אני לא אקבור מתי בקבר אחר, אבל אם רצונכם שאקבור מתי פגעו לי בעפרון שיש לו מערה בקצה שדהו ואינה לו בית קברות אבותיו, כי לשורה היא להם. וטעם מלפני, כי אם לא תעשו כן אקברנו בארון עכ"ל. הרי זה איום מרומז היטב, כי אם לא יתנו לו את מערת המכפלה ל"אחוזת קבר" משפחתית, לא יקבור את מתו בקבר משפחה אחר ויטמינהו בארון ללא קבורה. אכן גדול היה כבודו של אברהם בעיני בני חת ובקשתו מלאה.

★ ★ ★

מפרשי התורה כתבו לפרש הטעם שכתבה התורה סיפור זה באורך ובפירוט, וגם חזרה לכתובו שנית בצוואת יעקב לבניו (בפרשת "ויחי"). והראב"ע פירש, "להודיע מעלת א"י

חיון הפר

מאת בת שלום

ד"ר לי זוסוי היה במשך 22 שנה רופאו האישי של מאו זה דונג (היגוי מדויק יותר של מאו צה טונג), ובתוקף תפקידו זה, גם איש סודו וידידו. רבים ממקורביו של היו"ר הסיני הכל יכול, הוצאו או סולקו במהלך שנים אלה. אבל הרופא נשאר.

"הייתי מודע לאכזריותו של מאו, אבל הגנתי על חיי בכך שתמיד שתקתי", כותב ד"ר לי בספר שבו הוא שובר, לראשונה, את שתיקתו הממושכת. "חייו הפרטיים של היו"ר מאו" נקרא הספר המחזיק לא פחות מ־638 עמודים מרתקים. הוצאת בית רנדום פרסמה אותו בימים אלה וזכתה להתעניינות עצומה. גילויים פוליטיים מרעישים, אין בפי ד"ר לי, היום בן 74, אבל רכילויות והארות חדשות על אישיותו של מאו – יש בשפע.

כך למשל לומדים מד"ר לי, שמאו התרחץ לעתים רחוקות ביותר ואף פעם לא שפשף את שיניו... (מעניין שעובדה זו לא הפריעה לו להאריך ימים. ב.ש.).

ד"ר לי היה בוגר טרי של ביה"ס לרפואה של אוניברסיטת מערב סין כאשר נקרא, ב־1955, לפגישה עם מאו. הוא זכה לכך, משום שחלק מהכשרתו הרפואית נעשתה באוניברסיטה של ניו יורק. "ברצוני להיות מוקף באנשים שהתחנכו באנגליה ובארצות הברית", הודה בפניו היו"ר, "אתה תלמד אותי אנגלית".

בשנים 1954 עד 1966, היא שנת התחלת מהפכת המשמרות האדומים, מילא ד"ר לי עשרות יומנים פרטיים בהם תיאר את דרכיו בשלטון ובחיים הפרטיים של "הבוס".

ב־1966 שרף את כל היומנים מפחד "המשמרות" אבל ב־1976, מייד אחרי מותו של מאו, מיהר לשחזר, כמיטב זכרונו, את מה שכתב בהם.

ב־1988 עקר ד"ר לי לארצות הברית בעקבות שני בניו, ולקח איתו את כתב היד של השחזור ועדיין חשש לפרסם. שנה אחר כך, הוא כתב בהקדמה, כשאשתו נטתה למות, ביקשה ממנו, כצוואת שכיב מרע, לפרסם את הדברים, למען הדורות הבאים ולמען העם הסיני. ד"ר לי נענה לבקשתה – והעז סוף סוף להגיש את כתב היד למו"לים.

הפרקים מהם חשש ביותר היו אלה שחשפו את הליבידו הבלתי נשלט של היו"ר. הציניות והצביעות הבוטה בנושא זה – מאפיינת כמעט תמיד דיקטטורים ושליטים כליטוליים. בעוד מאו השליט, בכתביו ובחוקיו, צניעות וריסון מיני על עמו רב האוכלוסין, בעוד אסר על הסינים ללדת יותר מאשר ילד אחד למשפחה, הוא עצמו "השתולל" עם מאות נשים וזאת נוסף לעובדה שנשא והתגרש מארבע נשים "רשמיות". מאו, מוסיף ד"ר לי, היה חולה בעגבת, ולמרות שהרופא הפציר בו ליטול תרופות לריפוי מחלה זו – סירב היו"ר ולא חשש להדביק בה את כל הנשים שהכיר.

יתר על כן, הוא נהג לצוות להביא לביתו את כל הנשים של יריביו הפוליטיים ושל נאמניו שהחל לחשוד בנאמנותם, ושכבע את הנשים הללו לרגל עבודו אחרי בעליהם. ד"ר לי מתאר את התקדמותה של הפרנויה באישיותו של מאו, ומסביר את ה"טיהורים" הרבים שערך בקרב חברי מפלגתו וגם את "מהפכת התרבות" כולה, כגילויים של פרנויה זו. התיעוד האידיאולוגי למהפכת התרבות, כותב לי, היה רק כיסוי לחשדנותו העמוקה כלפי כל מי שסבב אותו.

כאשר בעקבות "הקפיצה

...ות ישיר" הציגה ...ה בענף הביטוח

על ידי לקוחות אחרים שיהנו ממחיר המתאים לרמת הסיכון שלהם. עד כה, התקשרה החברה עם 40 מוסכים הפרוסים ברחבי הארץ שהסכימו לבצע תיקוני רכב, לפי הסטנדרטים של שירות ללקוח שהציבה החברה.

ראשי החברה מעריכים שכניסת "ביטוח ישיר" לענף תגרום להתרופפות השליטה של סוכני הביטוח על החברות. "ביטוח ישיר" תעסיק בשלב הראשון כ־70 עובדים ותקים שירות מקיף בפריסה ארצית. עד כה, הושקעו בפיתוח תשתית טכנולוגית והנדסית כ־6 מיליון ש"ח. הון החברה יסתכם בכ־40 מיליון ש"ח.

...ם יציגים ל־27.10.94

מטבע	שער
	3.4136
	3.0080
	2.0116
	4.9227
	0.5876
(100)	3.1082
	1.7949
	2.4103
	0.4245
	0.4627
	0.5150
	0.6632
	2.2314
אוסטרלי	2.2327
...ר אפריקני	0.8599
...בלגי (10)	0.9776
...אוסטרי (10)	2.8575
...איטלקית (1000)	1.9692
...אירית	4.8548
...ספרדית (100)	2.4186
...מטבע אירופית	3.8360
...ירדני (שטרי כסף)	4.2864
...לבנונית (10)	0.0180
...מצרית (שטרי כסף)	0.9776

לוח הצפה
התקשרות בחברות ואמינות

דירות למכירה ולהשכרה - כללי
● להשכרה, 3½ חדרים במושב חמד, באזור המרכז 600 $ 03־5568037, 03־5360686

ירושלים
● בממסגת זאב מרית + באזור רחוב לאומי, 4 ½ + נוף + גינה גדולה 02־561139

שידוכים
● 37/163, רווקה, דתית, אקדמאית (מ.א) בפנוי, אקדמאי, דתי, עד 45 ת.ד. 519 קרית מוצקין.

דרושים
● דרוש מדריך רווק לפנימיה דתית תיכונית מקצועית ת"א 03־6474198
● דרוש נהג אמבולנס דתי (רשיון אמבולנס) 03־5609464 20.00־15.00
● דרושים מוכנים להפצת מוצר בריאותי בינלאומי + הכשר רווחים גבוהים 03־366176־4.
● דרושה תלמידה/סטודנטית דתית לגור אצל אשה מבוגרת־מתפקדת בחיפה־הדר תמורת תשלום סמלי לפנות לטל' 04־244142, רצוי בשעות הערב

אמונה
סניף תל־אביב
פרשת השבוע בהמשך שינקין המערכה 40 תל אביב המרצה: הרב רוה.
בסניף הנוער הדתי קרית שלום המרצה: הרבנית סגל.
בבית משפחת עוזי רוז הבושם 15 תל־אביב.
חוג בתיה יתקיים ביום שלישי בשעה 7.30 בערב בבית הח' סלי וליטפרינגר רח' יהודה הלוי 60 תל־אביב.
המרצה: הגב' יהודית אילן.
הנושא: ספר עמוס.

ד ר ו ש
איש גיוס כספים
לישיבת הסדר
טלפון 03־9332893
הרב מאיר כץ
03־9322426
הרב אלימלך שטירא
03־93332856 – משרד

דרושה מוכרת אחראית
למשמרת בוקר
לקונדיטוריה פרציק
כיכר המדינה
בא לפנות בשעות לפנה"צ
ליאיר טלפון 03־6965814

רוצה להרוויח בגדול?
חברה בינלאומית למוצרי בריאות + הכשר מציעה לך הזדמנות נדירה, להרוויח עד אלפי שקלים בחודש. חייג לכרמלה –
06־366176־4

הועדה המקומית לתכנון ובניה
בני־ברק
הודעה עפ"י סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה־1965
הב' שיינפלד בע"מ הגיש לועדה זאת תכנית מצב קיים מס' 22724 א' הבה תוס' קומה ברח' ר' עקיבא 52־54 בבנין בן שלוש קומות מעל קומה מסחרית קיימת ללא תוס' באיזורי בניה המותרים בגוש 6123 חלקות 24־24 בהקלות הבאות:
1) תוס' קומה מעבר ל־3 קומות מעל ק"ק מסחרית המותרת.
2) קו בנין קיים 2.70 מ' במקום 3.00 המותרים.
וזאת שלא בהתאם לתכנית בנין ערים 105 ב', תבע 93 חולים במקום.
כל המעונין יכול לעיין בבקשה האמורה במשרדי הועדה המקומית בעיריית בני־ברק בשעות קבלת קהל ורשאי להגיש התנגדות מנומקת לועדה המקומית תוך 14 יום מיום פרסום זה.
הרב מ. אירנשטיין
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ובניה, בני ברק

הודעה לפי סעיף 26
לפקודת החברות
(נוסח חדש)
חברת שירותים קבלניים בע"מ
ח.פ. 51־052072־9
מודיעה בזה כי ב־27 באוקטובר 1994 קיבלה החלטה לתקן את תזכיר החברה באופן הבא:
1. סעיף 2(א) הקיים יימחק ובמקומו יבוא סעיף 2(א) כדלקמן: "לספק, להשכיר, למכור שירותי אחזקה סביבה, ניקיון, בדק בית, בניה, שיפוצים, פיתוח, כדוארים, שמירה ושירותים כלליים ושונים. (בתזכיר זה: – "השירותים") למשרדים, מוסדות, בנייני ציבור, תעשיה, מסחר, מגורים ולכל דבר."
2. סעיף 2 (לג) ימחק.

אוניברסיטת בר־אילן
המכון לחקר הציונות הדתית
דרוש/ה ארכיונאי/ת
בעל/ת תואר אוניברסיטאי בספרנות/ארכיונאות. עדיפות תינתן לבעלי תואר בתולדות עם ישראל או בתחום קרוב ולבעלי רקע, השכלה וידע בתחום הציונות הדתית.
היקף המשרה 75%. השכר ייקבע בהתאם לכישורים ולנסיון.
המעוניינים/ות יפנו בצירוף קורות חיים ותעודות אל המכון לחקר הציונות הדתית אוניברסיטת בר־אילן רמת־גן 52900

עיריית ירושלים
המחלקה לאכיפת החניה
ירושלים

הארכת התוקף של תווית לחנייה חופשית
באזורי חנייה מוסדרים בתחום עיריית ירושלים

מודיעים בזה כי בתוקף סמכותו לפי סעיף 11 ב' (ג) (4) (ב) לחוק עזר לירושלים (העמדת רכב וחנייתו), התשכ"א 1960, החליט ראש העיר להאריך את תקופת תוקפן של תוויות החנייה שניתנו בשנת 1993 ובשנת 1994, לשנה נוספת־ לשנת 1995, וזאת לכל אזורי החנייה המוסדרים בעיר.

זכאות לתווית לחנייה חופשית

זכאי לתווית לחנייה חופשית לרכב פרטי ומסחרי עד 4 טון שבבעלותו, תושב הגר דרך קבע באזור שהוסדרה בו החנייה, שאין לו מקום חנייה פרטי בחצר ביתו. כל תושב זכאי לתווית אחת לרכב אחד, לא תינתן יותר מתווית אחת לרכב אחד.

חלוקת תוויות לחנייה חופשית לזכאים

תושבים הגרים דרך קבע בשכונות וברחובות שהוסדרה בהן חנייה (מרכז העיר, מחנה יהודה, זכרון יוסף, רחביה, נחלת אחים, שערי חסד, קוממיות (טלביה), קרית שמואל, מורשה, י.מ.ק.א) שטרם הסדירו לרכבם תווית לחנייה חופשית, יפנו למשרדי המחלקה לאכיפת חנייה, ככר ספרא 4, בשעות קבלת קהל (ימים א'־ה' בין השעות 08.00–13.00 ובימים ב'/ד' גם בין השעות 16.00–18.00) ויגישו אישית בקשה והצהרה לקבלת תווית.

לבקשה יש לצרף את המסמכים (מקור ותצלום) כדלקמן:
* תעודת זהות – בה רשומה הכתובת המזכה.
* רשיון רכב – בבעלות המבקש או בבעלות משותפת. לרכב "צמוד" ממקום העבודה, יצורף אישור רשמי של מקום העבודה כי הרכב צמוד בלעדית למבקש 24 שעות ביממה כל ימות השנה.
* רשיון נהיגה – על שם המבקש.
* אישור ארנונה למגורים – של דירת המבקש, או חוזה שכירות בר תוקף ל־3 חודשים לפחות ממועד הבקשה שתוקפו מאושר ע"י עו"ד.

התווית לחנייה חופשית ניתנת לרכבו של הזכאי בלבד ואינה ניתנת להעברה לאדם או לרכב אחר. המחליף רכבו יחזיר התווית של הרכב הקודם ויקבל תווית חדשה לרכבו החדש.
תושב שקיבל תווית לרכבו ושינה כתובתו חייב להחזיר התווית למשרד המחלקה לאכיפת חנייה.
התווית ניתנת לזכאים לאחר מילוי כתב הבקשה וההצהרה עפ"י החוק הנ"ל, מיידית במקום ללא תשלום.

הארכת שעות קבלת קהל
במסגרת שיפור השרות לאזרח, תוקיים קבלת קהל במחלקה לאכיפת חניה בימים א'־ה' בין השעות 08.00 – 13.00 ובימים ב', ד' גם בין השעות 16.00 – 18.00.
החל מיום רביעי, כ"ח בחשון תשנ"ה (2.11.94)

המחלקה להסברה

שערי חליפין במט"ח
בנק המזרחי

שערי קניה מכירה של בנקנוטים, העברות במטבע חוץ ליום 27.10.94, עד למהדורת בשעה 12.30. לעסקות בדולרים עד לסך 1,000 דולר וביתר המטבעות עד שווי 500 דולר יהיו במפורט להלן:
בנוסף לשערים דלהלן יש לגבות עמלה בשיעור של 0.75%

המדינה	המטבע	יח'	שער קניה (צ'קים והעברות)	שער מכירה (צ'קים והעברות)	שער קניה (בנקנוטים)	שער מכירה (בנקנוטים)
ארה"ב	דולר	1	2.9834	3.0255	2.9400	3.0700
בריטניה	לישט	1	4.8838	4.9527	4.8100	5.0300
שוודיה	כתר	1	0.4208	0.4268	0.4100	0.4500
שוויץ	פרנק	1	2.3924	2.4262	2.3500	2.4600
קנדה	דולר	1	2.2132	2.2444	2.1800	2.2800
פינלנד	מארק	1	0.6572	0.6666	0.6400	0.6800
גרמניה	מארק	1	1.9955	2.0237	1.9600	2.0500
דנמרק	כתר	1	0.5107	0.5179	0.5000	0.5300
הולנד	גולדן	1	1.7779	1.8030	1.7500	1.8300
איטליה	לירה	1000	1.9550	1.9826	1.9200	2.0100
אוסטרליה	דולר	1	2.2136	2.2449	2.1800	2.2800
אוסטריה	שילינג	10	2.8335	2.8735	2.7900	2.9200
צרפת	פרנק	1	0.5822	0.5905	0.5700	0.6000
נורווגיה	כתר	1	0.4588	.0.4653	0.4500	0.4700
יפאן	ין	100	3.0804	3.1239	3.0300	3.1700

בתי חולים
יום שישי
ירושלים
הדסה עין כרם (פנימית, ילדים, עיניים), שערי צדק (כירורגית), הדסה הר הצופים (אורטופדית), ביקור חולים (נשים, א.א.ג.)

תל־אביב והמרכז
שיבא (כל המחלקות), בילינסון (כל המחלקות), איכילוב (כירורגית, פנימית, ילדים), וולפסון (כל המחלקות), אסף הרופא (כל המחלקות).

עזרה ראשונה רפואית
ראשון־לציון, חולון ובת־ים – אמריקן מדיקל סנטר – עזרה ראשונה רפואית לילדים ולמבוגרים כל יום מ־17.00 עד 23.00. לפרטים נוספים בטל' 03־9631631.

שבת
ירושלים
הדסה הר הצופים (פנימית, אורטופדית), שערי צדק (כירורגית), הדסה עין כרם (נשים, עיניים), ביקור חולים (ילדים, א.א.ג.)

תל־אביב והמרכז
שיבא (כל המחלקות), בילינסון (כל המחלקות), וולפסון (כל המחלקות), אסף הרופא (כל המחלקות), איכילוב (ילדים).

עזרה ראשונה רפואית
ראשון־לציון, חולון ובת־ים – אמריקן מדיקל סנטר – עזרה ראשונה רפואית לילדים ולמבוגרים כל יום מ־17.00 עד 23.00. לפרטים נוספים בטל' 03־9631631.

בתי מרקחת
יום שישי
ירושלים: שטראוס א', רח' אביגדורי 3, טל' 706660
תל־אביב: פארמרקט, רח' יהודה הימית 61 יפו, טל' 6822973; בני, רח' דיזנגוף 174, טל' 5222386
פתח תקוה: קופ"ח הכללית, רח' ההסתדרות 21, טל' 9343395
נתניה: כלל פארם, שד' בנימין 60, טל' 338091
חולון – בת־ים: גני בת־ים, רח' הנביאים 3, טל' 5515671
רמת־גן: רמת יצחק, רח' ירושלים 96, טל' 6777506

שבת
ירושלים: ארנונה, רח' לייב יפה 9, טל' 731901
תל־אביב: אותה, רח' דיזנגוף 165, טל' 5224717; בריאות, רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 5283731
פתח־תקוה: קופ"ח הכללית, רח' ההסתדרות 21, טל' 9343395
נתניה: קניון השרון, רח' הרצל, טל' 617766
חולון: תקוה, ככר סטרומה, טל' 5042428
רמת־גן: הגיה, רח' ארלוזורוב 81, טל' 6721489

מוצאי שבת
ירושלים: שטראוס א', רח' אביגדורי 3, טל' 706660
תל־אביב: אותה, רח' דיזנגוף 165, טל' 5224717; בריאות, רח' המלך ג'ורג' 28, טל' 5283731

רדיו
יום שישי
קול המוסיקה
06.06 שחרית מוסיקלית; 09.00 תבניות הבוקר של קול־המוסיקה; 12.00 צעירים בצהרים; 13.57 בימת שיר; 14.00 מאולמי הקונצרטים שלנו.

רשת א'
06.06 שירים עבריים; 08.05 זה רעיון; 05.05 גברים 1994; 10.05 יש עצה; 11.05 הירושלמים; 12.05 עונג שבת; 14.05 בראש צעיר; 15.05 קבלת שבת; 16.05 רדיד דומה.

רשת ב'
06.06 הבוקר הזה; 09.05 מה יהיה; 11.05 שריקת פתיחה; 12.05 בחצי היום; 14.05 שירים עבריים; 14.45 עיתונות חוץ; 15.05 הודעה על זמני הדלקת הנרות; 15.06 עם עדנה פאר; 16.05 שירים עם חיים קינן.

רשת ג'
06.06 מעודד ישראלי; 08.05 שבעים שמונים; 10.05 אגן הים התיכון; 13.05 צפיחית בדבש; 15.05 לפנות ערב.

ערוץ 7
06.30 עולת הבוקר – הרב דב ביגון; 07.00 משנה יומית – הרב עוזי שרגה; 08.00 פינת הלכה; 09.00 זיקוקים של אריך – שעה עם אריך זיק; 10.00 מר דב שילנסקי; 11.00 הרב הראשי מאיר לאו; 12.00 שפע בשבע – שעה של ברכות ושירים; 13.00 אבי ראס; 13.30 עוז לילדים; 14.00 לקראת שבת; 15.00 הראשון לציון הרב מרדכי אליהו.

מוצאי שבת
קול המוסיקה
20.03 רסיטלים גדולים בירושלים; 23.00 אורחים באולפן.

רשת א'
19.05 מהה; 20.05 השושנה פורחת; 21.05 קבר ראשו; 22.05 מלווה מלכה; 23.05 שירים עבריים.

רשת ב'
19.05 עברה שבת; 21.05 חדשים הביתה; 23.05 בהגשה אישית; 00.05 יומן חצות; 01.05 לתוך הלילה; 05.05 אור ראשון.

רשת ג'
18.05 רמבטיקה; 19.00 מאחורי השירים; 20.05 פוזמתמון; 22.05 הר אילנה; 23.05 הכל ג'אז; 00.05 רוקנצרט.

ערוץ 7
20.00 על גבול האור; 21.00 הרב הראשי ישראל מאיר לאו – שידור חוזר; 22.00 תוכנית ארוח לטעמי; 23.00 הרב שלמה אבינר – שידור חוזר.

טלוויזיה
יום שישי
חינוכית
08.00 שיחות ברוח; 08.30 קייס האלי; 09.00 סרט קלטנע; 10.45 אבא לעניין; 11.10 משפחה אהובת; 12.00 אגרגיה עלי אדמות; 13.00 חמכיש; 13.30 צער גידול בנות; 14.00 בלי עניבה; 16.00 מוסף המוספים של ערב חדש.

הערוץ הראשון
06.30 חדשות בעברית – מבזק; 06.31 מהדורת החדשות בערבית; 06.45 האופנוענים מהמאדים; 07.00 בוקר טוב ישראל; 15.00 קליידוסקופ; 15.30 מבראשית; 16.00 שידורי הטלוויזיה החינוכית.

ערוץ 2
08.00 מקום קטן; 08.30 מבחן בר; 10.00 מסאראח; 10.20 ילדי המרחב הדרומי; 10.50 שישי סרט; 12.30 באגן הזהב; 13.00 מכת נגר; 14.00 השבוע; 14.30 גבריאלה; 16.00 הימים האמיתיים.

מוצאי שבת
הערוץ הראשון
18.20 שכבים (ע); 19.00 חדשות (ע); 19.30 התומרת האגדולוסית; 20.00 הראים עולם; 21.00 מוצ"ש בקלנוע; 23.45 חדשות; 23.50 ההגרה לבית מקרגור; 00.35 פסוקו של יום.

ערוץ 2
18.00 מלכודת לבלש; 20.00 חדשות; 20.30 הזיקה הי91; 21.45 מרגול; 22.30 ארוכה הדרך הביתה; 00.15 שיר בלילה.

הצפה
עיתון יומי
HATZOFE
DAILY

המו"ל הצפה בע"מ
עורך: משה אישון; מנכ"ל: בנץ אשל; מערכת ומנהלה: תל־אביב, המסגר 66, טל' 5622951, ת"ד 2045. השבון בנק הדואר: 4411449. פקסימיליה: טל' 5621502; סניף ירושלים: רח' בן יהודה 3, ת"ד 1148, טל' 02־234910, בערב טל' 02־639524; סניף חיפה: רח' ארלוזורוב 1, טל' 04־663628, בערב 04־717145.
פקס משעה 2.00 בצהרים 04־717145
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולסגנונן

אתמול בבורסה

שבוע המסחר הסתיים בעליות קלות

מאת מרשי זמט

שבוע המסחר בבורסה בת"א הסתיים אתמול בעליות שערים קלות. מדד מניות המשתנים עלה ב־1.53% לרמה של 194.61 נקודות, ומדד מניות המעו"ף עלה ב־1.73% לרמה של 195.98 נקודות. מחזור העסקות הוסיף להיות נמוך – כ־121 מיליון שקל בלבד.

שבוע המסחר, שעמד בצל חתימת הסכם השלום עם ירדן, התאפיין בבורסה במחזורים נמוכים, והמשך מגמת ההצטמקות של קרנות הנאמנות.

בסיכום שבועי ירד מדד מניות המשתנים ב־0.22%.

בין המניות שבלטו אתמול: כ"ל שעלתה ב־2.5% עודפי ביקוש. עליות קלות היו גם במניות כור, אי.די.בי. אחזקות ובזק. בישראמקו היתה ירידה חדה של 10% וגם הנ"ל האבנ"ק נסחרו בירידות, לפרות ההודעה האפסימית לכאורה של אבנ"ק מלפני מספר ימים, על קידוח אסתר 4 שבעמק החולה.

בשוק אגרות־החוב הצמודות למדד נמשכה, גם אתמול, המגמה החיובית עם עליות קלות. בר"ב. בדולריות היתה נטייה לירידות קלות.

התייצבות במדד המשולב במשק

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים

המדד המשולב לבחינת המצב במשק עמד במגמת התייצבות בחודש ספטמבר. בנק ישראל מסר כי המדד המשולב עלה בחודש ספטמבר ב־0.1%.

התייצבות המדד המשולב משקפת את מספר ימי העבודה בחודש ספטמבר אשר בשל ריכוז החגים היה נמוך השנה יותר מאשר בשנים הקודמות.

מרכיבי המדד עולה, כי מדד המסחר הקמעונאי ירד בספטמבר ב־3.8%, מדד היבוא ירד ב־9% ומספר משרות השכירים עלה בחודש אוגוסט ב־0.1% ומדד הייצור התעשייתי עלה אף הוא באוגוסט ב־2.8%.

נמשכת הירידה בשער הדולר; היציג: 3.008

מאת כתבנו הכלכלי בירושלים

צלילת שער הדולר בעולם גורמת לנסיגה בשערו לעומת השקל.

השקל יוסף אתמול לעומת הדולר ב־0.33% והשער היציג של הדולר ירד ל־3.0080 ש"ח.

בכך חזר הדולר בתנועה חזרה לקראת הקו של 3 שקלים. נסיגה זו מושפעת בעיקר מהירידה הגדולה בשער הדולר בשוקי הכספים בעולם.

יעקב מנקין – יו"ר מזכירות סניף פ"ת

בישיבת מועצת הסניף האחרונה בפתח תקוה נבחר יעקב מנקין לתפקיד יו"ר מזכירות הסניף. זאת לאחר שבישיבה הראשונה של מועצת הסניף נבחר אברהם מרמרשטיין לתפקיד יו"ר מועצת הסניף.

על התפקיד התמודד גם יעקב ליינגר. הבחירות החשאיות התקיימו באווירה טובה ולאחר פרסום התוצאות בירכו שני המתמודדים זה את זה. מועצת הסניף בחרה ועדה מכינה שתביא את המלצותיה, על הרכב ועדות הסניף ויו"ר ועדותיה – למועצת הסניף בישיבתה הקרובה.

מספרות העולם

(סוף מעמוד 7)

ליאון, בניו ספרדי, כי זיהה בשמים כוכב שביט המבשר את קץ הימים. אלפי ספרדים אחרים יוצאים על עקבות מלאכי דם של ארבעה סוסים (ארבעת סוסי האפוקליפסה ממיתוס הקץ הנוצרי) בשורות הקרב של הריקונקיסטה (מלחמות הנוצרים במוסלמים).

אריג'יס מתאר בהרחבה את הרקע הזה, על הידרותיו, מעשיותיו ואווירתו הדתית, המסתורין המיסטיקה, כרקע לחייהם וגורלם של שני אחים, אלפונסו ועבדאללה מקורדובה, שאביהם מוסלמי ואמם שבויה נוצרית, שגורלם מבטא ומדגים את אופי התקופה. אלפונסו מקבל חינוך נוצרי במנזר והופך לנזיר ומאייר כתבי קודש בעיר ליאון. עבדאללה הופך ללוחם בצבא המוסלמי. ברגע מסוים נפגשים השניים, משני צידי המתרס של התרבויות הנלחמות, ואף יוצאים לדו־קרב, כמקובל באותם ימים.

אלפונסו מבצע בדו־קרב הורג את אחיו, הוא חוזר למנזר והופך למנהיג, ובעזרת נזירים בעיתו מתמיד בלטינית הבינלאומית, שהיתה שפת הדת והתרבות, ומתמסר לספרדית, שפת "העממי" הבזויה, שהפכה לו הופכת לסמל הלאומיות הספרדית־נוצרית החדשה. מאימי סוף האלף ופחדי קץ העולם – בוקעת איפוא בריה חדשה ונולד עידן.

המקסיקנים מתלהבים מאוד מן הספר, רואים בו תיאור של הולדת שפתם ותרבותם, ומוצאים בו נחמה מפני אימי האלף השני.

שערי המניות ביום 27.10.94

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
ארקפס	--- הפסקת מסחר ---				
אלף	9767	7627	+215	+2.3	604
איית	530	52827	+20	+3.9	973
חלקן	243	6366			
מקסרון 1	395	12423			
פריכטנג 1	6456 *	1376	+293	+4.8	144
* ביצוע חלקי 82.9%					
פריכטנג 5	5978 *	7802	+378	+6.8	8266
* ביצוע חלקי 97.8%					
ציקלון 1	12333 *	290	+271	+2.2	339
* ביצוע חלקי 87.6%					
ציקלון 5	9090	122			
קונסטריין	5557	90			
תאוז 1	470 *	2226			
תאוז 5	407	80411	+2	+.5	
אי פי	969	51995	+12	+1.3	9214
תעשאוס שמן	578	31693	+6	+1.1	+21709
אורים בולוס	266	65194	-1	-.4	-22856
מוציקה 1	441	1681	-6	-1.3	-1681
מוציקה 5	415	4140			
נגב קרמיקה	339	3443	-7	-2.0	-18826
רשפים 1	2513	300			
רשפים 5	2169	634	-5	-.2	-634
מטלול 1	2435	3997	-18	-.7	-4968
ליפסקי ושו	2511	525	+97	+4.0	+4698
מקסימה 1	1387	1619			
מקסימה 5	1334	2230	-13	-1.0	-2230
סט 1	1427	10000			
סט 5	1312	111	+16	+1.2	+396
פריקלס	2483	11973	+18	+.7	+14851
קים	5933				
קליין	1229	5000			
תיא	1378	3002			
מקסולימור	558	1006	+27	+5.1	2819
דפרון	3884	286	+57	+1.5	286
מלט 05	635 *	1036	-70	-9.9	-15798
* ביצוע חלקי 57.9%					
קרגל	1650	8176	+16	+1.0	8672
תעל	49667	196			
אנרין 1	144 *	4900	+7	+5.5	4480
* ביצוע חלקי 94.5%					
גולן	932	5000			
חמישה יתד	289 *	2000	-13	-4.3	-952
* ביצוע חלקי 67.8%					
סו הן	548	5127	-7	-1.3	37772

חברות להשקעה ולאחזקות

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
אגודי	7112				
אלגד	4571	1000	+339	+8.0	+2500
אפריקה 0.1	443595	308	+7629	+1.7	+77
גולה	6869	1313	+51	+.7	+338
דנבאר 1	3353	513	-104	-3.0	-660
דנבאר 5	2404	6730	-12	-.5	-6802
הלפמן 01	92530	155			
אמפא	135113	5			
צבי אקרשטיין	1165	2300	-36	-3.0	-3894
צבי אקרשטיין	1093	698	-28	-2.5	-3698
חיתון 1	9731	150	-98	-1.0	-182
חיתון 5	7776	584	-179	-2.3	-584
יצוא	1813	11074	+5	+.3	+2140
כלל ישר' 50	8731				
מגוד 01	2643	1	+126	+5.0	+99
מגוד 05	2329	2			
סהר השקעות	2827	828	-29	-1.0	-820
ספנות הכח	990	1478			
פז השקעות	9600	4487	+190	+2.0	+1249
פמה 01	1398	2000			
כור 1.0	25027	21670	+478	+2.8	+6086

חברות חיפושי נפט וגז

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
מגן 1	9277	94	-540	-5.6	-441
מגן 5	6848	983			

מקבילה - חברות וסוכנויות ביטוח

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
הסנה	--- הפסקת מסחר ---				
יהגל	1619	1000	-33	-2.0	-3595
קופל	328	8377			
כלל מחשבים	16821	965	+249	+1.5	+1263
משוב	346	192940	-8	-2.3	-46141

מקבילה – נדל"ן בינוי ופתוח

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
בריקר נת	3688	189	-9	-.2	-189
דנבאר משאר	5967				
מליבו 1	988	1500	+5	+.5	+500
מליבו 5	1003	53319	+10	+1.0	+10822
ליבשיץ 1	864 *	2467			
עוד	7247	55			
אטאס	1287	12868	-16	-1.2	-12985
שקן	11534	156			
סופר	249 *	12128			
פלינגן	737	1500	+21	+2.9	+500
מ.ל.ם	1356	1000	+52	+4.0	3985
גל תעש' 1	152	16204			

משתנים

מניה	שער	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
הבינלאומי	33394	+249	+.7	183756
פ.י.בי.	47608	+1048	+2.2	316551
בזק	583	+11	+2.0	3059160
כלל סחר	1107	+19	+1.7	547260
שופרסל	5587	+136	+2.5	1276970
דלק	8655	+170	+2.0	829996
אמרים	4862	+95	+2.0	1122552
נכסים בנין	24814	+367	+1.5	1107290
הכשרת ישוב	1397	+41	+3.0	1900512
תכ' בלבלית	1428	+25	+1.7	325388
מבני תעשיה	458	+1	+.2	826640
קרור הום 5	2312	+23	+1.0	484548
פולגת ב	438	-2	-.5	79200
אורדן	403	+2	+.5	64760
כלל אלקטרו	31373	+464	+1.5	422695
אלביט	23496	+347	+1.5	1932494
אלרון	9401	+93	+1.0	605571
אגן	4471	+33	+.7	178920
טבע	81901	-205	-.2	2478979
ים המלח	865	+25	+3.0	1512480
פטרוכימיים	1268	-13	-1.0	1032282
תאו"ם 1	1175	+6	+.5	1772620
מפעלי נייר	14718	+182	+1.2	70819
כלל תעשיות	2065	+36	+1.7	2430576
אידיבי פת'	65366	+1124	+1.7	1138486
אפריקה 1	424002	+6266	+1.5	762660
תל-ישראל 1	25512	+190	+.7	644461
תל-ישראל 5	25029	+125	+.5	98096
פועלים השק	9123	+45	+.5	466204
דיסק השק'	23250	+287	+1.2	1463590
כלל ישר' 10	9559	+187	+2.0	1282529
פריון	13891	+35	+.2	68636
סו נפט	184		-.2	70400
יואל	195	-4	-2.0	723420
אגמה	631	+21	+3.5	252000

בנקים למשכנתאות

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
אדנים	346466				
בינל	712	8772			
טפחות משכ.	19961	440	-59	-.2	-344
משכן	33946	500			
עצמאות	40005	17	+506	+.7	+79
בנ"ל למשכ.	38790	375			
טפחות.ב ש	102845		-2935	-1.5	-13

מוסדות מימון ענפיים

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
שלמון	4809	321			
מבטח השק'	9787	328	+108	+1.2	+164
מרכ קבלן 3	3822	380	+5	+.3	+120
לסינג	80387	21	-171	-.2	-8

חברות וסוכנויות ביטוח

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
אילון בטוח	[illegible]	13997	-16	-2.8	-11756
הדר 1	1162	350	+12	+1.0	+331
הדר 5	1890	1550	-3	-.3	-868
הפניקס 01	2969	6528	-30	-1.0	-7195
הפניקס 05	2758 *	54	-176	-6.0	-66
* ביצוע חלקי 82.8%					
המשמרת	1465		+22	+1.5	+20000
המשמרת 5	1406				
מנורה 1	1064	2500	+3	+.3	+7500
מנורה 5	1095	1500			
סהר ביטוח	496				
סקוריטס	3089		+31	+1.0	+500
צור שמיר	109	32424			
ציון 5	9106	57	+23	+.3	+943

מסחר ושרותים

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
יער	745	9343	-4	-.5	-4432
קריסטל	1975		-5	-.3	-104
אמנוא	1184	6874			
תל. מימון	3972	2523			
מגן	916	108977	+5	+.5	+30756
גבי הנד	245	7621	+3	+1.2	+8380
מלונות דן	2616	7036	+19	+.7	+8763
חוף אלמוג	2153 *	1076	+27	+1.3	+324
* ביצוע חלקי 76.9%					
ים סוף	702	4952			
דינס"אל	707	4795	-22	-3.0	-28796
מלל	535	4084			
תים	3769 *	2500	+74	+2.0	+1780
* ביצוע חלקי 96.2%					

נדל"ן, בינוי, פיתוח וחקלאות

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
ארזים	267 *	1650			
אילנן	1372	39			
בית הזהב	349	40			
בינבוין 1	1567 *	957			
דלעד 01	284	30409	+4	+1.4	+36952
גב. ים אגוד	183	2250			
עמר 1	248	7			
ירדן	412	693	-27	-6.2	-1364
ישפרו	3093	6051	+161	+5.5	+15146
ישראלום	2053	740	+74	+3.7	+1140
ישרס 0.01	5821	401	+29	+.5	+439
ישרס 0.05	5446	1	+107	+2.0	+1839
בנק פיתוח	905	19289	+13	+1.5	+4418
לנסור 1	4236	400	-11	-.3	-401
מגוס	3255 *	623	+64	+2.0	+666
* ביצוע חלקי 94.4%					
מגורי בניה	4901		+24	+.5	+500
מישגאל	323	11800			
מנרב	9003	167	-207	-2.2	-184
ליפשיץ 5	284	17300	-4	-1.9	-18645
נאות אביב	1781	3371	-9	-.5	-2471
נכסי אדרים	642	22114	+5	+.8	+24427
אזרם עופר	13256	383	-33	-.2	-101
קרדן 1	558	9610	+4	+.7	+6588
קרדן 5	541	25383	+18	+3.4	+107319
קסר	429	2892	+6	+1.4	+7011
רוגובין 1	1129 *	395	-29	-2.5	-2500
* ביצוע חלקי 79.0%					
רוגובין 5	1087	140	+16	+1.5	+6860
שיאעסים	2595	5600	-26	-1.0	-5273

חקלאות

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
מטעי הדר 1	25972	26	-65	-.3	-12
מטעי הדר 5	23139	43	+674	+3.0	+43
מהדרין	16655	1087			
בגבי הדרים	7639 *	255			
פרי אור	7320	500	+36	+.5	+420

חברות תעשיה

מניה	שער	מחזור במניות	שינוי בנק'	שינוי ב-%	מחזור בשקלים
וובק ש.	10979 *	52			
וובק מ	11430	1			
אלכל 1	522 *	9974	+16	+3.2	+18132
* ביצוע חלקי 95.0%					
אמבר	1769	103370	+39	+2.3	+38839
יצור 1 ש"ח	--- הפסקת מסחר ---				
אמפרוסס	10096	581	+149	+1.5	+2259
עלית 5	1611	41581	+28	+1.8	+49954
קרור הום 1	2190	1219			
שלמה אנגל	11771		+561	+5.0	+50
ארגר	397	43689	-3	-.8	-36439
אופיס	1086	9004			
ארגמן	580 *	4370	-3	-.5	-1286
* ביצוע חלקי 91.7%					
ולתא גליל	1638 *	1330	+67	+4.3	+1670
* ביצוע חלקי 66.5%					
ויטלס 1	781	1900	+37	+5.0	+75927
ורדינון	17870	539	-90	-.5	-857
זיקות 1	4897	700	+108	+2.3	+2050
זיקות 5	4536	758	+56	+1.3	+2900
לודזיה 1	1339	464	-27	-2.0	-464
לודזיה 4	1190	200	+35	+3.0	+1700
עים 1	--- הפסקת מסחר ---				
פולגת א	423	6135	-1	-.2	-37980
פרגוד	2134 *	230	-5	-.2	-330
* ביצוע חלקי 88.0%					
סבינה גבר ק	518		+47	+10.0	+28730
רונתין	4385	54943	+189	+4.5	+8377
אורדן	403	30887	+2	+.5	+9517
אלומות	13530	3			
כבלים	1663	11328	+29	+1.8	+8829
תתבוך 1	475 *	6563			
תתבוך 5	200	13980	-2	-1.0	-15446
דיקה 1	1859	6999	+18	+1.0	+6301
דיקה 5	1703	2172	+17	+1.0	+6707
כבלי ציון	1086	8662			
גושתן 1	1143 *	4859	+6	+.5	+3615
* ביצוע חלקי 90.5%					
גושתן 5	768	4494			
פקר פלדה	12723	3453	+63	+.5	+189
קליל 1	2645	8840	+26	+1.0	+5912
קליל 5	2614	900	-13	-.5	-2416
רבגיה	1675	13630	-8	-.5	-13016

הילרי קלינטון: לבוא לישראל – זהו חלום

"לבוא לכאן זהו חלום שהתגשם", כך אמרה אתמול בצהריים הילרי קלינטון, רעייתו של נשיא ארה"ב.

היא דיברה בארוחת צהריים שנערכה לכבודה במלון הולידי אין בירושלים על־ידי ראומה ויצמן, רעיית נשיא המדינה ועל־ידי לאה רבין, רעיית ראש הממשלה. השתתפו בארוחה גם הרמטכ"ל אהוד ברק, סגנו אמנון שחק ופקידים בכירים במשרד החוץ.

רעיית נשיא ארה"ב הוסיפה, כי מזה 20 חודשים עוקבים היא ובעלה אחרי המו"מ במזרח התיכון, מו"מ לו, לדבריה, שותפים כל אזרחי מדינת ישראל.

היא אמרה עוד, כי אחרי שנחתם ב.ל.פ ה' ההסכם בין ישראל לבין ירדן, נשאר הטיפול בו ובביצועו על כתפי העם בישראל ועל כתפי המדינות הידידותיות להסכם באיזור.

הגב' קלינטון סיימה את דבריה בהביעה תקווה, כי בפעם הבאה שתגיע ארצה, תוכל לראות את התקדמות ביישום ההסכם.

בתום הארוחה ערכה הגב' קלינטון קבלת פנים לכ־600 מאנשי השגרירות האמריקנית בארץ. מיד לאחר מכן יצאה הילרי קלינטון לקבל את פני בעלה בשדה התעופה בן גוריון, בהגיעו לביקור בארץ.

נמיר לא הוזמנה לשבת ליד הילרי ונטשה האולם בזעם

תקרית דיפלומטית התרחשה אתמול במהלך ארוחת הצהריים החגיגית שנערכה בירושלים לכבוד הילרי קלינטון. שרת העבודה והרווחה אורה נמיר נטשה בזעם את אולם האורחים במלון "הולידיי אין" לאחר שהמארגנים לא דאגו לה למקום סביב שולחנה של הגב' קלינטון, והושיבוה באחד השולחנות הצדדיים.

סביב השולחן המכובד ישבו הגב' ראומה ויצמן, הגב' לאה רבין, ראש עיריית ירושלים ח"כ אהוד אולמרט ורעייתו ומבקרת המדינה מרים בן פורת.

אורה נמיר לא הוזמנה לשבת סביב שולחן זה חרף העובדה שהיתה השרה היחידה באולם. דקות ספורות לאחר שהחלה הארוחה נטשה נמיר בזעם את המקום, ולא הועילו בקשות המארגנים כי תישאר לכל הארוע.

אמש נמסר, כי נמיר זועמת על הפגיעה בכבודה ועל שלא נהגו בה כיאה למעמדה כשרה בממשלת ישראל.

עוד נמסר, כי נמיר קיימה בעניין זה שיחה עם היועץ המשפטי לממשלה באשר למעמדה הרשמי בארוע מן הסוג הזה. לטענתה, כפי שרווח מפיה ב"קול ישראל", השיב לה היועץ בן יאיר, כי מתוקף היותה שרה, חובה היתה על המארגנים להושיבה ליד שולחנה של הגב' קלינטון ובעניין זה היא קודמת בחשיבותה למבקרת המדינה.

ליעקב בינה מנהל סניף גבעת שאול

השתתפותינו בצערך

במות **האב** הרב **אריה** זצ"ל

בנחמת ציון וירושלים תנוחמו ולא תוסיפו לדאבה עוד

בנק המזרחי
ההנהלה המרכזית

כפר הרא"ה

לרחל בינה (בוטבסקי) ולמשפחה

איתכם אנו בצערכם
על פטירת ראש המשפחה

הרב **אריה בינה** ע"ה

ממייסדי מושב כפר הרא"ה
מלוחמי הבריגדה
ומקים ישיבת בני עקיבא "נתיב מאיר" בירושלים

בבניין ירושלים תנוחמו

חברי המושב

המפלגה הדתית־לאומית בישראל
על כל סניפיה וחבריה

אבלה על פטירתו של ראש ישיבת "נתיב מאיר" ומייסדה

הרב **אריה לייב בינה** זצ"ל

ושולחת תנחומיה לכל בני המשפחה ולאלפי תלמידיו.

ח"כ הרב יצחק לוי
תלמידו
מזכ"ל המפד"ל

המרכז העולמי של המזרחי והפועה"מ
אבל על פטירתו של

הרב ר' **אריה בינה** זצ"ל

תנחומים למשפחה האבלה
ובבניין ציון וירושלים ינוחמו

ד"ר יוסף בורג – נשיא
ח"כ זבולון המר – יו"ר
קורט רוטשילד – נשיא עמית
סולי מאקס – מנכ"ל

ישיבת הגולן
YESHIVAT HAGOLAN

המזועזעים והדואבים
על הסתלקותו של האי גברא רבא מקים עולה של תורה בישראל

הרה"ג ר' **אריה ליב בינה** זצ"ל

מורה המקימה של ישיבת הגולן

תנחומינו העמוקים למשפחה היקרה
בבנין התורה שהקים ועשה תנוחמו

ראש הישיבה, הר"מים, ההנהלה והתלמידים

קרן הרב טשסקלה

ע"ש הרה"ג ר' נתן טשסקאלה זצ"ל
הרב הראשי ואב"ד דפאריז – צרפת
נשיא המזרחי צרפת

טקס חלוקת מילגות

יתקיים בעזה"י, ביום חמישי, כ"ט מרחשון תשנ"ה (3/11/94) לרגל יום הזכרון ה־16 לפטירתו של הרב טשסקאלה זצ"ל.

סדר היום:
בשעה 14.00 – מתאספים ליד קברו ב"הר המנוחות", ירושלים (יוצאים ממגרש החניה ברובע היהודי, בעיר העתיקה בירושלים, בשעה 13.45).
בשעה 15.15 – תפילת מנחה ב"ישיבת הכותל", העיר העתיקה, ירושלים.
– לימוד משניות ודברי הערכה לזכרו.
– חלוקת המילגות לתלמידי הישיבה ע"י הרב יצחק בסין – מנהל הקרן.

הסתדרות הפועל המזרחי – סניף ירושלים

ביום רביעי כ"ח במרחשון תשנ"ה (2.11.94)
יתקיים בהר המנוחות בירושלים בשעה 3.00 אחה"צ

טקס גילוי מצבה
על קברו של חברנו היקר

ר' **יעקב בורנשטיין** ז"ל

חבר מוסדות התנועה במשך שנים רבות

ישאו דברים: השופט **צבי טל**, שופט בית המשפט העליון
מר דוד שמש
מר דוד ברגמן
תפילת אזכרה: מר גדליה שרייבר

נפגשים בשעה 2.45, ברחבת בית העלמין ליד המודיעין.

המועצה, המזכירות
ועובדי הסניף

ישיבת בני עקיבא "יד אברהם" – נתניה

אזכרה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו

ר' **אברהם**
רב **הכהן** ז"ל **פרידמן**

נתכנס בעזה"י בבית המדרש "היכל אברהם" שבישיבה
ללימוד ולאזכרה לעילוי נשמתו

מועד ההתכנסות ביום חמישי, כ"ט במרחשון תשנ"ה (3.11.94) בשעה 5.00 בערב.

תפילת ערבית בשעה 6.15 בערב.

צבור מוקירי זכרו מוזמן.

העליה לקברו בבית העלמין שבכוכב יאיר ביום שישי, ר"ח כסלו תשנ"ה בשעה 9.00 בבוקר

הנהלת הישיבה — המשפחה

"אמנה" – אולפנת בני עקיבא
כפר־סבא

ביום השנה לפטירתו של יקירנו

ר' **משה בן ציון גרינברג** ז"ל

תתקיים אזכרה
בבית העלמין בכפר סבא ביום שלישי כ"ז מרחשון תשנ"ה 1.11.94 בשעה 15.45 אחה"צ.
לאחר האזכרה תפילת מנחה ולימוד משניות באולפנת "אמנה" בבניין "משכן משה".

המשפחה — "בית אמנה"

ישיבת "שבי חברון"
הרבנים, התלמידים וההנהלה
משתתפים באבלה הכבד של

הרבנית **נאוה בלייבר** ומשפחתה
על פטירת אחיה

ר' **שמעון בן פזי** ז"ל

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
ולא תוסיפו לדאבה עוד.

בע"ה

במלאת שנתיים לפטירת
בעלי, אבינו וסבנו היקר

ר' משולם **שרגא** (פייבוש) **פריהלפרין**

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום חמישי, כט' במרחשון, תשנ"ה, 3.11.94
בשעה 15.00 בבית העלמין גבעת שאול, ירושלים

המשפחה

בס"ד

ייסוד קרן מלגות וחלוקת מלגות ע"ש יקירנו

רבי **שלמה נח** ב"ר משה הלוי **חיון** ז"ל

ייערך ביום א', כ"ה חשון תשנ"ה (30.10.94)
בשעה 18.30 בישיבת בני עקיבא כפר הרא"ה

המעוניינים בהסעה מחיפה
יתקשרו בטלפון 973374, 04-443074

המשפחה

הממשלה אישרה את הסכם ההבראה של קופ"ח הכללית

מאת מכתבנו הכלכלי בירושלים

הממשלה אישרה אתמול בישיבה מיוחדת את הסכם ההבראה של קופת חולים הכללית.

שרי האוצר והבריאות הוסמכו לחתום על ההסכם. שר האוצר אברהם שוחט הודיע, כי ההסכם יחתם רק לאחר שההסתדרות וקופ"ח יקבלו את הסכמת העובדים לפיטורים ולקיצוצים בשכר כפי שההסכם קובע.

במסגרת ההסכם מגיע הסיוע הממשלתי לקופ"ח ל־3.2 מיליארד שקל. ההסכם כולל הסדר לכיסוי תכנית שהוסכמה, [illegible] הגירעון לשנת 1994 בסך 5.5 מיליארד ש"ח.

תמורת הסיוע הממשלתי ישועבדו הנכסים של 14 בתי חולים של קופ"ח. עפ"י ההסכם, על קופ"ח עצמה להפעיל אמצעי התייעלות ולחסוך בסכום של 2.3 מיליארד ש"ח. כמו כן ההסתדרות תגדיל את חלקה של הקופה, משנת 1994.

במסגרת ההסכם פירוט של אמצעי ההתייעלות כולל ביטול זכויות של עובדי קופ"ח, עובדי [illegible] ובני משפחותיהם לקבלת תרופות ללא תשלום [illegible] כל הבכירי הקופה.

ארגון עובדי קופת חולים מקיים דיונים עם הנהלת הקופה על מנת למצוא נוסחה שתאפשר את הבראת קופת חולים הכללית. יו"ר ארגון עובדי קופ"ח מסר, כי הם מקדמים בברכה את הסכמת האוצר, להעביר כ־3 מיליארד ש"ח לקופת חולים לסיוע בתכנית הבראת הקופה.

כ"כ יו"ר ארגון עובדי קופ"ח משה ולינגר אמר אתמול שלמרות רצונה הטוב של הממשלה לסייע לקופ"ח, אין לה זכות מוסרית לתבוע מציבור העובדים לתרום להבראת הקופה מעבר ליכולתו. לדעתו, דרישות האוצר מוגזמות – מופרזות.

העובדים ממשיכים להזהיר מפני פגיעה בתשלום השכר [illegible] שיגרמו מיד להפסקת העבודה [illegible] מהלך הדיונים בהבראת הקופה.

הרב הראשי לצה"ל – אורח הכבוד ב"בני־ברית"

[illegible] "בני־ברית" בתל־אביב, נפתחה ע"י נשיא הלשכה, [illegible], בברכות את האורחים והאורחים וראשם הרב הראשי לצה"ל, אלוף גד נבון.

[illegible] את נשיא משה נתן לנהל את טקס הדלקת המנורה. בסיום הטקס הרצה הרב הראשי לצה"ל, אלוף הרב גד נבון, על הנושא: עם ישראל ובטחונו בה.

למועצה הלאומית למניעת תאונות
דרושים

מדריכים/מדריכות
לעבודה עם ילדים במגזר החרדי

כישורים נדרשים:
☐ נסיון בהדרכה או הוראה
☐ השכלה תיכונית ו/או תורנית

העבודה עפ"י שעות

המעוניינים ישלחו קורות חיים בציון נסיון קודם, למועצה הלאומית למניעת תאונות, מח' הדרכה, ת"ד 17177 תל־אביב, מיקוד 61171

מחיר העגבניה לשיא

מחיר העגבניות עלה בימים האחרונים שוב והגיע לשיא חסר תקדים של 9 שקלים לקילו לצרכן. המחיר בשוק הסיטונאי הגיע ל־7.50 שקלים לקילו עגבניות מובחרות ו־5 שקלים לקילו עגבניות משטח פתוח, נמסר לכתב עתי"ם.

מנהל המחלקה לשיווק במשרד החקלאות, גבריאל שריק, מסר אתמול, כי קיים מחסור חמור בעגבניות והוא אשר גורם לעליית המחירים.

מנהל המחלקה לפיקוח על כניסת תוצרת מהאוטונומיה, מיכה רגב, מסר לכתב עתי"ם, כי מדי שבוע נכנסות לארץ 400 טון עגבניות מרצועת עזה, שהם כ־15 אחוז מהשיווק בארץ. גם מחיר של הכרוב הלבן עלה לאחרונה והגיע עד ל־5 שקלים לצרכן. זאת, לעומת 2.40 שקל בחודש יוני.

במחירי הפירות חלה ירידה. ק"ג אפרסמונים נמכר ב־3–5 שקל לצרכן, אבוקדו 4–5 שקל, בננות במחיר 2–3.5 שקל האגסים במחיר של 10–5 שקל, בהתאם לזן. מחירים של התפוחים ירדו ל־6–9 שקל לק"ג בשווקים ועד ל־9 שקלים בחנויות מובחרות.

נציגי המפד"ל שותפים בכירים בניהול העיר מעלה אדומים

המפד"ל זכתה הפעם בשני מושבים במועצת העיר במעלה אדומים, כשהחסירו לה כ־50 קולות בלבד למנדט נוסף.

בתוצאה זו שמרה למעשה המפד"ל על כוחה בעיר, על אף שמאז הבחירות הקודמות, הוכפל כמעט מספר התושבים בה והגיע לכ־20,000 נפש.

עפ"י ההסכם לשיתוף פעולה שנחתם בין המפד"ל ובין [illegible], ראש העיר הנבחר וסיעתו, יכהנו נציגי המפד"ל כשותפים בכירים בהנהלת העיר.

יצחק ביטון יכהן כסגן ראש העיר ויחזיק את תיק התכנון והבניה ויעקב (נקי) פרידמן יחזיק את תיק החינוך הדתי בעיר.

עוד נקבע בהסכם, כי ראשות המועצה הדתית בעיר, תהיה בידי נציג המפד"ל וכן נקבעו עקרונות לשיתוף פעולה בשורה ארוכה של נושאים, תכניות ופרויקטים, במגמה לפתח ולקדם.

שביתה במועצה הדתית של צפת

עובדי המועצה הדתית של צפת פתחו בשביתה, לאחר שלא קיבלו את משכורת החודש שעבר.

ראש המועצה הדתית של צפת, יונה עטר, מסר לכתב עתי"ם, כי הוא נאלץ לתמוך בשביתת העובדים, לאחר שמזה שלושה חודשים לא הועברו הקצבות מעיריית צפת. "אנחנו במועצה לא יכולים להפקיר במצב הזה. אנחנו דורשים לקבל את המגיע לנו", אמר ראש המועצה.

אליעזר שפר מחזיק 27 שנה מכתב של חייל ירדני שנהרג

27 שנים שומר אליעזר שפר, ראש המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה, מכתב סגור וחתום שמצא בתרמיל של חייל הלגיון הערבי הירדני שנהרג במלחמת ששת הימים בהר הבית.

המעטפה הסגורה היתה מיועדת לכתובת בכווית והחייל שנהרג לא הספיק לשלוח אותה.

אליעזר שפר, שומר על המעטפה הסגורה כדי להחזיר אותה לנציג מוסמך של הצבא הירדני כאשר ישרור שלום בין המדינות.

לטקס של חתימת הסכם השלום עם ירדן במסוף הערבה, הביא עמו שפר את המעטפה וביקש למסור אותה לרמטכ"ל צבא ירדן.

מארגני הטקס חששו שמסירת המכתב תפגום באווירה החגיגית ועל כן הציעו שימסור את המעטפה לשגריר ירדן בישראל שיתמנה בקרוב.

מבצע חורף תשנ"ה

למזמינים חתונות ובר מצוות עד י"ד כסלו

הקידוש בשבת חתן על חשבוננו

מ־50 עד 500 מקומות
שרותי קייטרינג בכל הארץ

אולמי קונטיננטל

בן יעקב 21 בני ברק
☎6740215 ☎6777990 ☎6779566

הישיבה התיכונית בני־ברק

קרית הרב הרצוג רח' הרב נורוק 31, מיקוד 51104, ת.ד. 582
טל' 5700191 6190835 פקס' 61846390

החלה ההרשמה למסלול הלימודים התורני המיוחד ללא פנימיה ברוח הציונות הדתית

הננו שמחים לבשר לציבור הרחב שההרשמה למסלול התורני המיוחד ברוח הציונות הדתית בעיצומה.

מסגרת מורחבת זו בנוסף למסלול הרגיל המדעי התורני הקיים בישיבה מיועדת לבוגרי כיתות ח' (תלמידים העולים לכיתה ט' תשנ"ה)

לימודי הקודש יתפרסו עד השעה 15.30 ויכללו סדרים ושיעורים בעיון ובקיאות, הלכה, מוסר, מחשבת ישראל ולימודי ארץ ישראל.

הלימודים במסלול תורני זה יקנו לתלמידים בקיאות בש"ס ופוסקים תוך שימת דגש על לימוד עצמי בהכוונת רמי"ם גדולי תורה.

לימודי החול יהיו ברמה של 3–5 יח' בהתאמה אישית במגמות השונות (פיסיקלית וביולוגית וכו')

יש לציין שמגמות אלו מצוידות במעבדות משוכללות ובחדר מחשבים חדש תכנית הלימודים – בהכרה מלאה של משרד החינוך

תלמידים בעלי הישגים ובעלי רקע תורני המעוניינים להתקבל יפנו למזכירות הישיבה בטל' מס' 6190835 או 5700191 כדי לתאם ראיון אישי עם ראש הישיבה ולשם בחינות הכניסה.

מספר המקומות מוגבל

ברכות שמים לידידנו היקר והנעלה
החבר **שלמה אלמליח**, חבר הנהלת העיר

לרגל בחירתו ליו"ר מועצת הסניף של המפד"ל בעיר
עלה מעלה והצלח

מאת
עו"ד **יעקב נחום** – סגן ראש העיר
עוזי אהרון – סגן ראש העיר

"המטע ירושלים" – מאה שערים 96, 02-286880
"אמבולנס שלמה" – רחובות 08-418004

לאחינו היקר **קובי פרלשטיין** הי"ו
להבחרותך כחזן הראשי בשעטומ"צ
במלון קרלטון בתל אביב
ברכות עד בלי די !!!

עלה והצלח! — כה לחי!

עזר מציון
מרכז עזר לחולה ולנזקק

סניף ת"א
רח' פיארברג 9, טל' 5604024

קו פתוח

ליעוץ בנושאי חיך ושפה שסועים ובעיות של אי ספיקת חיך (אינפוף ובעיות בדיבור)
על ידי המומחית גב' אריאלה נחמני
M.A. – קלינאית תקשורת

ביום ראשון כ"ה בחשון תשנ"ה (30 באוקטובר)
בין השעות 22-20 בערב, בטל': 03-5609464

המרכז העולמי של המזרחי והפועל המזרחי
מרכז לחינוך הדתי בישראל

אזכרה

להרב **מאיר פרידמן** זצ"ל

נשיא כבוד של המזרחי באנגליה
ויו"ר הקרנות למלגות שע"י המרכז לחינוך דתי

תתקיים ביום ראשון,
כ"ה במרחשון תשנ"ה (30.10.94), בשעה 16.00,
ב"בית מאיר", רח' המלך ג'ורג' 54, ירושלים

בהשתתפות:
הרב שאר ישוב כהן – הרב הראשי וראש אבות בתי הדין בחיפה
מר קורט רוטשילד – יו"ר המרכז העולמי של המזרחי והפועה"מ
מר אריה הנדלר – נשיא המזרחי באנגליה
מר זבולון אורלב – יו"ר מרכז לחינוך הדתי
מר סולי מאקס – מנכ"ל המרכז העולמי של המזרחי והפועה"מ
מר לואי פרידמן – נציג המשפחה
הרב יוסף כרמל – ראש הכולל ארץ חמדה

לימוד משניות:
מר אילן פרידמן – נכד המנוח

מנחה:
מר אלימלך לנדנר – מנכ"ל ויו"ר עמית – מרכז לחינוך הדתי

הורי החיילים הנעדרים מסרו העתק של דיסקית לגב' קלינטון

יונה וזמירה באומל, הורי החייל הישראלי הנעדר, זכריה באומל, מסרו אתמול לרעיית נשיא ארה"ב, הילרי קלינטון, העתק עשוי כסף של הדיסקית הצבאית של בנם הנעדר.

את מחצית הדיסקית המקורית מסר יו"ר אש"ף, יאסר ערפאת, לראש הממשלה יצחק רבין בדצמבר 1993. יחד עם הדיסקית, צרף ערפאת גם הבטחה למידע נוסף שיגיע מצידו בדבר באומל ושני הנעדרים הנוספים מקרב סולטן יעקב, צבי פלדמן ויהודה כץ.

"חצי דיסקית היא חצי מהסיפור", אמרו בני הזוג באומל. "אנו יודעים שיש לערפאת ולאסאד מידע על בננו ועל הנעדרים האחרים. קבלת המידע צריכה להיות אחד מהתנאים בשיחות השלום שיתקיימו בעתיד".

בני הזוג באומל מסרו את הדיסקית לגברת קלינטון באומרם: "מזכרת מכוברת זו תזכיר לה את העובדה שעדיין ישנו אזרח אמריקני המוחזק במזרח התיכון. לא ייתכן קיומו של שלום אמיתי, עד שכל החיילים ישובו הביתה". זכריה באומל מחזיק באזרחות כפולה – אמריקנית וישראלית.

עוד נמסר לכתב עתי"ם, כי התקוה היא שגברת קלינטון, כבעלת השפעה גדולה על בעלה, הנשיא, וכאם בעצמה, תעלה נושא זה לדיון בפני הנשיא, על מנת שיפעל ביתר מרץ לטיפול בבעיית החיילים הנעדרים.

לגברת קלינטון הוגשה גם דיסקית נוספת, עליה רשומים שמות ששת החיילים הנעדרים: רחמים אלשייך, יוסף פינק, זכריה באומל, צבי פלדמן, יהודה כץ ורון ארד.

אולמרט הסתפק בסיור עם הילרי בכותל המערבי

הילרי קלינטון, רעייתו של נשיא ארה"ב, הגיעה אתמול בערב לביקור קצר בכותל המערבי בירושלים, כשהיא מלווה על ידי ראש עיריית ירושלים ח"כ אהוד אולמרט ורעייתו.

סמוך לשעה 6 בערב הגיעה השיירה הנשיאותית בליווי אבטחה כבדה. מאות שוטרים נוספים נפרשו ברחבת הכותל והמערבי עצמו.

מכוניתה של אשת הנשיא עצרה מטרים בודדים מהכניסה לעזרת הנשים. כשהיא עטופה סמוך לכניסה לעזרת הנשים, קיבלה הילרי הסבר קצר על הכותל, ופסעה פנימה, כשהיא מלווה ברעייתו של ראש עיריית ירושלים, עליזה אולמרט.

קלינטון עמדה בסמוך לכותל במשך זמן קצר, במקום שהוכן במיוחד בשבילה, כשהוא מגודר בעזרת גדרות משטרה. לאחר מכן עזבה את המקום.

נדחתה בקשת הקונסול של ארה"ב בי־ם לשבת בשולחן השגרירים

מאת סופרנו המדיני

עוד [illegible] של המאבק המדיני על מעמדה של ירושלים. הקונסול האמריקני בירושלים הגיש בקשה להושיבו ליד שולחן השגרירים במהלך הארוחה שנערכה לכבוד הילרי קלינטון בבירה.

סופרנו מציין, כי בקשתו נדחתה ע"י בית הנשיא מאחר שאין זה לפי הפרוטוקול.

הקונסול האמריקני בירושלים טען, שהוא מחזיק במעמד מיוחד וכי אין הוא קשור לשגרירות האמריקנית בת"א.

כאמור, בקשתו נדחתה, אבל שלא כמו השרה נמיר, נשאר הקונסול לשבת במקום שהוקצה לו.

יצויין, שהגב' יהודית הבנר, חברת מועצת עיריית ירושלים ויו"ר תנועת "אמונה" השתתפה בארוחה החגיגית כנציגת תנועת הנשים הדתיות.

11 אלף ש' נשדדו מסניף בנק באיומי אקדח צעצוע

11 אלף שקלים במזומן נשדדו אתמול בשעה 6:30 בערב מסניף בנק דיסקונט ברחוב בן גוריון 259 ברמת גן ע"י שודד שאחז באקדח צעצוע.

השודד נכנס לסניף הבנק והקופה שאחז באקדח צעצוע איים על אחד הפקידים, נטל את המזומנים ונמלט באופנוע גנוב.